

Pastoralis Sollicitvdinis, Sive De Officio, Et Potestate Episcopi

Tripartita Descriptio. Cvivs Pars Prima Episcoporum institutionem, ...
Secvnda Quicquid ad Episcopi est potestatem, ... Tertia Quod ad casuum
reseruationem, ... Methodo Noua, & expedita complectitur

Pastoralis Sollicitvdinis, Sive De Officio, Et Potestate Episcopi

Barbosa, Agostinho

Parisiis, M.DC.XXV.

Titulus Tertius. De vera Patriarchalium Sedium erectione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98615](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98615)

DE VERA PATRIARCHALIVM SEDIUM ERECTIONE.

TITVLVS TERTIVS.

SVMMARIVM.

1 Patriarcha maximus, veri, & primarij quatuor sunt post sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus.
2 Patriarcha ideo quatuor sunt post Summum Pontificem, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices gerunt.
3 Patriarchales tres tantum Ecclesia à principio fuerunt.
4 Romana Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram suam transfudit Petrus.
5 Alexandrina Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Evangelista eius discipulo consecrata est.
6 Antiochena Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit beati Petri sedes.
7 Constantinopolitana Ecclesia à Summis Pontificibus Patriarchali honore Imperatorum precibus datus est, ut scilicet post Romanum Pontificem primatus haberet honorem.
8 Hierosolymitanus Episcopus quartum Patriarchalis sessionis locum, & honorem habuit.
9 Hierosolymitana Ecclesia, si antiquitas spectetur, omnes ac etiam Romanam videtur excedere.
10 Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus.
11 Antiochia primus sedis B. Petrus antequam Romam cathedram transferret.
12 Urbis Regia, quae in Orbe fuerint celebres ostenditur.
13 Patriarchalis dignitatis titulus Romana, Alexandrina, & Antiochena Ecclesijs à principio datus fuit, habito respectu ad honorem Cathedrae beati Petri.
14 Romana Ecclesia quare Primatum obtineat, ostenditur.
15 Alexandrina Ecclesia ideo praecedit Antiochenam antiquiorem, quia Augustalis dicebatur, & magnificentia praeceteris insignis.
16 Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriae.
17 Patriarchalis prerogativa, & dignitas primo, & immediate pendet ex Summorum Pontificum, & Con-

ciliorum auctoritate.

18 Patriarcha unde dicatur remissive.

19 Pallium Patriarchis Summus Pontifex tribuit, Archiepiscopi vero ab eisdem Patriarchis accipiunt.

20 Pallium à solo Romano Pontifice dari potest.

21 Patriarcha ex auctoritate sibi à Romano Pontifice concessa pallia Archiepiscopis concedunt.

22 Doctores referuntur, qui de pallij etymologia, & visu tractant.

23 Crucem elatam Patriarcha praeferre libere possunt, praeterquam in Urbe Romana, aut ubique Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit.

24 Archiepiscopi extra provinciam Crucem praeferre non possunt.

25 Crux, quam Patriarcha ubique praefere libere ferre possunt, qualis esse debeat, ostenditur.

26 Appellari potest ad Patriarchas in omnibus causis suarum provinciarum.

27 Appellatio gradatim non omisso medio est interponenda.

28 Patriarchis iure ipso singulari prerogativa indulgetur, ut ad eos omisso medio in omnibus suarum provinciarum locis licite possit appellari.

29 Declaratur rex, in cap. antiqua, de privileg.

30 Patriarcha Regibus, alijsque Principibus superiorem non habentibus aequiparantur.

31 Patriarcha Summorum Pontificum privilegij, & prerogativis videntur.

32 Patriarchis Romani Pontificis insignijs & ornamentis uti fas est.

33 Legatus de latere insignijs, & ornamentis Romani Pontificis uti potest.

34 Patriarcharum iurisdictio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos est ordinaria, & suprema.

35 Patriarcha possunt dispensare cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat a Concilio suspensus.

36 Excommunicatus à suffraganeis suis absolvunt Patriarcha.

37 Privilegia, quae Patriarchis ex iure concessa repe-

riuntur, quatuor tantum primarijs, & veris competunt, non vero alijs, qui improprie hoc nomine uſitata voce appellari ſolent.

DE PATRIARCHIS in genere, & de eorum præcedentijs, potestate, & privilegijs.

C A P. I.

QUATUOR sunt primarij, veri, & maximi Patriarchæ, ultra Sanctiſſimum Papam, qui eſt Patriarcha Patriarcharum, videlicet Conſtantiopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, Durand. in rationali diuino lib. 2. cap. 1. num. 18. Hoſt. in ſum. tit. de auctoritate, & uſu palij nu. 4. Cathec. Roman. ex decreto ſacri Concilij Tridentini ſuſſu p. 7. editus par. 2. cap. 7. de Ordinis Sacramento num. 27. tit. de ſedibus antiquis Patriarcharum, Math. Pgoni. de præſtantia Patriarch. colum. 3. verſ. poſteaquam, & col. 4. verſ. ſi de primarijs, Cennar. variar. lib. 4. cap. 14. num. 13. Petr. Gambar. de officio Legati lib. 2. cap. 1. num. 13. Gregor. l. 12. verbo que ſe ſolamen Patriarchas tit. 5. part. 1. Redan. de ſimon. p. 1. c. 16. num. 5. Petr. Gregor. in cap. conquerente, de off. Ordini. c. 2. num. 5. Anaſt. German. l. 2. de ſacro- rum immuni. capit. 5. num. 17. Et antequam de vniuerſi- cuiusque erectione diſtinctè, & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine, & præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare. De Primatu Romanæ Eccleſiæ ſuper omnes alias immorandum non eſt, quia licet fremant hæretici, inter Catholicos certiffima eſt, & indubitata, plurimiſque antiquorum Canonum, & generalium Concilio- rum decretis conſuſio, ut infra probabimus. Quare ad alios deueniendi inquirenda eſt ratio cur eorum Eccleſiæ, Conſtantiopolitana ſcilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hieroſolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornate: ponunt nonnulli in eo, quia quatuor Euangelistarum in Eccleſia Dei vices tenent, ad ſimilitudinem quatuor animalium, quæ Ioannes vidit in Apocal. cap. 4. 2 Vnde ad Patriarchas etiam deducere videtur Pontifex in cap. ſcriptum 40. in princip. de elect. & poſt Roman. conſil. ult. hoc eſt ſermone Baſileæ habito nu. 20. ſcribit Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 41. num. 2. & ante eum Caſſan. in catalogo gloria mundi p. 4. conſid. 9. 3 Verum alij melius conſiderant tres tantum Eccleſias Patriarchales à principio fuiſſe, quas Beatus Petrus inſtituit, ſcilicet Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, quarum meminit tex. in cap. clerici, verſ. Patriarchæ, 21. diſt. 4 Romanam, quia ad eam, iubente Domino ex Anthiochia Cathedram ſuam tranſtulit Petrus, ut reſertur in cap. per venerabilem, verſ. ſane qui filij ſint legitimi, tum quia Petri, & Pauli glorioſo martyrio coronata eſt, & ex alijs rationibus, quas expendemus infra hoc capite. 5 Alexandrinam, quia beati Petri nomine à Marco Euangelista eius diſcipulo conſecrata eſt. 6 Antiochenam, quia prima fuit beati Petri Sedes, idco eius nomine eam celebrat Eccleſia, ibi-

demque primum Chriſtianorum nomen accepit initium, quæ omnia ex Anaſteto ponit Gratianus in cap. ſacroſancta, verſiculo prima ergo ſedes, 22. diſtinct. & deducitur ex antiquiſſimo Nicæn. Concilio cap. 6. reſertur in cap. moſ antiquus, 65. diſtinct.

7 Poſtmodum idem honor Imperatorum præci- bus Conſtantiopolitana Eccleſiæ à Summis Pontificibus datus eſt, ut ſcilicet poſt Romanum Pontificem Primatus honorem haberet, reſertur in c. Conſtantiopolitana, 22. diſt. explicat late Cardin. Bel- larm. tom. 1. de Romano Pontif. lib. 1. cap. 24. & multi, quos reſert Henric. in ſum. lib. 10. cap. 29. §. 1. & 2.

8 Deinde, quia moribus, & antiqua traditione Epiſcopo Hieroſolymitano (quævis Caſarea Archiepiſcopo ſuffraganeus eſſet) honos deferretur, ut ſederet ſtatim poſt Patriarchas, etiam ſupra ſuum Archiepiſcopum, huiusmodi honorem ſeruandum illi eſſe ſtatuit Nicæna Synodus, relata in d. c. quoniam moſ, 65. diſt. quia Hieroſolymitanus Epiſcopus quatuor quidem Patriarchalis cœſionis locum, ac honorem habebat, non tamen propterea à ſubiectione Cæſarienſis, quæ Metropolitana erat, exemptus.

9 Verum huiusmodi ordo in prædictis Patriarchalibus Sedibus non recte diſpoſitus eſſe videtur, quia in eis conſtituendis, vel attendimus antiquitatem Eccleſiarum: vel dignitatem fundatorum, aut Prælatorum, qui eis præſuerunt, vel locorum amplitudinem, ut conſiderare videtur Anaſteto in cap. illud, & in c. Epiſcopi, 80. d. Si enim antiquitas attendatur Hieroſolymitana omnes, ac etiam Romanæ videtur excedere, eam enim pro totius Eccleſiæ matre proponit Regius vates David Pf. 109. verſ. 4.

10 Virgam virtutis tuæ erit Dominus ex Sion, quod de Chriſti regno, & Euangelij prædicatione ex Patribus bene explicat Genebrard. ibidem, adducens auctoritates Iſai. cap. 2. verſ. 3. & Miche. cap. 4. verſ. 2. ex Sion exibit lex: & quia Chriſtus Dominus ab Hieroſolymis prædicandi Euangelium ſurſpexit exordium: vnde non immerito Beatus Clemens lib. 1. recognit. cap. 10. fol. 17. (ſi huiusmodi libros ab eo eſſe cœſcriptos vere aſſerere poſſimus) Hieroſolymitanum Epiſcopum appellat Principem Epiſcoporum, dum ait Iacobus Epiſcoporum Principem, Sacerdotum Princeps orabat; Sic etiam in Conſtantiopolitano Concilio Theodoſij temporibus in epiſt. ad Eccleſiam Romanam dicitur Hieruſalem mater omnium Eccleſiarum.

11 Si vero Prælatorum dignitas ſpectetur, eadem Hieroſolymitana Eccleſia præferenda videbatur, quia ibi primus Epiſcopus fuit S. Iacobus Apoſtolus frater Domini, & poſt eum Simon etiam Apoſtolus, & frater iplius Domini: vnde ſequitur Alexandrinam debere præcedere, in qua ſedit Marcus Apoſtolorum diſcipulus: immo & ipſam Romanam, omneſque alias videtur præcedere Antiochena, in qua Petrus Apoſtolorum Princeps primo ſedit, priuſquam Romam cathedram tranſferret, ut conſtat ex d. cap. ſacroſancta, verſ. tertio, text. optimus in cap. rogamus. 24. q. 1. & ex Patribus antiquis contra Onuphrium in addit. ad Platinam de vitis Pontificum tenentem prius Petrum Romam inſtituiſſe Sedem, diligenter comprobatur Cardinalis Caſar Baron. anno Chriſti 39. pag. mihi 311. & ex D. Hieron. Bedæ, Cano. Cordub. & Couar. plurimiſque alijs confirmat Henric. d. ca. 29. §. 1. littera D. Quæ rationes à fortiiori concludunt Conſtantiopolita-

nam præcedere non debuisset Antiochenam, & Hierosolymitanam, neque etiam Alexandrinam, quæ à Marco Euangelista nomine ipsius Petri fundata est, eique primus præfuit, unde primum locum post Romanam tenere probat *tex. in d. c. 54. crosancla.*

12 Si denique ad locorum amplitudinem attendamus, plures alias reperiremus Regias Vrbes, in quibus Imperatorum Sedes fuerunt: in Oriente scilicet, Nicomediam, ubi sedet Diocletianus. In Occidente Mediolanum, unde Maximianus Africam, & Italiam regebat, & Treuerim unde Constantinus Constantini pater Gallias, & Britannias gubernabat, vt profecquitur latius *Card. Bellarm. mihi epist. 52. inter opera s. Clementis fol. 361. ad med. & ante eum difficultatem sensit Cardin. in cap. antiqua, opposit. 1. & 2. de priuil. Mendoc. q. 4. scholast. §. 4. in 5. argum.* Tum etiam, quia in diuinis rebus statuendis hanc rationem ex loci amplitudine non attendi docet *Leo Pontifex epist. 54. secundum eundem Bellarm. loco proxime citato.*

13 Pro perfectiori igitur prædictorum resolutione à nobis inquirendum est, quare certis Ecclesijs titulus hic Patriarchalis dignitatis fuerit attributus, & deinde cur in illis tribus ciuitatibus potius, quàm alijs totius Orbis beatus Petrus Ecclesias eligi voluerit, quibus præhabitis facile constabit ordinem Patriarchalium Sedium supra positum recte constare. Ad Primum igitur respondetur à principio quando primis Patriarchis datus est, & attributus titulus Patriarchalis dignitatis, respectum habitum fuisse ad honorem Cathedralis beati Petri Principis Apostolorum, vt scilicet, & merito maior honor illis deferretur Ecclesijs, quas ipse per se crexit, & rexit, vel per discipulos erigi iussit, vt de Romana, Antiochena, & Alexandrina supra diximus: & ideo tres has solummodo à principio Patriarchales fuisse probat *dict. cap. sacrosancta, & late explicat Bellarm. dict. cap. 24. licet deinde alijs idem honor sit attributus, de quibus supra, & notauit Polydor. Virgil. loco citato.* Ad secundum respondetur fatendo beatum Petrum in illis tribus ciuitatibus potius, quàm alijs totius Orbis Patriarchales Ecclesias erigendo ad locorum amplitudinem, & dignitatem respexisse, vt scilicet in eis locis, in quibus erant Gentilium primates, primi essent legis Euangelicæ Prælati, ad abolendam idololatriam, & ad maiorem Christiani nominis gloriam, ac faciliorem Euangelij prædicationem, vt docent *Lucius Papa, Beatus Clement, & Anacletus in cap. 1. & per totum, 80. dist. & in ca. 1. dist. 99. eamque rationem late confirmat in eodem proposito Cardin. Baron. dict. tom. 1. pag. 310. cum sequentibus.*

14 Ex quibus iam facile constat iure optimo Ecclesiam Romanam obtinere Primatum super omnes alias vniuersi Orbis, tum propter auctoritatem Petri Apostolorum Principis, & ipsius Christi Vicarij, qui in eadem iubente Domino relicta Antiochia Sedem Apostolicam constituit, eamque martyrio suo, & Pauli coronauit, tum quia Roma Regia est Imperatorum Sedes, vt elegantissima *Hieronymi verba lib. 2. aduersus Iovinianum; in fine, demonstrant, Vrbs potens, Vrbs orbis domina, Vrbs Apostoli vocelaudata. Hinc Petrarca.* Hoc affirmo, inquit, quod totius humanae magnificentiae supremum domicilium Roma est, nec est vllus tam remotus terrarum angulus, qui hoc neget. Propter

ea idem *Petrarcha in inuestiua contra Gallum ait.* Roma mundi caput, Vrbiū Regina, sedes Imperij, arx Fidei Catholica, fons omnium memorabilium exemplorum. Nec mirum est, si aliqui, qui domi manentes illustres videbantur, Romæ pro nihilo habeantur, quemadmodum enim terræ flumina, quamuis ampla, & profunda, nomen amittunt mare ingressa, ita & Doctores domi clari, & inter suos egregij Romanam adeuntes Curiam inter maiores nomen amittunt.

15 Constat etiam ratio, quare Alexandrina Ecclesia præcedat Antiochenam; quamuis enim Antiochena crecta fuerit à Petro ante Alexandrinam, quæ eius nomine à Marco fuit instituta, quia tamen præfectura Alexandrina, quæ Augustalis dicebatur, ab Augusto suo nomine insignita, magnificentia præ cæteris ab eodem fuit nobilitata, & sex Aegypti prouincijs, & vniuerso eius Imperio ius dicebat, vt constat ex *tex. in l. 1. ff. de offic. Præfecti Augustalis*, quem diligenter exornat *Card. Baron. in Martyrol. die 20. Octobris in Beato Archenio*: merito superior erat præfectura Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & consequenter eadem consideratione, primus etiam honos post Romanam Ecclesiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus est, vt explicat idem *Baron. dict. to. 1. pag. 310.* Neque satis concludit alia ratio, quam affert *anno 46. Christi, pag. 407.* quæ etiam placuit *Cardinali Bellarm. citato loco caput. 24.* quod Alexandrina primum obtinet locum post Romanam, quia eam Marcus Petri nomine crexit, non enim ideo sequitur, quod debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipse primò, & principaliter præfuit.

16 Deinde constat ratio, quare in illo principio, & tempore Anacleti Antiochena præcedebat Constantinopolitanam, quia tunc Constantinopolis non erat, quin Bizantina Ecclesia, etiam postquam Constantinopolitana dicta est, diu fuit semper Episcopatus sub Archiepiscopo Heracleensis; Antiochia vero tunc princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, cui & Palaestina, & ipsa Hierosolyma subiacebat, vt aperte voluit significare Canon prædictus Nicænæ Synodus, relatus in *dict. cap. quoniam mos, 65. dist. 1.* dum constituens, vt Hierosolymorum Episcopo honor iste deferatur, addit, manente tamen Metropolitana ciuitati propria dignitate, vt explicat eleganter *Baron. dict. pag. 310. cum seq.*

17 Quare his ita præhabitis iam colliges rationem concedendi dignitatem ipsam Patriarchatus, vel prærogatiuas, & præcedentias inter easdem Ecclesias non necessario ex antiquitate singularum deducendam esse, sed ex pluribus alijs rationibus, ex quibus Pontifices moueri potuerunt, vt antiquiorem præferant nouiori, vel è conuerso, priuilegium enim, & prærogatiua hæc Patriarchalis dignitatis primò, & immediate pendet ex Summarum Pontificum, & Conciliorum auctoritate, vt probat *Leo Pontifex dict. epist. 52. in eisdem terminis, & in nostro proposito, & Anacletus quos refert Gratian. in cap. priuilegia 1. & 2. 25. quæst. 2.* Neque enim semper, & indistincte vera est regula de prioritate temporis, vt antiquior præferatur, sed ex alijs qualitatibus contrarium sæpe obseruatur, vt notant omnes in *reg. qui prior, lib. 6. & in caput. 1. de maior. & obedient. tex. optimus in l. 2. C. vt dignitatum ordo seruetur lib. 12.*

18 Omiffa etymologia, qua Patriarcha græca lingua *πατριάρχης*, id est, ſummus, ſeu princeps Patrum interpretatur, ut cum *Iſidoro* loquar lib. 7. etymolog. cap. 12. tranſcriptus in cap. cler. 21. diſt. omiffa etiam quaſt. illa an Patriarcha re, an vero nomine tantum differant à Primatibus, quam tetigimus ſupra tit. 1. cap. 6. num. 7. & 8. deueniendum eſt ad priuilegia innumera quidem & maxima, quæ ipſis Patriarchis ob eximiam, qua fruuntur dignitatem conceſſa ſunt.

19 Primum igitur Patriarchalis dignitatis priuilegium eſt quod à ſummo Pont. Patriarchis tribuitur pallium, quod eſt plenitudinis officij Pontificalis inſigne, Archiepiſcopo uero ab eodem Patriarchis accipiunt cap. antiquam 23. de priuileg. Abb. in rub. de auctoritate, & uſu pallij. 2. Lancelot. Comad. in templo omnium iudicium lib. 2. cap. 3. num. 19. & cap. 4. per totum. Non obſtat, quod pallium à ſolo Romano Pont. vniuerſaliter dari poteſt iuxta tex. in cap. niſi, de auctoritate, & uſu pallij, cum detur in ſignum plenitudinis poteſtatis, iuxta tex. in cap. ad honorem, illo tit. & in d. capit. antiquam, quæ poteſtatis plenitudo ab alio dari non poteſt, niſi ab Apoſtolica Sede, cuiusque Præſide Romano Pont. Petri ſucceſſore, à quo, tanquam à capite, in alios Prælatos tanquam membra, omnis profluat eccleſiaſtica iuriſdictio, cap. in nouo 21. diſt. Quia reſpondetur Patriarchas ex auctoritate ab ipſo Romano Põte. conceſſa pallia Archiepiſcopis concedere, ac ſubinde dici non poſſe, quod ab alio accipiunt, quam à Romano Pont. & in ipſius B. Petri corpore, iuxta prædictum ſenſum, iuncta reg. qui per alium facit lib. 6. Cætera de pallij etymologia, & uſu dicam tit. ſequenti, Deo dante, interim uide *Durand.* in rationali diuinorum lib. 3. cap. 17. *Conrad. Brun.* de ceremon. lib. 3. cap. 4. ad finem. *Polydor. Virgil.* de inuentoribus rerum lib. 12. cap. 12. *Petr. Gregor. ſynagm.* iuris lib. 15. cap. 9. à num. 6. *Leli. Zechi.* de Republ. eccleſiaſt. tit. de ſtatu illuſtriſſ. Patriarch. num. 5. *ſtephan. Durand.* de ritibus Eccleſie lib. 2. cap. 9. à num. 41. *Hemig.* in ſum. lib. 10. cap. 31. in princ. optime *Guido Pancirola* in theſauro variarum lectionum lib. 1. cap. 20. per totum.

23 Secundum priuilegium eſt, ut vbique Crucem elatam præferre libere poſſint, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque ſummus Pontifex, vel eius Legatus utens inſignijs Apoſtolice dignitatis, præſens fuerit, & habetur in d. cap. antiquam, notant ibi *Anton.* & *Abb.* in princip. *Caffan.* in catalogo gloria mundi p. 1. conſiderat. 38. concl. 4. *Petr. Gregor. ſynagm.* iuris lib. 15. cap. 9. numero 6. *Leli. Zechi.* ubi proxime num. 2. ad finem, *Henriquez d. lib. 10. cap. 29. §. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 41. nu. 25. Pancirola d. lib. 1. cap. 20. §. habent & aliud,* male notans *Abb.* in cap. 1. ut lite non conteſt. num. 7. contrarium uoluiffe, quod ſcilicet Patriarchæ ſolum intra prouincias ſui Patriarchatus poſſunt deferre Crucem, nam *Abb.* ibi aperte loquitur de Archiepiſcopis, in quibus veriſſimam tradit & uilem, atque receptam diſtinctionem, quam etiam repetit in d. cap. antiquam num. 10. quod ſunt quedam inſignia denotantia ſuperioritatem, ſeu poteſtatem in loco, & iſtis uti nemo poteſt extra ſuam prouinciam, abſque ſpeciali priuilegio, idem erat dicendum in Patriarchis niſi communi iure eis conceſſum reperiretur huiusmodi priuilegium in præſenti: quod autem hic ſit ſenſus d. cap. antiquam & particula illius, vbique, patet non ſolum ex ipſius

proprietate, quæ accipitur pro quocunq; loco, ego ipſe in meis Remiſſionibus de clauſulis & diſtinctionibus art. 358. num. 2. ſed magis ex limitatione, quam inferius facit tex. ille ibi, niſi in Vrbe Romana, &c. aduertit bene *Anton.* *Auguſtin.* in notis ad illum poſt collectiones adiectis, quæ exceptio regulam ſignat in contrarium, quoad omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex præſens non reperitur, iuxta reg. tex. in l. nam quod liquide §. ult. ff. de penu. legata, cum citatis in libello de principijs utriusque iuris lib. 6. nu. 5. Quedam autem ſunt inſignia denotantia dignitatem perſonæ, & his uti poteſt Archiepiſcopus, vel ſimilis Prælatus extra loca ſui territorij, ueluti portare annulum, vel celebrare cum Mitra, & Baculo, ut notat gloſ. quam ſequuntur omnes ibi, in *Clem. Archiepiſcopo* de priuileg. uel etiam quod poſt ſe caudam portari faciat, pertinet enim hoc ad perſonæ dignitatem, & inceſſus decentiam, notant idem *Abb.* & ex eo *Pancirola* loco proxime citato, aduertens habitum huic fuiſſe quorundam Palatinorum Principis Conſtantinopolitaniſed ad Græcos recurrere non oportet, & ſatius eſt dicere illos ex noſtris ſumptiſſe. Ex quibus circa hoc priuilegium ferendi Crucem inter Archiepiſcopos & Patriarchas illa apparet differentia quod Patriarchis iure communi datum eſt vbique, Archiepiſcopis uero intra prouinciam, iuxta tex. in d. *Clem. Archiepiſcopo*, *Zechi. d. tit. de ſtatu illuſtriſſ. Patriarch.* num. 6.

24 Nam extra prouinciam Archiepiſcopi Crucem deferre non poſſunt, niſi illi, quibus ſpeciali Sedis Apoſt. priuilegio fuerit conceſſum, ut probat tex. in d. cap. 1. ut lite pendente.

25 Alia quoad hoc inter eos eſt differentia, quia Patriarchæ Crucem ligno tranſuerſario gemino conſtantem præferunt, cuius lignum ſuperius tranſuerſum breuius eſt, inferius longius, Archiepiſcopis uero intra ſuam prouinciam vnus dumtaxat tranſuerſi ligni Crucem præferre permittitur, ut optime obſeruat *Cuiac.* in paralip. ad titulum de foro competen. in cap. ſane 3. in fine, *luſt. Lipſi.* in notis ad ſuos de Cruce libros, *Iac. Greſer.* de ortu s. crucis p. 3. in deſcriptione Crucis *Vuerdeane,* verſ. verum cum circa, *Iaym. Bleda* in traſſ. *ſanctæ Cruce* &c. 7. *Henon. Roman.* p. 3. de Republ. *Chriſtiana* lib. 2. cap. 6. ad finem, & lib. 3. cap. 6. etiam ad finem.

26 Tertium priuilegium eſt quod ad eos in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum poſſit prouocari, ut reſert tex. in d. cap. antiquam verſ. in omnibus.

27 Ratio autem formalis huius priuilegij in eo conſiſtit, quia ſecundum ordinarias regulas appellatio gradatim, non uero omiſſo medio eſt interponenda l. Imperatores 21. in princip. ff. de appellat. ubi omnes, & ultra ordinarios *Socin. reg. 39. Maranta* de ordine iudiciorum p. 6. cap. de appellat. à nu. 368. & alij de quibus *Alphan. collect. 892.* quibus adde *Garciam Falconum reg. 32.* & pleniffime poſt multos, quos reſert *Sigismundus Scaccia* de appellat. quaſt. 7. à princip. ita ſcilicet ut inter eccleſiaſticos iudices ab Archidiaconis, & alijs inferioribus Prælatiſ ad Episcopum, & ab Episcopum ad Archiepiſcopum, & ſic ab inferiori ad ſuperiorem immediatum iudicem interponatur appellatio cap. dilecti 66. de appellat. c. Romana in princip. & §. Ab Archidiaconis, & §. debet, & §. ult. cod. tit. lib. 6. proſequuntur *Petr. Gregor. de appellation. lib. 4. cap. 2. Scaccia d. quaſt. 7. à n. 32. & 86.*

28 Patriarchis tamen ipſo iure ſingularis hæc prærogatiua

prærogatiua indulgetur, vt ad eos omnibus suarum prouinciarum locis licita sit appellatio, atque ita *tex. in d. cap. antiquam* esse intelligendum; quia alias nullum concederet priuilegium Patriarchis contra principium illius *tex. ibi*, renouantes priuilegia, & hanc esse communem sententiam computatis Auctoribus post *Imoc. & Host.* concludit ibi *Abb. num. 7. & 8.* sequitur *Petr. Gregor. Synagm. lib. 15. cap. 9. num. 6. Lali. Zechi. d. tit. de statu illustri. Patriarch. num. 4. ad finem, Maranta d. loco num. 371. & post Gambar. de officio Legat. lib. 8. quæst. 22. num. 106. de communi testatur scaccia d. quæst. 7. num. 104. Lancelot. Corrad. in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 3. num. 9. Math. Vgoni. in tract. de præstantia Patriarchali col. 20. vers. dixi iam quædam.*

29 Non obstat *tex. in d. ca. antiquam*, ibi, saluis appellationibus ad Sedem Apostol. interpositis, quatenus hoc vt appelleretur omisso medio solo Romano Pont. concedere videtur, & quod omisso medio ad Romanum Pont. appellari possit probant *tex. in cap. omnis, 2. quæst. 6. cap. si duobus, de appellat. lib. 6. gloss. verbo reseruata in cap. quod translatione 4. de officio Legati. Anton. Scapp. in tract. iuris non scripti cap. 41. num. 2. Sigism. Scacc. de appellat. quæst. 7. à num. 46. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. cunct. 352. num. 51. Respondetur enim *tex. in citatis* verbis non loqui taxatiue, neque impedire quod etiam quatuor Patriarchis specialiter concedatur, quia si gradatim ad Patriarchas esset appellandum in prouincijs sibi subiectis nihil eis specialiter concederet *tex. contra mentem Pontificis* in proœmialibus verbis, ibi, Patriarchalium sedium priuilegia renouantes: quare audiendi non sunt contrarium resolucentes *Anton. in d. cap. antiquam num. 11. Cardin. num. 5. vers. nota quod ad quatuor, & alij quos refert & sequitur Henrig. d. lib. 10. cap. 29. §. 3. id colligentes ex gloss. ult. in d. cap. antiquam.**

30 Quartum priuilegium est vt Patriarchæ Regibus, alijsve Principibus superiorem non habentibus æquiparentur, cum eorum instar redacti sint, quod multarum prouinciarum regimina subeant, *Cassan. in catalogo gloria mundi p. 4. consid. 9. vers. & isti. Lali. Zechi. d. loco n. 2. circa finem, Iacobat. de Concil. lib. 1. num. 137. Sebast. Medices in tract. de legibus & statutis p. 1. quæst. 12. num. 9. Gasp. Valasc. in repet. l. imperium num. 100. ff. de iurisd. omnium iudic. Andra. Gambar. lib. 2. de officio & potestate legati in princip. num. 15.*

31 Imo & summorum Pontificum priuilegijs ac prærogatiuis vtuntur iuxta *tex. in cap. renouantes 22. dist. sub illis verbis*, similia priuilegia, quæ superior Roma habet, accipiat. *& Iustinian. in auth. de ecclesiastic. titulis §. 1. collat. 9. Honor. & Theodos. in l. omni inuocatione 6. C. de sacros. Eccles. ibi*, non abque scientia viri Reuerendissimi sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesiæ Urbis Constantinopolitana, quæ Romæ veteris prærogatiua letatur. *l. 1. & ibi gloss. verbo letetur, C. de priuileg. Urbis Constantinop. lib. 11.*

32 Vnde ratione huius Papalis similitudinis patriarchis Romani Pontificis insignijs & ornamentis vti fas est, siquidem veste ruffea indutis incedere, & equo albo phalerato, simul atque freno, & calcaribus deauratis vt eis libere liceat. *Abb. Parnorm. Host. & alij scribentes communiter in d. cap.*

antiquam, obseruant *Cardin. Iacobat. in tract. de Concil. lib. 1. num. 184. Petr. Gambar. lib. 2. de potestate Legati tit. 1. de varijs ordinarijs nomin. num. 21.*

33 Quibus & insignijs Legatus de latere, vt potest, vt notant *Anton. num. 10. Cardin. 6. Abb. 4. & alij in d. cap. antiquam, Lali. Zechi. de Repub. ecclesiastic. tit. de statu illustri. Legati num. 4. vers. vltimus, & post Martin. Laudensem resoluit Pancrola lib. 1. c. 19.*

34 Patriarcharum iurisdicção in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos ordinaria est & suprema, vt satis colligitur ex *can. 39. Concilij Nicani* de octoginta ex Arabico habitis (quos quidem octoginta caute legendos esse moneo, vere enim non sunt Nicani, qui viginti tantummodo fuere, sed ex Nicanis, alijsque longe posterioribus conflati, & vt apparet ex Concilijs etiam Græcorum, qui autem generales non sunt, aut ab Apost. Sede approbati non fuerunt, quædam etiam sunt interpretationes Nicenorum Canonum, (eademque partum vera) in hæc verba. Consideret Patriarcha, quæ Archiepiscopi, & Episcopi eius in prouincijs suis faciunt, & si quid reperiat secus, quàm oporteat, factum mutet, & disponat, vt sibi videbitur, siquidem ipse est pater omnium, & illi filij eius, sicque præest Patriarcha his omnibus, qui sub potestate eius sunt, sicut ille, qui tenet sedem Romæ, caput est & princeps omnium Patriarcharum.

35 Vnde Patriarchæ prætextu huius ordinariæ iurisdictionis dispensare possunt cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus *cap. graue ad fin. de præbend. ibi*, huiusmodi suspensionis sententia præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprij Patriarchæ minime relaxetur.

36 Item etiam excommunicatos à suffraganeis suis absoluunt, licet eis suffraganei absolutionem concedere reculent, vt docent communiter Doctores per *tex. in cap. ad reprimendam 8. de Officio Ordinarij. tradit Math. Vgoni. d. tract. de præstantia Patriarchali vers. ita quandoque.*

37 Priuilegia supra relata quatuor tantum veris Patriarchis, Constantinopolitano scilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, non vero alijs minus proprie ita appellatis, vt pote Aquilani, Grandenti, Toletano & similibus, cõpetere videtur deduci ex *tex. in d. ca. graue 29. in fine de præbendis, ibi*, aut proprij Patriarchæ minime relaxentur, vt in hoc quoque quatuor Patriarchales sedes specialiter honorentur, & ex *Extravag. Sanctæ Romanæ de elect. inter cõmunes, vbi Benedictus IX. postquam dictas quatuor Patriarchales sedes sanctam Romanam Ecclesiam instituisse refert, ipsasque, inquit, multis prærogatiuis & honoribus, ac priuilegijs decorauit, quasi diceret prædicta priuilegia, quibus Patriarchæ fruuntur, proprijs Patriarchis, non vero improprijs fuisse concessa, ita Cassan. d. consider. 9. vers. alij autem, Redoan. d. cap. 16. numer. 1. Nam omnes præter illos quatuor, improprie potius, & perperam vtitata voce Patriarchæ ab omnibus solent appellari *Alber. in distict. verbo Patriarchæ, vers. Patriarcha & Primas, Iacobat. lib. 1. de Concilijs à num. 256. Anastas. Germon. lib. 3. de sacrorum immunit. c. 7. nu. 11. Lali. Zechi. d. nu. 2. excepto Toletano, qui ex priuilegio Pontificio omnibus & singulis prærogatiuis, priuilegijs, ac insignijs, quæ**

- 45 Summus Pontifex ex gravissima causa potest declarare ius naturale, gentium, aut Divinum postitum.
- 46 Benedictus Aegidius Iustinus laudatur.
- 47 Titulares Episcopi infidelibus, idololatriis, vel hereticis quomodo summus Pont. constituere possint, ostenditur.
- 48 Summus Pontifex in causa ad spirituale bonum necessario potest iniquam sententiam a iudice seculari latam revocare.
- 49 Litem super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis deferitur ad summum Pontif. si ex contentione, & discordia probabiliter in spiritualibus timeretur damna gravissima.
- 50 Declaratur tex. in cap. Novit, vers. Non enim, de Iudicijs.
- 51 Coadiutorem alicui Regi, vel Principi seculari superiorem non recognoscitur potest summum Pontifex dare, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis.
- 52 Idem Summus Pontifex in capiti. Grandi de supplenda neglig. Pralar, lib. 6. processit ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem a pluribus Portugaliae Prelatis, & nobilibus.
- 53 Prius tamen in eo tex. poterat summus Pontifex ad eandem coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Iustitiam.
- 54 Ecclesiasticus index ex proterva seculari negligentia, & remissione offensarum potest cognoscere.
- 55 Petrus Barbosa Regis consiliarius, ac Regni Portugaliae Cancellarius maximus laudatur.
- 56 Refutatur intellectus asserentis ideo summum Pontificem processisse ad predictam coadiutoris dationem in terminis d. cap. Grandi, quia regnum Portugalia illum recognoscebat etiam in temporalibus.
- 57 Portugalia regnum Romana Ecclesia censuale an veres fuerit, ostenditur.
- 58 Refertur liberatio Nuncij Apostolici de predicto censu a se recepto.
- 59 Portugalia regnum neminem in temporalibus recognoscit.
- 60 Electio per Rempubl. Lusitanam de Alphonso I. in suum Regem, veluti in publicis comitijs legitime congregata, potuit fieri absque auctoritate summi Pontificis.
- 61 Christi quinque Stigmata in celo ostensa ab Alphonso Portugalia Rege I. in regia insignia insigni pietate suscepta fuerunt. Francia regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quae illi sunt adhuc Regia insignia, de Caelo missa fuerunt Clodovae.
- 62 Portugalia Reges regna Imperatorum ignavia & Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicant.
- 63 Lusitani pertinacissime Romanis resisterunt duce Feriato.
- 64 Alphonsus primus Rex Portugalia pro confirmatione sui Regij tituli recursum habuit ad summum Pontif. non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo quia devotione, pietate, & animi gratitudine voluit liberi, & absque ulla obligatione civili se eisdem Christi vicario B. Petro, & successoribus in suam militiam peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione submittere.
- 65 Hispania Reges subiectionem sedis Apost. debe-
- bant ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus.
- 66 Hispania regnum non recognoscit Imperatorem, aliumque superiorem.
- 67 Summus Pontifex potuit transferre in personam Magni Caroli imperium a Graecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis.
- 68 Constantinus Imperator in pluribus terris, & provinciis omnem temporalem potestatem, dominium, & universa Imperij iura in Ecclesiam Romanam transfudit.
- 69 Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita est, & inualida.
- 70 Princeps res Regiae Corona alienare nequit.
- 71 Rex absque populorum consensu regnum privare iure & honore suo non potest, nec illud servituti subijcere, nec illius bona donare cum magna Regiae Corona diminutione.
- 72 Rex non potest castra regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum eiusdem regni.
- 73 Ecclesia cum leditur vincit, & magis incipit esse uberrima cum ad finem seculi erit producta.
- 74 Respondetur contrarijs fundamentis.
- 75 Fama in factis antiquis, nempe centum annorum plenam efficit probationem.
- 76 Franciscus de Caldas Pereira laudatur.
- 77 Constantini donatio auctoritate antiquissimorum gravissimorumque Patrum munita est.
- 78 In sanctissimis Ecclesijs optima mensura est donatarum rerum immensitas.
- 79 Ecclesijs quod donatur Deo redditur, a quo omne bonum, & donum optimum provenire Apostolus docet.
- 80 Constantinus ingentibus beneficijs a Deo acceptis, scilicet in curatione leprae, & victoria contra Maxentium, diuinitus promotus est ad donationem illam facientem.
- 81 Principes omnes, qui in Ecclesias munifici & liberales extiterunt de hostibus suis triumpharunt, & Imperium, seu regna ad longissimam posteritatem traduxerunt.
- 82 Constantinus non solum fecit donationem, sed cum eo satrapa, optimates, senatus, ac populus.
- 83 Populus potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite.
- 84 Leo III. Summus Pont. ex circumstantijs suo tempore occurrentibus postulante fine supernaturali, ac Ecclesiae defensione, potuit transferre in personam Caroli Magni imperium a Graecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.
- 85 Gregorius V. Summus Pont. primus concessit illis septem Germania magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, & quatuor secularibus, potestatem eligendi Imperatorem.
- 86 Imperator defensor, & advocatus Ecclesiae dicitur.
- 87 Imperialis dignitas attenta sua natura non fuit a summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediante iure gentium.
- 88 Imperialis dignitas post Imperij translationem a summo Pontifice habetur, & ab eo instituta dicitur.
- 89 Imperium Germanicum post predictam translationem magis pendet a summo Pontifice, quam aliud quodlibet regnum.

dictis Patriarchis competunt, ut & gaudere libere, liciteque poſſet, ut ſuo loco dicemus.

38 Plura alia in hoc propoſito de præcedentia Patriarcharum, eorumque priuilegijs adducere poſſemus, ſed tam in hoc, quàm infra in vniufcuiusque Patriarchæ erectione demonſtranda parum immorari oportet, quia occupatis prouincijs illis Imperij Turcarum tyrannide non multum utilitatis afferre videtur hac de re prolixior diſputatio.

S P M M A R I U M.

- 1 Petrus inter Apoſtolos primus ab Euangelisſtis reſeſtetur, & à Chriſto Domino inter eos ſingulariter ut caput deſignatur.
- 2 Eccleſiæ Clauſes Petro præcipue, & per eum Eccleſiæ datæ fuerunt.
- 3 Petrus mittens ſe in mare ad Dominum quid deſignauit, oſtenditur.
- 4 Petrus ad Apoſtolatum ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit.
- 5 Petrus poſt Aſcenſionem Domini, velut ſucceſſor ipſius cepit regere Eccleſiam.
- 6 Eccleſiæ unitas ſub vno ſummo Paſtore oſtenditur.
- 7 Petrus 15. Kalend. Februar. ann. Chriſti 44. Romam venit.
- 8 Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & antea hoc temporis ſpatio in Vrbe permanſit, oſtenditur.
- 9 Roma laudatur.
- 10 Petrus inſiſti Domini Romæ Sedem Pontificiam ſiſxit.
- 11 Vado Romam iterum cruciſſigi, reſpondiſſe Dominum Petro Vrhem fugienti qui aſſerunt, oſtenditur.
- 12 Roma prima Sedes, & vniuerſalis Eccleſiæ Primatus iure diuino eſt collocatus.
- 13 Apoſtolicam Sedem an licitum ſit è Roma aliò trãſſerre, oſtenditur.
- 14 Romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra.
- 15 Romana, & vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex ſuccedit Petro in Eccleſiaſtica monarchia.
- 16 Summus Pont. nullum in terris ſuperiorem habet.
- 17 Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis eſt ſummus Pont.
- 18 ſeruus ſeruatorum Dei nominatur ſummus Pont. quantum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus dominorum.
- 19 Summum Pontificem ſaltem in habitu habere poteſtatem ſecularem immediate à Chriſto Domino, qui deſcendunt, oſtenditur.
- 20 Summus Pont. Petri ſucceſſor, & Chriſti Vicarius nobis Chriſtum reſpreſentat.
- 21 Chriſtus Dominus dum in terris ut homo vixit, vniuerſalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuerſorum.
- 22 Chriſtus Rex ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. quomodo dictus, oſtenditur.
- 23 Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Chriſtiani à Chriſto accepit.
- 24 Summus Pont. (ut verior tenet ſententia) ſuper vniuerſum Orbem ex ſummo Pontificatus officio directe non habet, etiam in habitu, poteſtatem ſecularem ab ſpirituâli diſtinctam.

25 Summus Pont. ut Chriſti vicarius ex officio ſummi Pontificatus nullam aliam poteſtatem habet, niſi eam ſolum, quam in lege vtiat Chriſtus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit.

26 Chriſtus Dominus temporalem monarchiam, & poteſtatem de ſaculo non exercuit, nec exercere voluit.

27 Chriſtus Dominus per ſe & directe habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & poteſtatem ſuper res omnes creatas, quod non communicauit Vicario.

28 Auctoritas Chriſti Domini Math. 16. Tibi dabo clauſes regni Celorum, intelligitur de poteſtate ſpirituâli ſuprema, non vero temporali directe.

29 Cap. 1. 22. diſt. Extrauag. vnam ſanctam, de maioritate, inter comm. & Extrauag. vni. verſ. Sane, ne Sede vacante Ioan. 22. non agunt de poteſtate aliqua ſeculari ſummi Pontificis, ſed ſolum de eccleſiaſtica.

30 Cap. cum ad verum 69. diſt. intelligitur de poteſtate ſeculari formaliter ſumpta in ſuum ſinem naturalem, quam negat in ſummo Pontifice.

31 Summus Pontifex ſuper omnia negotia ſecularia habet ſufficientem poteſtatem, quando id expedierit ad ſinem ſupernaturalem aſſequendum.

32 Summus Pont. ſuper infideles habet poteſtatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad deſenſionem Eccleſiæ, & ad expediendam prædicationem Euangelicam.

33 Summus Pont. directe ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet.

34 Summo Pontifici poteſtas competens qua tali non competit ei, niſi qua eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiſdem.

35 Summus Pontifex non habet poteſtatem in homines, niſi qua ſunt membra Eccleſiæ, mediante ſcilicet baptiſmo fideles facti, & in corporati cum Chriſto eiſdem capite.

36 Infideles immediate ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem habent, itant per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem.

37 Luſitanos arguit Auctor quia Guinea Athyopes in ſeruitutem iniuſtam redigunt.

38 Infideles non poteſt ſummus Pontifex debellare pro eo quod cum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem.

39 Auctoritas Eccleſiaſtica 10. Regnum à gente in gentem, &c. intelligitur de ſola poteſtate, & punitione diuina Maieſtatis.

40 Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, utpote ipſius imperio non ſubiectos, priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum.

41 Infidelium terras inter reges Portugalie & Caſtellæ optimo iure poſuit diuidere ſummus Pontifex Alexander 6. ſub ea conditione, ut in conuerſionem prædicatorum infidelium tenerentur mittere prædicatorum Fidei.

42 Hiſpanie & Luſitanie Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignota maria Indias ſcrutari miſerunt.

43 Commertium omnibus fecit commune ius gentium.

44 Rationes expendantur, quibus motus Alexander Sextus commiſit Portugalie, & Caſtellæ Regibus prædicationem Euangelicam, & conuerſionem infidelium curam, negotium & commertium.

- 90 Summus Pontifex Imperatorem poteſt depo-
nere.
91 Summus Pont. poteſt electionem de Imperatore im-
probare, ſi ei idoneus non videretur.
92 Imperium tranſferre in aliam gentem poteſt ſummus
Pont.
93 Imperio vacante iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio
eius deuoluitur ad Summum Pontificem.
94 Summus Pontifex in ordinem ad finem ſupernatu-
ralem poteſt abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcri-
ptas, approbantes peccata ſubditorum, & pro illis premia
concedentes.
95 Ampliatur ad leges ciuiles peccata venialia ſolum
approbantes.
96 Lex canonica in foro ciuili ſeruanda eſt quan-
do agitur de peccato, etiam attenda Ordin. Regia Lu-
ſitanorum, qua de quantumuis veniali etiam eſt intelli-
genda.
97 Declaratur cap. Noſit verſ. Cum enim, de Iudi-
cis.
98 Denunciatio Euangelia non obligat niſi pro loco, &
tempore, data ſcilicet commoditate, & opportunitate ex
parte denuntiantis, & denunciati.
99 Argumentum à contrariis ſenſu non valet quando ex
illo ſequeretur abſurdum.
100 Declaratur text. in capit. ult. de præſcriptionib.
ibi, qua abſque peccato mortali &c.

DE PRIMATV ECCLE-
ſiæ Romane ſuper omnes, & de ſu-
prema Summi Pontif. poteſtate in
vniuerſum Orbem.

C A P. II.

IN D Patrem, & ad cœleſtem
Eccleſiam Ieſu Chriſto ex ter-
rena reuerſuro, neceſſe omni-
no fuit aliquem Eccleſiæ à ſe
in terris conſtitutæ Præſi-
dem relinquere, qui eius Vi-
cariam poteſtatem retineret, ad quem tanquam
iudicem, & Paſtorem omnes Chriſti ouiculæ in
terrena Eccleſia commorantes confluerent. V-
num de toto mundo ad hoc Petrum eligit Do-
minus, & ſolum ſibi ſubſtituit, & in officio
Vicarium, & in Magiſterio ſucceſſorem, qui
& vniuerſarum gentium vocationi, & omnibus
Apoſtoliſ, cunctiſque Eccleſiæ Patribus præ-
ponatur: vt quauis in populo Dei multi Sa-
cerdotes ſint, multique Paſtores, omnes tamen
proprie regat Petrus, quos principaliter regit
& Chriſtus. Hic igitur primus Apoſtolorum
appellatur ab Euangelis Matth. 10. Marc. 3.
& Luca 6. qui in capitulis, vbi nomina Apo-
ſtolorum enumerant, ſemper primo loco re-
ceſſent Petrum. Et Dominus noſter Ieſus
Chriſtus, vbi primum B. Petrum, quem à
mundi initio Vicarium ſuum deſtinauerat, in
terris vidit ad ſe à fratre Andræ adductum,
illico ei vni dixit: Tu es Simon filius Iona, tu

vocabere Cephas, quod interpretatur Petrus
Baron. tom. 1. annal. Eccleſ. an. Chriſti 31. cap. 20.
Chriſtus enim, vt docet Paulus, Petra fuit, no-
men ſuum Petro communicauit, vt hac nomi-
nis deriuatione Chriſtus nobis oſtenderet ſe Pe-
tro ſuas vices, & poteſtatem aliquando com-
miſſurum. Hic enim cum interroganti Do-
mino, quem homines eſſe dicerent filium ho-
minis, aliis referentibus opinioniones aliorum, ip-
ſe velut inter cæteros primus cum eum eſſe
Chriſtum Dei viui Filium reſponſiſſet, audire
promeruit: Tu es Petrus, & ſuper hanc pet-
ram ædificabo Eccleſiam meam Matth. 16.
quod D. Auguſtin. de verbis Domini exponens, ita
ait: Tu es Petrus à petra dictus, quam con-
feſſus es, quam cognouiſti dicens: Tu es Chri-
ſtus Filius Dei viuis, & ſuper hanc petram,
ideſt, ſuper me ipſum Filium Dei, ædificabo Ec-
cleſiam meam. Rogavi pro te Petre, vt non de-
ficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus con-
firma fratres tuos, Luc. 22. Ex quo manifeſtum
eſt in Petro omnes contineri, rogans enim pro
Petro, pro omnibus rogare dignoſcitur. Simon
quia diligis me plus hiis, pſce agnos meos, Io.
21. Solus ideo Petrus, vt caput, & Princeps
reliquoꝝ Apoſtolorum pro omnibus ſoli-
citus, auſus à Chriſto petere, qua mercede ipſum
ſequuturi eſſent, Matth. 19. Ab illo initium tan-
quam à capite, & maiore ſumpſit ipſe Chriſtus
in lotione diſcipulorum, Baron. tom. 1. Annal.
Eccleſiæ ann. Chriſti 33. capite 38. in ſin. verbaque ſin-
gulariter ei dixit, tanquam vni Paſtori, qui eius
exemplo cæteris præfuturus humilitatem eius
imitaretur, Ioan. 13. Magnum certe excellen-
tiæ Petri indicium fuit, quod cum vnum An-
gelus ſpeciatiim nominauit, dum dicit. Sed ite,
dicite Diſcipulis, & Petro, quia præcedet vos
in Galilæam, ibi eum videbitis ſicut dixit vobis
Marc. 16. Non exiguum præſentia Petri indi-
cium quoque eſt, quod primus in monumen-
tum Chriſti intrauerit, qui primus Chriſti vice,
ideſt auctoritate, & poteſtate in Eccleſia eſſet
functurus; potuerat enim Ioannes prior ingre-
di, quippe qui curſu præuenerat Petrum, ſed
id muneris omnium maiori Petro permiſit,
Ioan. 20.

2 Eccleſiæ clauis, ideſt Ordinis, & iuriſdictionis,
ſiue etiam præeminentiæ, & poteſtatis Petro præ-
cipue, & per eum Eccleſiæ datas fuiſſe Sanctorum
Patrum testimonijs facile probari poteſt, nam Beda
in homilia de feſto Apoſtolorum ſuper illud Matth. 16.
Quodcunque ligaueris, &c. ſit ait. Qui Regem
cælorum maiori præ cæteris deuotione confeſſus
eſt, merito præ cæteris ipſe collatis clauibus regni
cæleſtis donatus eſt. Quod ſi omnibus Apoſtoliſ
ſimul dictum eſſe reperias, non tamen aliis ſine
ipſo, ſed ipſi ſine aliis attributum eſſe cognosces li-
gandi, & ſoluendi à Domino facultatem, vt quod
non alii ſine ipſo, ipſe ſine aliis poſſet ex priuile-
gio ſibi collato à Domino, & conceſſa plenitudi-
ne poteſtatis. Huic Dominus oues ſuas paſcendas
vocabulo tertio repetito comiſit, vt alienus à grege
Dominico cenſeatur, quiſquis eum etiam in ſuc-
ceſſoribus ſuis noluerit habere Paſtorem. Sic etiam
dum Dominus apparuiſſet in littore diſcipulis na-
uigantibus ſciens Petrus quod Dominus eſſet, ſe
miſit in mare, & aliis nauigio venientibus ip-

dictis Patriarchis competunt, ut & gaudere libere, liciteque poſſet, ut ſuo loco dicemus.

38 Plura alia in hoc propoſito de præcedentia Patriarcharum, eorumque priuilegijs adducere poſſemus, ſed tam in hoc, quàm infra in vniufcuiusque Patriarchæ erectione demonſtranda parum immorari oportet, quia occupatis prouincijs illis Imperij Turcarum tyrannide non multum utilitatis afferre videtur hac de re prolixior diſputatio.

S P M M A R I U M.

- 1 Petrus inter Apoſtolos primus ab Euangelisſtis reſeſtetur, & à Chriſto Domino inter eos ſingulariter ut caput deſignatur.
- 2 Eccleſiæ Clauſes Petro præcipue, & per eum Eccleſiæ datæ fuerunt.
- 3 Petrus mittens ſe in mare ad Dominum quid deſignauit, oſtenditur.
- 4 Petrus ad Apoſtolatum ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit.
- 5 Petrus poſt Aſcenſionem Domini, velut ſucceſſor ipſius cepit regere Eccleſiam.
- 6 Eccleſiæ unitas ſub vno ſummo Paſtore oſtenditur.
- 7 Petrus 15. Kalend. Februar. ann. Chriſti 44. Romam venit.
- 8 Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & antea hoc temporis ſpatio in Vrbe permanſit, oſtenditur.
- 9 Roma laudatur.
- 10 Petrus inſiſti Domini Romæ Sedem Pontificiam ſiſxit.
- 11 Vado Romam iterum cruciſſigi, reſpondiſſe Dominum Petro Vrhem fugienti qui aſſerunt, oſtenditur.
- 12 Roma prima Sedes, & vniuerſalis Eccleſiæ Primatus iure diuino eſt collocatus.
- 13 Apoſtolicam Sedem an licitum ſit è Roma aliò trãſſerre, oſtenditur.
- 14 Romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra.
- 15 Romana, & vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex ſuccedit Petro in Eccleſiaſtica monarchia.
- 16 Summus Pont. nullum in terris ſuperiorem habet.
- 17 Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis eſt ſummus Pont.
- 18 ſeruus ſeruorum Dei nominatur ſummus Pont. quantum ad humilitatem, nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus dominorum.
- 19 Summum Pontificem ſaltem in habitu habere poteſtatem ſecularem immediate à Chriſto Domino, qui deſcendunt, oſtenditur.
- 20 Summus Pont. Petri ſucceſſor, & Chriſti Vicarius nobis Chriſtum reſeſtat.
- 21 Chriſtus Dominus dum in terris ut homo vixit, vniuerſalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuerſorum.
- 22 Chriſtus Rex ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. quomodo dictus, oſtenditur.
- 23 Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Chriſtiani à Chriſto accepit.
- 24 Summus Pont. (ut verior tenet ſententia) ſuper vniuerſum Orbem ex ſummo Pontificatus officio directe non habet, etiam in habitu, poteſtatem ſecularem ab ſpirituâli diſtinctam.

25 Summus Pont. ut Chriſti vicarius ex officio ſummi Pontificatus nullam aliam poteſtatem habet, niſi eam ſolum, quam in lege vniuerſalis Chriſtus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit.

26 Chriſtus Dominus temporalem monarchiam, & poteſtatem de ſaculo non exercuit, nec exercere voluit.

27 Chriſtus Dominus per ſe & directe habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & poteſtatem ſuper res omnes creatas, quod non communicauit Vicario.

28 Auctoritas Chriſti Domini Math. 16. Tibi dabo clauſes regni Celorum, intelligitur de poteſtate ſpirituâli ſuprema, non vero temporali directe.

29 Cap. 1. 22. diſt. Extrauag. vnam ſanctam, de maioritate, inter comm. & Extrauag. vni. verſ. Sane, ne Sede vacante Ioan. 22. non agunt de poteſtate aliqua ſeculari ſummi Pontificis, ſed ſolum de eccleſiaſtica.

30 Cap. cum ad verum 69. diſt. intelligitur de poteſtate ſeculari formaliter ſumpta in ſuum ſinem naturalem, quam negat in ſummo Pontifice.

31 Summus Pontifex ſuper omnia negotia ſecularia habet ſufficientem poteſtatem, quando id expedierit ad ſinem ſupernaturalem aſſequendum.

32 Summus Pont. ſuper infideles habet poteſtatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad deſenſionem Eccleſiæ, & ad expediendam prædicationem Euangelicam.

33 Summus Pont. directe ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet.

34 Summo Pontifici poteſtas competens qua tali non competit ei, niſi qua eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiſdem.

35 Summus Pontifex non habet poteſtatem in homines, niſi qua ſunt membra Eccleſiæ, mediante ſcilicet baptiſmo fideles facti, & in corporati cum Chriſto eiſdem capite.

36 Infideles immediate ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem habent, itant per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem.

37 Luſitanos arguit Auctor quia Guinea Athyopes in ſeruitutem iniuſtam redigunt.

38 Infideles non poteſt ſummus Pontifex debellare pro eo quod cum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem.

39 Auctoritas Eccleſiaſtica 10. Regnum à gente in gentem, &c. intelligitur de ſola poteſtate, & punitione diuina Maieſtatis.

40 Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, utpote ipſius imperio non ſubiectos, priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum.

41 Infidelium terras inter reges Portugaliæ & Caſtellæ optimo iure poſſunt diuidere ſummus Pontifex Alexander 6. ſub ea conditione, ut in conuerſionem prædicatorum infidelium tenerentur mittere prædicatorum Fidei.

42 Hiſpaniæ & Luſitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignota maria Indias ſcrutari miſerunt.

43 Commertium omnibus fecit commune ius gentium.

44 Rationes expendantur, quibus motus Alexander Sextus commiſit Portugaliæ, & Caſtellæ Regibus prædicationem Euangelicam, & conuerſionem infidelium curam, negotium & commertium.

- 45 Summus Pontifex ex gravissima causa potest declarare ius naturale, gentium, aut Divinum postitum.
- 46 Benedictus Aegidius Iustinus laudatur.
- 47 Titulares Episcopi infidelibus, idololatriis, vel hereticis quomodo summus Pont. constituere possint, ostenditur.
- 48 Summus Pontifex in causa ad spirituale bonum necessario potest iniquam sententiam a iudice seculari latam revocare.
- 49 Litem super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis deferitur ad summum Pontif. si ex contentione, & discordia probabiliter in spiritualibus timeretur damna gravissima.
- 50 Declaratur tex. in cap. Novit, vers. Non enim, de Iudicijs.
- 51 Coadiutorem alicui Regi, vel Principi seculari superiorem non recognoscitur potest summum Pontifex dare, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis.
- 52 Idem Summus Pontifex in capiti. Grandi de supplenda neglig. Pralar, lib. 6. processit ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem a pluribus Portugaliae Prelatis, & nobilibus.
- 53 Prius tamen in eo tex. poterat summus Pontifex ad eandem coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Iustitiani.
- 54 Ecclesiasticus index ex proterva seculari negligentia, & remissione offensarum potest cognoscere.
- 55 Petrus Barbosa Regis consiliarius, ac Regni Portugaliae Cancellarius maximus laudatur.
- 56 Refutatur intellectus asserentis ideo summum Pontificem processisse ad predictam coadiutoris dationem in terminis d. cap. Grandi, quia regnum Portugalia illum recognoscebat etiam in temporalibus.
- 57 Portugalia regnum Romana Ecclesia censuale an veres fuerit, ostenditur.
- 58 Refertur liberatio Nuncij Apostolici de predicto censu a se recepto.
- 59 Portugalia regnum neminem in temporalibus recognoscit.
- 60 Electio per Rempubl. Lusitanam de Alphonso I. in suum Regem, veluti in publicis comitijs legitime congregata, potuit fieri absque auctoritate summi Pontificis.
- 61 Christi quinque Stigmata in celo ostensa ab Alphonso Portugalia Rege I. in regia insignia insigni pietate suscepta fuerunt. Francia regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quae illi sunt adhuc Regia insignia, de Caelo missa fuerunt Clodouae.
- 62 Portugalia Reges regna Imperatorum ignavia & Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicant.
- 63 Lusitani pertinacissime Romanis resisterunt duce Feriato.
- 64 Alphonsus primus Rex Portugalia pro confirmatione sui Regij tituli recursum habuit ad summum Pontif. non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo quia devotione, pietate, & animi gratitudine voluit liberi, & absque ulla obligatione civilis se eisdem Christi vicario B. Petro, & successoribus in suam militem peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione submittere.
- 65 Hispania Reges subiectionem sedis Apost. debe-
- bant ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholico-rum temporibus.
- 66 Hispania regnum non recognoscit Imperatorem, aliumque superiorem.
- 67 Summus Pontifex potuit transferre in personam Magni Caroli imperium a Graecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis.
- 68 Constantinus Imperator in pluribus terris, & provincijs omnem temporalem potestatem, dominium, & universa Imperij iura in Ecclesiam Romanam transfu-lit.
- 69 Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita est, & inualida.
- 70 Princeps res Regiae Corona alienare nequit.
- 71 Rex absque popularum consensu regnum privare iure & honore suo non potest, nec illud servituti subijcere, nec illius bona donare cum magna Regia Corona diminutione.
- 72 Rex non potest castra regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum eiusdem regni.
- 73 Ecclesia cum leditur vincit, & magis incipit esse uberrima cum ad finem seculi erit producta.
- 74 Respondetur contrarijs fundamentis.
- 75 Fama in factis antiquis, nempe centum annorum plenam efficit probationem.
- 76 Franciscus de Caldas Pereira laudatur.
- 77 Constantini donatio auctoritate antiquissimorum gra-uisimorumque Patrum munita est.
- 78 In sanctissimis Ecclesijs optima mensura est donatarum rerum immensitas.
- 79 Ecclesijs quod donatur Deo redditur, a quo omne bonum, & donum optimum provenire Apostolus docet.
- 80 Constantinus ingentibus beneficijs a Deo acceptis, scilicet in curatione leprae, & victoria contra Maxentium, diuinitus promotus est ad donationem illam facien-dam.
- 81 Principes omnes, qui in Ecclesias munifici & liberales extiterunt de hostibus suis triumpharunt, & Imperium, seu regna ad longissimam posteritatem tradu-xerunt.
- 82 Constantinus non solum fecit donationem, sed cum eo satrapa, optimates, senatus, ac populus.
- 83 Populus potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite.
- 84 Leo III. Summus Pont. ex circumstantijs suo tempo-re occurrentibus postulante fine supernaturali, ac Ecclesia defensione, potuit transferre in personam Caroli Magni imperium a Graecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.
- 85 Gregorius V. Summus Pont. primus concessit illis septem Germania magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, & quatuor secularibus, potestatem eligendi Imperatorem.
- 86 Imperator defensor, & advocatus Ecclesiae dicitur.
- 87 Imperialis dignitas attenta sua natura non fuit a summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediante iure gentium.
- 88 Imperialis dignitas post Imperij translationem a summo Pontifice habetur, & ab eo instituta dicitur.
- 89 Imperium Germanicum post predictam translationem magis pendet a summo Pontifice, quam aliud quodlibet regnum.

- 90 Summus Pontifex Imperatorem poteſt depo-
nere.
91 Summus Pont. poteſt electionem de Imperatore im-
probare, ſi ei idoreus non videretur.
92 Imperium tranſferre in aliam gentem poteſt ſummus
Pont.
93 Imperio vacante iuriſdictio, regimen, & diſpoſitio
eius deuoluitur ad Summum Pontificem.
94 Summus Pontifex in ordinem ad finem ſupernatu-
ralem poteſt abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcri-
ptas, approbantes peccata ſubditorum, & pro illis premia
concedentes.
95 Ampliatur ad leges ciuiles peccata venialia ſolum
approbantes.
96 Lex canonica in foro ciuili ſeruanda eſt quan-
do agitur de peccato, etiam attenda Ordin. Regia Lu-
ſitanorum, qua de quantumuis veniali etiam eſt intelli-
genda.
97 Declaratur cap. Nouit verſ. Cum enim, de Iudi-
cis.
98 Denunciatio Euangelia non obligat niſi pro loco, &
tempore, data ſcilicet commoditate, & opportunitate ex
parte denuntiantis, & denunciati.
99 Argumentum à contrariis ſenſu non valet quando ex
illo ſequeretur abſurdum.
100 Declaratur text. in capit. ult. de præſcriptionib.
ibi, qua abſque peccato mortali &c.

DE PRIMATV ECCLE-
ſiæ Romane ſuper omnes, & de ſu-
prema Summi Pontif. poteſtate in
vniuerſum Orbem.

C A P. II.

IN D Patrem, & ad cœleſtem
Eccleſiam Ieſu Chriſto ex ter-
rena reuerſuro, neceſſe omni-
no fuit aliquem Eccleſiæ à ſe
in terris conſtitutæ Præſi-
dem relinquere, qui eius Vi-
cariam poteſtatem retineret, ad quem tanquam
iudicem, & Paſtorem omnes Chriſti ouiculæ in
terrena Eccleſia commorantes confluerent. V-
num de toto mundo ad hoc Petrum eligit Do-
minus, & ſolum ſibi ſubſtituit, & in officio
Vicarium, & in Magiſterio ſucceſſorem, qui
& vniuerſarum gentium vocationi, & omnibus
Apoſtoliſ, cunctiſque Eccleſiæ Patribus præ-
ponatur: vt quamuis in populo Dei multi Sa-
cerdotes ſint, multique Paſtores, omnes tamen
proprie regat Petrus, quos principaliter regit
& Chriſtus. Hic igitur primus Apoſtolorum
appellatur ab Euangelis Matth. 10. Marc. 3.
& Luca 6. qui in capitulis, vbi nomina Apo-
ſtolorum enumerant, ſemper primo loco re-
ceſſent Petrum. Et Dominus noſter Ieſus
Chriſtus, vbi primum B. Petrum, quem à
mundi initio Vicarium ſuum deſtinauerat, in
terris vidit ad ſe à fratre Andræ adductum,
illico ei vni dixit: Tu es Simon filius Iona, tu

vocabere Cephas, quod interpretatur Petrus
Baron. tom. 1. annal. Eccleſ. an. Chriſti 31. cap. 20.
Chriſtus enim, vt docet Paulus, Petra fuit, no-
men ſuum Petro communicauit, vt hac nomi-
nis deriuatione Chriſtus nobis oſtenderet ſe Pe-
tro ſuas vices, & poteſtatem aliquando com-
miſſurum. Hic enim cum interroganti Do-
mino, quem homines eſſe dicerent filium ho-
minis, aliis referentibus opinioniones aliorum, ip-
ſe velut inter cæteros primus cum eum eſſe
Chriſtum Dei viui Filium reſponſiſſet, audire
promeruit: Tu es Petrus, & ſuper hanc pet-
ram ædificabo Eccleſiam meam Matth. 16.
quod D. Auguſtin. de verbis Domini exponens, ita
ait: Tu es Petrus à petra dictus, quam con-
feſſus es, quam cognouiſti dicens: Tu es Chri-
ſtus Filius Dei viui, & ſuper hanc petram,
ideſt, ſuper me ipſum Filium Dei, ædificabo Ec-
cleſiam meam. Rogavi pro te Petre, vt non de-
ficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus con-
firma fratres tuos, Luc. 22. Ex quo manifeſtum
eſt in Petro omnes contineri, rogans enim pro
Petro, pro omnibus rogare dignoſcitur. Simon
quia diligis me plus hiis, pſce agnos meos, Io.
21. Solus ideo Petrus, vt caput, & Princeps
reliquorum Apoſtolorum pro omnibus ſoli-
citus, auſus à Chriſto petere, qua mercede ipſum
ſequuturi eſſent, Matth. 19. Ab illo initium tan-
quam à capite, & maiore ſumpſit ipſe Chriſtus
in lotione diſcipulorum, Baron. tom. 1. Annal.
Eccleſiæ ann. Chriſti 33. capite 38. in ſin. verbaque ſin-
gulariter ei dixit, tanquam vni Paſtori, qui eius
exemplo cæteris præfuturus humilitatem eius
imitaretur, Ioan. 13. Magnum certe excellen-
tiæ Petri indicium fuit, quod cum vnum An-
gelus ſpeciatiim nominauit, dum dicit. Sed ite,
dicite Diſcipulis, & Petro, quia præcedet vos
in Galilæam, ibi eum videbitis ſicut dixit vobis
Marc. 16. Non exiguum præſtantia Petri indi-
cium quoque eſt, quod primus in monumen-
tum Chriſti intrauerit, qui primus Chriſti vice,
ideſt auctoritate, & poteſtate in Eccleſia eſſet
functurus; potuerat enim Ioannes prior ingre-
di, quippe qui curſu præuenerat Petrum, ſed
id muneris omnium maiori Petro permiſit,
Ioan. 20.

2 Eccleſiæ clauis, ideſt Ordinis, & iuriſdictionis,
ſiue etiam præeminentiæ, & poteſtatis Petro præ-
cipue, & per eum Eccleſiæ datas fuiſſe Sanctorum
Patrum testimonijs facile probari poteſt, nam Beda
in homilia de feſto Apoſtolorum ſuper illud Matth. 16.
Quodcunque ligaueris, &c. ſit ait. Qui Regem
cælorum maiori præ cæteris deuotione confeſſus
eſt, merito præ cæteris ipſe collatis clauibus regni
cæleſtis donatus eſt. Quod ſi omnibus Apoſtoliſ
ſimul dictum eſſe reperias, non tamen aliis ſine
ipſo, ſed ipſi ſine aliis attributum eſſe cognosces li-
gandi, & ſoluendi à Domino facultatem, vt quod
non alii ſine ipſo, ipſe ſine aliis poſſet ex priuile-
gio ſibi collato à Domino, & conceſſa plenitudi-
ne poteſtatis. Huic Dominus oues ſuas paſcendas
vocabulo tertio repetito comiſit, vt alienus à grege
Dominico cenſeatur, quiſquis eum etiam in ſuc-
ceſſoribus ſuis noluerit habere Paſtorem. Sic etiam
dum Dominus apparuiſſet in littore diſcipulis na-
uigantibus ſciens Petrus quod Dominus eſſet, ſe
miſit in mare, & aliis nauigio venientibus ip-

se sine beneficio navis ad Dominum festinavit, *Joan. 21.* Cum enim mare mundum designet: per hoc, quod Petrus se misit in mare privilegium expressit Pontificii singularis, per quod vniuersum Orbem susceperat gubernandum, ceteris Apostolis ut vehiculo navis contentis, cum nulli eorum vniuersus fuerit Orbis commissus, sed singulis singulae provinciae, vel Ecclesiae potius deputatae. Iterum etiam ut se vnicum Christi Vicarium designaret, ad Dominum super aquas maris mirabiliter ambulanti, & ipse super aquas maris mirabiliter ambulavit. Nam cum aquae multae sint, populi multi, congregationesque aquarum sunt maria, per hoc quod Petrus super aquas maris incescit, super vniuersos populos se potestatem accepisse monstravit. Sic etiam *Luc. 5.* legitur soli Petro Dominum dixisse, duc in altum; quod cum fecisset conduxit piscium multitudinem copiosam, qui admiratus ipse cum Iacobo, Ioanne, & Andraa, qui etiam in navi erant, secundum *Matth. 8.* & *Matth. 17.* narrationem, processit solus ad genua Iesu, dicens: Exi a me Domine, quia homo peccator sum, cui etiam soli respondit Iesus: Noli timere, ex hoc iam homines capiens eris, idest, caput eius. Et hic aduertendum duxi Petrum ad Apostolatam ante Andream fratrem, Iacobum, & Ioannem, vocatum fuisse, ut patet *Mat. 4.* nam vocatio, de qua ibi, fuit proprie ad Apostolatam: duae vero priores, quarum una habetur *Joan. 1.* altera in captura piscium, quam describit *Lucas cap. 5.* non fuerunt proprie ad Apostolatam, sed ad quandam familiaritatem, ita *Alphons. Alvarez* *Guerrero in Speculo iuris Pontificij capite primo.* Deinde ipse solus Petrus interrogavit Iesum *Mat. 18.* Si peccauerit in me frater meus, dimittam ei vsque septies? & ei soli Iesus respondit. Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies: cum profecto septenarius vniuersitatis sit numerus, eo quod omne tempus septenario dierum numero noscitur comprehendi, igitur septenarius numerus in seipsum multiplicatus in hoc loco significat vniuersorum vniuersa peccata, quia solus Petrus potest non solum omnia, sed omnium crimina relaxare. Denique Apostolis omnibus à Domino mandabatur, ut praedicarent Euangelium omni creaturae, principaliter tamen Petro incubebat, qui omnes praestabat prerogatiua principatus, & cui soli iniunctum fuerat à Domino, ut pasceret oves suas.

5. Vnde post Ascensionem Domini Petrus velut successor ipsius regere cepit Ecclesiam, ad complendum duodenarium discipulorum numerum loco Iudae prauaricatoris ex verbis Prophetae alium instituens, & faciens subrogari, & recepto Paraclito Discipulos Spiritus sancti gratia illustratos ex verbis Ioelis apertius comprobauit. Hic poenitentiam agere iussit, & baptizari credentes *Act. 2.* Hic inter discipulos curando claudum fuit miraculum operatus, *Act. 3.* & in Ananiam & Sapphyram uxorem ipsius tanquam primus & precipuus inter eos, qui mentiti fuerant Spiritui Sancto, mortis sententiam promulgauit *Act. 5.* Hic simoniaca pestis radicem contra primitiuam Ecclesiam pullulantem Apostolica falce succidit; solus in Simonem Magum sententiam damnationis promulgans, licet

non ei soli, sed omnibus communiter pecuniam obtulisset. *Act. 8.* Huic soli visio caelitus ostensa fuit *Act. 9.* & *10.* qua innuitur, quod Petrus Praelatus fuerit cunctis gentibus. Ipseque admonebatur omnes gentes suae fidei commissas Christi Ecclesiae vnire, & inserere: cum vas illud visionis Orbem terrarum, & vniuersa in eo contenta animalia, vniuersas significaret, tam Iudaeorum, quam Gentium nationes: gentium enim immunditia per quadrupedia terrae, perque bestias, reptilia, & volatilia Caeli significabantur, & illas iam Deus intra linteum Ecclesiae recipiendas decreuerat. Propter quod & Petro iustum erat, ut mactaret eas primum, hoc est per verbum Dei, quod gladio quouis accipite penetrabilis est, tetrum peccati sanguinem effunderet, easque subinde vesceretur, hoc est, more cibi traduceret eas in Ecclesiae corpus, & incorporaret eas Christo. Quamobrem ipse ut primus Iudaeos, ita quoque & Gentiles conuerteret ad Fidem, ut supra vtrosque fideles se pastorem curam accepisse monstraret.

6. Constituto sic à Christo Domino tot locis Summo vniuersalis Ecclesiae Pastore Beato Petro Apostolo, Vnitas, siue Primatus eius in Ecclesia vnica constituitur, à qua tanquam capite reliqua ipsius membra regerentur. Ecclesia vna est, quae in multitudinem latius incrementum fecunditatis extenditur: quomodo Solis multi radij sunt, sed lumen vnum; & rami arboris multi sunt, sed robur vnum tenaci radice fundatum; & quomodo de fonte vno plurimi riuuli defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiae largitate, vnitas tamen seruetur in origine. Sic & Ecclesia Domini luce perfusa per Orbem totum radios suos porrigit, vnum tamen lumen est quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur: ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extendit: profluentes largiter riuos latius expandit, vnum tamen caput est, & origo vna, & vna mater fecunditatis successibus copiosa: illius fetu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur. Et quod Ecclesia vna sit, veritatis Magister testatur per Spiritum sanctum dicens, Vna est columba mea, vna est perfecta mea. Item Ecclesiae vnitas dicitur ex vnitatem Fidei, in qua fundatur, *capite legimus 93. dist.* Et ab vnitatem spei, de qua *Apost. capite quarto*, Vocati estis in vnam spem vocationis vestrae. Est etiam vna vnitatem charitatis, qua annectitur, & viuificatur, de qua inquit *Apost. ad Philip. 2.* Eandem charitatem habentes vnanimes, id ipsum sentientes. Hinc *D. Cyprian. libro primo, epist. 8. ad plebem.* Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrum Domini voce fundata. Sicut etiam in Caelorum vniuersitate à primo mobili ducuntur inferiores, *Arist. 2. de celo tex. 35.* In corporibus mixtis vnum semper elementum est, elementarisque qualitas praepollens. In multitudine membrorum vnum cor cetera mouet *Arist. de partu animalium libro secundo, cap. 2.* potentiarum animae vna est princeps, nempe ratio. *D. August. lib. 2. de liber. arbit. cap. 3.* & ut ait *Apost. ad Eph. 4.* Vnus est Spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptisma, vnus Deus, & pater omnium, qui est super omnes

& per omnia, & in omnibus nobis; ita quod vnus Praſidens, Paſtor, Rector, & Gubernator in vnica, & vniuerſali Eccleſia vicem Chriſti gerens, Summus Pontifex eſt, & ſuper vnicum, vnicam & vniuerſalem Chriſtus aedificat Eccleſiam, quam nullo Orbis terrarum loco Petrus, & eius ſucceſſores melius conferre potuiſſent ipſo Domino iubente quantum Romæ, quæ tunc, & diu poſt Orbis terrarum imperium obtinuit, à qua facillime Chriſti pietas & religio in reliquas ei ſubiectas provincias traduci poſſet, quod innuere videtur *Beatus Leo Papa in ſerm. 1. de natali Apoſtolorum Petri & Pauli*, dum ait. *Beatiffimus Petrus Princeps Apoſtoliſi Ordinis ad arcem Romani deſtinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur ſalutem, efficacius ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet.*

7 Anno igitur nono à Chriſti paſſione exacto, à natiuitate eius 43. poſtquam Iacobus Ioannis frater ab Agrippa Rege occiſus fuit, ipſe Petrus Azimorum tempore ab eo in carcerem conijcitur, vt feſto celebrato illum necaret, qui diuino beneficio Angeli opera eduſtus, exiens ad Roman iter inſtituit, vt Herodis vim, furoremque declinaret, ſimul & vt Simonis Samaritæ veſtigijs ſubuertendis inſiſteret. Annua peregrinatione exacta per eas gentes ad quas priorem epiſtolam ſcripſit, Cappadoces ſcilicet, Galatas, Aſianos, Ponticos, & Bithynos Urbem peruenit 15. Calend. Febr. ſequentis anni, qui fuit Chriſti 44. & ſecundus pene finitus Imperij Claudij; ſtatim Chriſtianæ religionis fundamenta iecit, vt poſtea ad Romanos ſcribens Paulus gratias agit Deo, quod illorum Fides in vniuerſo mundo nunciaretur. Ab hoc tempore vſque ad eius obitum, (qui fuit Auctoſibus pene cunctis conſentientibus 3. Calend. Iulij nouiſſimo Neronis anno, non quidem Iuliani, ſed imperij, id eſt tertiodecimo, Chriſti vero 68.) Cathedram Sacerdotalem Petrus Romæ annis 25. tenuit. Non autem hoc toto temporis ſpatio in Vrbe permanſit; nam anno Chriſti 47. ſexto imperij Claudij, quo magna Iudeorum ſeditio fuit, Petrus, qui gente Iudeus erat ex Bethſaide vico Galileæ, ſimul cum cæteris conſtituta iam Eccleſia Romana, & Simone Mago extincto, diſcedere eſt coactus; Hieroſolymam hac occasione rursus redijt. Et (Agrippa, cuius metu ex Iudæa aufugerat, iam vita functo) interſuit tranſitui Beatiffimæ Virginis, qui anno ſequenti accidit ætatis eius 63. prout melius computant citati per me *Alleg. 50. num. 112.* Poſtea ingreſſus eſt Urbem Romanam Nerone Caſare, Linum, & Clementem ſibi coadiutores ordinauit, à Marco ſcriptum Euangelium probauit, priorem Epiſtolam ſcripſit, & hæc primo Neronis anno, vt ex Damaso intelligitur, tranſegit. Inde diſcedens totum Occidentem, & Africam docendo peragravit. Ad extremum nouiſſimis Neronis annis, eo in Chriſtianos tanquam publici incendiij auctores deſeruentem, Romam redijt, vbi de morte eius, & Pauli ea ſubſequuta ſunt, quæ conſenſu omnium Scriptorum memorie ſunt commendata. Quicquid hæretici huius temporis impudenter negent Beatum Petrum Romæ vnquam Cathedram conſtituiſſe, & quod magis eſt, neque Romanam vnquam ve-

niſſe, eos tamen ex omnibus antiquis Patribus Græcis, & Latinis eleganter conuincunt *Oniphorus Panuſius de Primatu Petri lib. 3. cap. 1. Cardin. Caſar. Baron. annal. tom. 1. an. Chriſti 44. cap. 22. cum ſequentibus*, & ex profeſſo lautiſſime comprobant omnibus contrariis ſatiſfaciens *Cardin. Bellarmin. tom. 1. de Romano Pont. libro ſecundo*, à principio.

9 O felix Roma, inquit *D. Hieronym. lib. 2. aduerſus Iovinianum, in fine*, Vrbs potens, Vrbs Orbis Domina, Vrbs Apoſtoli vocelaudata, de qua *S. Ioannes Chryſoſt. in comment. epiſtola ad Romanos cap. 16. hom. vlt. id eſt, 32. ita ait*: Ego & Romam propterea diligo, tamenſi & aliunde queam illam laudare, nempe à magnificentia; ab antiquitate, à pulchritudine, & multitudine, à potentatu, & diuitiis, & à rebus in bello foriter geſtis, ſed relictis iſtis omnibus, ob id illam beatam deprædico, quod erga illos Paulus dum viucret adeo fuit beneuolus, adeo illos amauit, coram diſſeruit, & poſtremo vitam apud eos finiuit: vnde & ciuitas iſta hinc facta eſt inſignis, pluſquam à reliquis omnibus, & quemadmodum corpus magnum, ac validum duos habet oculos illuſtres, Sanctorum videlicet illorum corpora: Non ita Cælum ſplendescit, quando radios ſuos Sol ex ſeſe dimittit, quemadmodum Romanorum Vrbs duas illas lampades, vbique terrarum effundens, &c. de qua in feſtiuitate Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſic canit Eccleſia.

O felix Roma, quæ tantorum Principum

Es purpurata pretioſo ſanguine,
Non laude tua, ſed ipſorum meritis

Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Et gloſ. verbo Romane, in Extravag. execrabilis, de præbend. ita ait, ipſam Urbem Apoſtoli Petrus & Paulus vna die pro merito loco vno pro gloria, ſub vno perſequutore pro pari virtute compaſſi glorioſo cruore martyrij Chriſto Domino confecrarunt. Nullam denique decentiorem, aut Chriſto ipſo magis acceptam Sedem fuiſſe cenſemus, quam quæ ſanctiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſanguine conſecrata, æterniſque trophæis illuſtrata, quod inde Romam ipſam ad eam gloriam prouexit, vt inde eſſet gens ſancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & regia, vt caput Orbis effecta latius præſideret religione diuina, quam dominatione terrena, ad quod refert aliqua *Leliorda. de maioribus Epiſcopi cauſis ad Papam deferendis, & Romana Sedis origine, & auctoritate cap. 11. numero 20.*

10 Quamuis ex *Matth. cap. 16. & Ioan. 21.* ſolum conſtet Chriſtum Petro Summum Pontificatum tribuiſſe, non autem alicuius certæ Eccleſiæ Epiſcopatum, ipſa tamen iura Canonica maniſeſto nobis tradiderunt iuſſu Domini Petrum Romæ Sedem Pontificiam fixiſſe, vt inquit *Nicolaus 11. relatus in cap. omnes 22. diſtinct.* ſcribens Mediolanenſibus per Petrum Damianum Legatum ſuum, his verbis: Omnes ſue Patriarchæ cuiuslibet apices ſue Metropoleon Primatus, aut Epiſcopatus Cathedras, vel Eccleſiarum cuiuslibet Ordinis dignitates inſtituit Romana Eccleſia. Illam vero ſolus ille fundauit, & ſuper petram Fidei mox-

nascens crexit; qui Beato aeternae vitae clauigero, terreni simul, & caelestis imperij iura commisit. Id ipsum ostendit *Gelasius* relatus in cap. *quammis*, 21. *distinction*. omnibus Orthodoxis ita scribens. Quamuis vniuersa per Orbem Catholica Ecclesia vnus thalamus Christi sint: sancta tamen Romana Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis synodicis constitutis ceteris Ecclesiis praelata est, sed Euangelica voce Domini, & Saluatoris nostri Primatum obtinuit. Tu es Petrus, &c. Item *Anacletus* ad omnes Episcopos epist. *tertia capit.* relatus in cap. *sacro sancta* 22. *distinction*. ita ait. Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Salvatore nostro Primatum obtinuit. Deinde hoc ipsum attestantur *Marcell.* 1. in cap. *Rogamus*, & *Leo* 1. in cap. *cum beatissimus*, 24. *question*. 1. praeterea *Alexand.* 1. *Iulius* 1. in suis epistolis, & demum *Innocent.* in cap. *per venerabilem*, qui fil. *sint legit.* his verbis.

11. Locus, quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur. Confirmatur, nam cum Petrus Urbem fugiens exiisset, volens eum Dominus, ad locum quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo. Domine quo vadis? respondit. Vado Romam iterum crucifigi: quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuersus, quam historiam referunt *Linus* Papa in actis passionis Sanctorum Apostolorum, Petri & Pauli, *Agesip.* libro tertio de exordio Hierosolymitano, *Diuus Ambrosius* libr. quinto epistol. 32. *Lali.* *Iordan.* de maioribus Episcoporum causis ad Papam deferendus, cap. undecimo numer. *vigesimo quarto.* *Guerrero* in speculo iuris Pontif. pagina 8. & ex sancto *Athanasio* in apologia pro fuga sua, & sanctus *Gregorius* in explicatione quartae penitenti. comprobatur *Cardin. Bellarm.* libr. primo de Romano Pontif. cap. 23. in fine.

12. Quare primam Sedem, & vniuersalem Ecclesiae Primatum Romae iure diuino esse collocatum tenent *Abb.* in dict. capit. *per venerabilem*, *Ioan. An.* in cap. *fundamenta*, de elect. in 6. vbi *Anchar.* numero duodecimo. *Albert. Pygius* de ecclesiast. hierarch. libr. tertio capit. 12. & 13. *S. Antonin.* part. tertia titul. 23. capit. quinto, §. 7. *Turrecrem.* de potestate Ecclesiae libro secundo capit. 40. cum sequentibus, *Can.* de locis Theolog. libro sext. cap. 8. versic. *Aluar. Pelag.* de planctu Ecclesiae libro primo capit. 32. *Cordub.* in quaest. libr. quarto *question*. 1. *praeposte.* 8. *Iacob.* de Concil. libr. 8. art. 6. & 7. latissime *Alphons.* *Mendoza* in *question*. quodlibet *question*. quarta *scholast.* *P. Azor.* institution. moral. parte secunda libr. quarto cap. undecimo *quest.* 2. *Cardinal.* *Cesar Baron.* in addit. ad martyrologium Romanum die 18. Ianuarij pagina mihi 30. *Cardinal.* *Bellarmin.* tom. primo de Romano Pontif. libro secundo a princip. *Cardinal.* *Tusch.* praet. conclus. *Iuris* tom. tertio, *conclusion*. tertia numer. decimo nono & tom. 7. littera R. conclus. 362.

13. Hinc iidem disputantes an licitum si de Roma aliud sedem Apost. transferre, quod ex instituto disputarunt. *Alphons.* de *Mendoza* dict. disput. 4. & *Cardinal.* *Bellarmin.* dict. tom. 1. de Romano Pontif. libr. 4. cap. 4. vers. secundo hoc idem, & alij citati a *Cened.* ad *Decretum* collect. 11. num. 4.

14. Et quod Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater sit, & magistra, atque super omnes primatum obtineat probant *rex. dict.* cap. *quammis*, & in dict. cap. *sacro sancta*, & in cap. 2.

de *Summi. Trinitat.* & in cap. antiqua 23. de privilegio cum multis aliis adductis plenissime per *Cordub.* dict. *question*. prima artic. 2. *Mendoza* dict. *quest.* quarta *scholast.* §. 4. *Turrecrem.* de potestat. Eccles. libro secundo cap. 36. *Albert. Pygi.* dict. cap. duodecimo *Can.* de locis Theolog. libr. secundo capit. quarto. *Barnes* in 2. 2. *P. Thomae* *question*. prima artic. 12. conclus. 5. *Con. libr.* 4. *variar.* capit. 14. numer. 1. *Illustrissim.* *Cardinal.* *Bellarmin.* virtute & literis insignis, Catholicaque religionis strenuus propugnator, dict. tom. 1. de Romano Pontif. capite duodecimo cum sequentibus, *Cardinal.* *Tusch.* vtriusque iuris consultius, pro ut praclari, indefessique laboris monumenta attestantur, in praet. conclus. tom. 7. littera R. conclus. 363. *Cardinal.* *Manrica* assidua negotiorum experientia eruditissimus de *conclusion*. *volunt.* libr. 8. titul. 6. numer. quarto. *Iacob.* de *Grassius* tom. 2. consil. libr. tertio titul. de clericis non resid. consil. 1. num. quarto, plenissime *Modernus* de *Iurisdict.* part. prima cap. 13. a numer. 19. vbi per multa sequentia capita omnia argumenta in contrarium plenissime resoluit, *P. Valeri.* *Reginald.* in praxi fore penitent. libro primo numero 22. *Fr. Paulin.* *Berti* *Lucensis* in praxi criminali *Regul.* titul. 2. cap. decimo quarto numer. 4. plures ex antiquioribus refert *Cened.* dict. collect. numero quarto & quinto.

15. Romanae, & vniuersalis Ecclesiae Pontificem succedere Petro in ecclesiastica monarchia tam ex diuino iure; quam ratione successionis, Conciliorum auctoritate, summorum Pont. Graecorum & Latinorum Patrum, aliorumque testimonij & auctoritatibus probat idem *Cardinal.* *Bellarmin.* dict. tom. 1. libr. secundo capit. duodecimo & 13. Nullam enim in terris superiorem habet cap. cuncta per nudum 9. *quest.* 3. cap. licet cap. *Venerabilem*, de elect. *Flamin.* de resignat. libro septimo *question*. quinta numer. primo & 2. *Don. Gaspi.* *Magistrillo* de magistratib. libr. 1. cap. 2. numero quarto. Et est Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis, cum totus mundus Papae sit territorium dict. cap. cuncta per mundum, cap. per principalem 9. *question*. tertia. *Camill.* *Borell.* in summ. omnium decis. titul. quarto numer. 10. *Gonzal.* ad reg. 8. *Cancell.* §. 2. *proem.* num. 44.

18. Et omnes eidem parere, ipsumque in Primatem recognoscere debent cap. *sacro sancta*, cap. de *Constantinopolitana* 22. *distinction*. *Gonzal.* §. 1. *proem.* numer. 8. Licet autem in proemio *Decretalium* aliisque in locis seruus seruorum Dei nominetur, intelligitur quantum ad humilitatem; nam quantum ad potestatem est Dominus dominorum. *Azor.* instit. moral. parte secunda libr. 4. cap. 19. *quest.* 1. vers. *Baldus.* *Flamin.* dict. libr. 8. §. 7. num. 101.

19. Vnde Summum Pontific. saltem in habitu directe habere potestatem secularem immediate a Christo domino sibi commissam, itaut possit per se ipsum eam, vt directam, reducere ad actum, licet frequentius illam exerceat per Imperatores, & Reges ab eius manu eandem accipientes, tenent *Innocent.* in cap. licet numer. 8. & 9. de foro comp. & post *Hofst.* *Panorm.* in cap. nouit numero decimo tertio de indic. post glos. ibi, & ipost glos. 1. in cap. causam qua, in 2. qui filij sint legit. cui similis verbo Ecclesia in *Clem.* ad nostram, de heretic. *Bart.* in l. 1. §. *Prasides* ff. de requir. res. *Palat.* de obtentione regni *Nauarra* §. 6. *Con.* in reg. peccatum part. 2. §. 9. numer. 7. vers. 1. *Nauar.* in dict. cap. nouit, notab. 3. sub numer. 19. *Mench.* illustr. libr. primo capit. *vigesimo* numer. 2. & cap. 21. numer. primo.

Modernus de Iurisd. parte prima capit. decimo nono, quo loci iunctis capitulis ſequentib. vſque ad cap. 23. in- cluſiue, & iunctis præcedentibus pluribus mediis hanc ſententiam tenaciter defendere intendit, Ex Theologiſ. S. Antonin. titul. tertio de domino regnorum capit. ſecundo, & parte tertia ſumm. titul. 22. capit. 5. §. 17. S. Auguſtin. Triumph. in princip. ſumm. de po- teſtate Eccleſiæ. S. Bonavent. in 4. diſtinct. 37. in ex- poſit. lit. dub. 4. Henric. Gandav. in quodlibet 6. qua- ſtione vigefima tertia. Roder. Sane. Episcop. Lamoren. libr. de origine, & differentia principatus part. 1. Alex. Alenſ. 4. p. ſumm. quaſtione decima part. ſecunda. §. 2. B. Ioan. à Caſtrano de auctoritate Papa part. 1. ſecunda part. numer. quarto & quinto. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ capit. decimo tertio. Celf. Manc. de iuribus principatum libr. tertio cap. 1. & 2. Paulus Ciera in tract. de iure Principum capit. ſext. cum ſequen- tibus, Alexand. Peſauti. de poteſtate Romani Pontificis. Thom. Bozi. de ruinis gentium, & regnorum libro ſecundo.

20 Probatur hæc ſententia. Summus Pontifex Petri ſucceſſor & Chriſti Vicarius nobis Chriſtum repræſentat qualis erat dum hic inter nos viueret: At qui in Chriſto Domino noſtro dum vixit fuit Regia poteſtas temporalis. Ergo Summus Pont. Petri ſucceſſor habet temporale dominium: maior per ſe patens eſt, & conſtat ex dictis: & præcipue ex illo Ioan. 21. Paſce oues meas: & Matth. 29. Tu es Petrus &c. ubi Dominus loco ſui Petrum conſtituit vniuerſalem ſuæ Eccleſiæ Paſto- rem, illimitatamque relinquit hanc ſibi promiſſam, & traditam poteſtatem: vnde *Diuus Auguſtinus*. Sicut, inquit, in Saluatore erant omnes cauſæ Ma- giſtri, ita & poſt Saluatorem in Petro omnes con- tinentur. Et *Chriſog. ſuper acta Apoſolorum*. Ita in- quit, Petrus à Filio ſuper omne, quod eſt Filij poteſtatem accepit, non vt Moyses in gente vna, ſed in vniuerſo Orbe. Quamobrem neceſſe eſt fateri eandem eſſe auctoritatem Petri, quam Chri- ſti; & Summi Pontificis, quam Petri. Manet, in- quit *ſanctus Leo*, diſpoſitio veritatis, & Beatus Pe- trus in accepta fortitudine Petre perſeuerans ſu- ſcepta Eccleſiæ gubernacula non reliquit, perſe- uerat videlicet Petrus, & viuunt in ſucceſſoribus ſuis. Et *Philippus Preſbyter*, *Apoſtolice ſedis le- gatus in Concilio Ephefino circa an. 430.* vt habetur *rom. 2. capit. decimo ſexto*. ſic dixit: Nulli dubium, imo ſeculis omnibus notum eſt, ſanctum Beatissi- mumque Petrum Apoſolorum Principem, & ca- put, fideique columnam, Eccleſiæ Catholice fundamentum, à Domino Ieſu Chriſto Saluato- re noſtro, humanique generis Redemptore, cœ- leſtis regni Clauis accepiſſe, ſoluendique, atque ligandi poteſtate, quam acceperat, vſum fuiſſe, necnon per ſucceſſores ſuos huculque ſemper vi- uere, cauſasque decernere, ſemperque victurum eſſe.

21 Minor vero quatenus habet Chriſtum Domi- num dum in terris vt homovixit vniuerſalem fuiſſe mundi Dominum, ac Regem Vniuerſorum, pro- batur *Matth. cap. 10.* omnia mihi tradita ſunt à Patre meo. Et *cap. 28.* data eſt mihi omnis pote- ſtas in Cælo, & in terra. Probatur etiam ex pluri- bus Apoſt. locis qui præcipue ſcribens ad *Coloſſ. capit. primo*, inquit de Chriſto. Qui eſt imago Dei inuiſibilis primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipſo condita ſunt vniuerſa in cælis, & in terra,

viſibilia, & inuiſibilia, ſiue Throni, ſiue domi- nationes, ſiue Principatus, ſiue Potestates, omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt, & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant. Et ipſe eſt ca- put corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primo- genitus ex mortuis. Et ad *Hebræ. cap. 1.* Multifa- riam, multisque modis olim Deus loquens Pa- tribus in Prophætis nouiſſime loquutus eſt nobis in Filio, quem conſtituit heredem vniuerſorum, per quem fecit & ſæcula. *Ioannes etiam in Apocal. capit. 1.* dicit, quod Ieſus Chriſtus eſt teſtis fidelis, primogenitus mortuorum, & Princeps Regum terræ, & *capit. 11.* quod audiuit vocem multo- rum dicentium, factum eſt regnum huius mundi Dei noſtri, & Chriſtus eius. Et *capit. 19.* cum prius exarſſet quomodo apparuerit ei ille, qui di- citur Verbum Dei, reſert quod habet in veſtimen- to, & in femore ſuo ſcriptum, Rex Regum, & Dominus dominantium.

22 Quod ſi inſurgat aliquis dicens, quomodo Chriſtum Regem dicimus ſine propugnatoribus, ſine magiſtratu, &c. reſpondet *Iſai. Prophetæ cap. 9.* Factus eſt principatus ſuper humerum eius; quem locum *Nicetas in Nazianzenum in orat. de nativitate*, iuxta interpretationem antiquorum Patrum ex- plicans per humeros Chriſti, vires eius intelli- gens ait, omnes alij Reges non in propriis viri- bus imperium ſuum, & regnum habent conſti- tutum, ſed in alijs, puta in militibus, & ſatel- litibus, & propugnatoribus: Chriſtus autem ſo- lus principatum ſuum ſuper humerum habuit.

23 Conſequentia recte inferitur, quia Petrus, qui adhuc perſeuerat, & viuunt in ſucceſſoribus ſuis, vt ſupra probaui, accepit Pontificatum & regimen totius populi Chriſtiani, & in Vicarium electus fuit Chriſti, cuius iuriſdictionis ſunt omnia regna mundi. Vnde in eius ſolemnitate exultans Eccle- ſia canit. Tu es Paſtor ouium, Princeps Apoſto- lorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi. Et ſuper illa verba, Tibi dabo clauis, inferit *Chriſog.* Filius Dei vbiq; terrarum Petro conceſſit pote- ſtatem, & homini mortali omnium, quæ in cælo ſunt, dedit auctoritatem, vt poteſtate Clauium Eccleſiam amplificaret. Inde *Diuus Auguſtinus in ſerm. Fortis & humilis*, admirans ait. O mira po- tentia, ô ineffabilis gratia Saluatoris, quis ple- beium Piſcatorem Apoſolorum facile crederet Principem, & Regibus obſiſtere, Reges ſan- ctificare, Regibus omnibus imperare, mun- dum refranare legibus? Sicut Chriſtus accepit à Patre Dux ſceptum Eccleſiæ gentium ex Iſrael egrediens ſuper omnem principatum & poteſta- tem, & ſuper omne quodcumque eſt, vt ei genua cuncta curuentur: ſic & Petro, & eius Succeſ- ſoribus pleniffime commiſit. Si igitur Chriſtus Dominus eſt directe, absolute, vere, realiter, le- gitime, vt demonſtratum eſt euidentiffime, to- tius mundi, & omnium hominum, qui ſunt in eo, tam quoad ea, quæ ad Spiritum pertinent, quam quæ ad corpus. Ergo etiam Summus Pon- tific. Dominus eſt directe, absolute, vere, realiter, legitime, totius mundi, & omnium hominum, qui ſunt in eo, tam quoad ea, quæ ad Spiritum perti- nent, quam quæ ad corpus: nam, vt inferit *Chriſog.* in perſona Chriſti loquentis ad Petrum, qui amas me coram iſtis, iam tibi confirmo, quod meum eſt plenum, & ideo *D. Thom. in fine libri ſecundi*

sentent. dicit quod Papa vtriusque potestatis apicem tenet, scilicet spiritualis, & secularis, hoc illo disponente, qui est Rex, & Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, & Dominus dominantium, cui potestas non auferetur, & regnum eius non corrumpetur.

24. Nihilominus tamen verius dicendum putato Summum Pontificem super vniuersum Orbem ex Summo Pontificatus officio directe non habere etiam in habitu potestatem secularem ab spirituali distinctam, per quam more aliorum Regum possit eo modo in temporalibus ciuilibus gubernare, & statuere, quæ proximè spectant tantummodo ad finem temporalem, & politicum, & hanc sententiam tenent D. Thom. in Opusculo de regimine Principum libro tertio capit. secundo cum sequentibus, & part. tertia questio. 59. artic. quinto. Soto de iustitia libr. quarto questione quarta artic. primo colum. 4. vers. quod si, & in 4. distinct. 25. questione secunda artic. 1. conclus. 3. Driedon. de libertate Christiana libr. primo capit. nono, & capit. decimo quinto. Caietan. tom. 1. tract. 2. de auctoritate Papa, & Concilij capit. 13. ad 8. Victoria in relict. super cap. ultim. Matthai numer. vigesimo septimo, & de potestate Ecclesie relict. 1. questione quinta numer. 8. Alphonsus Aliu. Guerrero in speculo Principum cap. 16. Cardinal. Bellarmin. controvers. 3. generali libr. quinto de Romano Pontifice capit. versio. Tertia sententia, & capit. tertio. P. Molina de iustitia tract. 2. distinct. 29. col. 4. vers. his premonitiis, P. Soarez de legibus libr. tertio capit. sext. sub numer. tertio cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholica contra Anglicana sectæ errores libr. tertio capit. quinto numer. octauo. P. Rebello de obligationibus iustitia, parte secunda, libr. 18. questione vigesima tertia.

25. Huius sententia plura, & validiora sunt fundamenta, & à priori ostenditur, quia Summus Pontifex vt Christi Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solum, quam in lege Gratia Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, immediate contulit eidem, arg. tex. in capit. 2. & 3. de officio Vicarij libr. sext. delegatio enim nullam aliam in delegato iurisdictionem ponit, nisi eam, quæ à delegante concessa est, iuxta tex. in l. 1. §. qui mandata, ff. de officio eius, cui mandata est iurisdic. 26. Plane Christus Dominus, quamuis potuerit insuper dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum suprema potestate seculari super vniuersum Orbem, & super omnes Principes ipsius principaliter, & directe exercere, tamen huiusmodi temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud Ioan. 18. regnum meum non est de hoc mundo: & iuxta alia plura, quæ ad hoc probandum congerunt Victoria de potestate ecclesiastica relict. 1. questione quinta numer. decimo sext. cum sequentibus. Valentia dict. puncto 6. colum. 2. Tolet. in cap. 18. Ioann. annot. 25. & 26. Cardinal. Bellarmin. dict. libr. quinto de Romano Pontifice, cap. quarto. Licet oppositum, imò quod Christus Dominus de facto exercuerit temporalem monarchiam super vniuersum Orbem, defenderint Albertus Pignus libr. quinto hierarchie ecclesiastica capit. tertio. Almagus de potestate ecclesiastica, capit. 8. Nauar. in capit. nouit, notab. 3. numer. 130. de iudiciis. Modernus de iurisdic. parte prima, capit. 18. quorum fundamentis dilucide respondent P.

Gloria, Bellarminus, & ceteri supra citati, explicantes locum Matthai ultim. ibi, data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra, vt intelligatur de potestate Christo data super regnum spirituale, & super omnia etiam temporalia, in ordine ad finem ipsius supernaturalem.

27. Nec nos in contrariam opinionem adducere possunt plures auctoritates, quibus innuntur contraria opinionis Auctores ad probandum Summum Pontificem saltem in habitu directe habere potestatem secularem immediate à Christo Domino, quam de facto ipse habuerat super vniuersum Orbem: licet enim negare non possimus eum per se, directe habuisse ex dono Patris excellens quoddam dominium, & potestatem in res omnes creatas, & super omnes omnium hominum, imò & Angelorum actiones, itaut non solum ad finem supernaturalem Ecclesie vniuersalis, sed etiam absolute potuerit, & possit de rebus omnibus temporalibus ad libitum disponere, & ea ratione dici possit Dominus Orbis, & Rex Regum, etiam quoad omnia temporalia, vt aduertunt P. Molina dict. distinct. 28. col. 4. in fine, versio. Restat, & conclus. 4. & 5. P. Soar. dict. distinct. 48. section. 2. col. 3. vers. dico secundo, cum sequentibus. Sic intelligentes locum Matthai ultim. ibi, data est mihi, &c. & illud Apocalypsis 1. Princeps Regum, &c. & cap. 10. Rex Regum, & Dominus dominantium: tamen ea non communicauit Vicario, prout eadem non communicauit alia pleraque, etiam pertinentia ad potestatem excellentiæ, vt pulchre docet Diuus Thom. in opusculo de regimine Principis libr. tertio capit. decimo, quam sequuntur Nauar. dict. notab. 3. numer. 130. P. Molina dict. distinct. 29. colum. 14. in principio, P. Soar. dict. sect. 2. ante finem.

28. Deinde hanc nostram sententiam non infringit auctoritas Christi Domini Ioann. 21. ibi, Pasce oues meas, quia in ea solum impletur illa promissio, quæ Petro à Christo Domino facta fuerat Matthai 16. ibi, tibi dabo clauas regni cælorum, vt post alios resoluit P. Soar. de legibus libr. tertio capit. sext. numer. quarto, & libr. quarto capit. secundo, numer. decimo, & capit. tertio numer. primo. Per has autem Clauas solum significatur potestas spiritualis suprema, non vero temporalis directa, vt post alios resoluit idem P. Soarez dict. lib. 4. cap. 1. numer. 3. cum sequentibus.

29. Nec etiam nos deterrent pleraque iura, quæ iuxta omnium fere Doctorum mentem, Summo Pontifici tribuere videntur secularem potestatem, vt in capit. primo distinct. 22. & in Extrauag. Vnam sanctam, de maiestate inter communes, & in Extrauag. vni. post princip. vers. sane ne Sede vacante, Ioann. 22. Nam tex. in dict. capite primo, & in dict. versio. sane, dum inquit, quod Christus Dominus Summo Pontifici in persona Beati Petri æternæ vitæ clauigiferi commisit iura terreni simul, & cælestis imperij, non agunt de potestate aliqua seculari Summi Pontificis, sed solum de ecclesiastica, quam Christus Dominus eidem concessit Matthai 16. dum ei promisit, & tandem dedit clauas regni cælorum, vt possit ligare, & soluere super terram, idest omnes fideles existentes in imperio terreno: & quodcumque ligaret, & solueret super eam esset ligatum in cælis, idest in imperio cælesti, vt ita Summus Pontifex hæc vtriusque imperij iura haberet ecclesiastica, vt considerat sic illos textus in

Celligens Cardinal. Bellarmin. *ubi supra*.

30 Quo retento ſenſu dici poteſt Nicolaum Pampam (qui iuxta communem, de qua tamen dubitat Cardinalis Bellarminus, auctor eſt prædicti capit. primi) non videri ſibi ipſi aduerſari in cap. cum ad verum, 96. diſtinct. quatenus ibi aſſerit Chriſtum Dominum diſtinxiffe poteſtatem, & officia Pontificis, & Imperatoris, ne, aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatorum præſumeret uſurpare: nam in hoc textu loquitur de poteſtate ſeculari formaliter ſumpta in ſuum finem naturalem, & hanc negat in Summo Pontifice: in illo vero loquitur de poteſtate materialiter tantum ſeculari in ordine ad finem ſupernaturalem, & hanc Summo Pontifici concedit.

31 Primo ex dictis inferitur Summum Pontificem qua talem ex vi Pontificalis officij habere ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſecularia, etiam inter ſeculares, vt de illis iudicet, & diſponat, quando id expedierit ad quietem, & conſervationem, ac Eccleſiæ deſenſionem, & ad bonum ſpirituale, & ad finem eccleſiaſticae poteſtatis ſupernaturalem aſſequendum, & ultra ordinarios per tex. ibi in cap. cum ad verum, 96. diſtinct. & in Extravagant. vnā ſancitā, de maiorit. ac Theologos in 4. diſtinction. 24. latiffime diſputarunt, ſic reſoluens Cardinal. Turcemat. de poteſtate Eccleſiæ, libr. ſecundo capit. 113. cum ſequentibus. Albertus Pignus de eccleſiaſtica hierarchia, libro quinto. Driedon. de libertate Chriſtiana libro primo capit. decimo quinto cum ſequentibus, & libr. ſecundo capit. 2. Soto de iuſtitia libro quarto, quaſtione quarta, articulo primo. Henric. de Gandauo quodlibet. 6. quaſtione vigefima tertia. Caietan. in apologia tomo 1. opusculorum tract. 2. capit. decimo tertio ad 8. & 2. 2. quaſtione quadageſima tertia, articulo 8. Fr. Anton. de Corduba in quaſt. libro primo, quaſtione 57. Vitoria reſol. 1. ſectio. 6. & reſol. 5. ſectio. 2. a numero tertio, & in reſol. de Indis, & inſularis part. prima a numero vigefimo ſexto. & ad cap. vltim. Matthæi numer. 29. P. Molina de iuſtitia tractat. 2. diſputat. 29. verſ. Tertia conclusio. P. Rebello de obligationibus iuſtitia, part. ſecunda libr. decimo quarto, quaſtione vigefima tertia, ſect. 1. numer. ſecundo & tertio, & ſect. 5. numer. 29. P. Aldrete in allegatione pro omnimoda Regularium exemptione, part. prima capit. quinto, numer. decimo tertio. P. Soarez de legibus libr. tertio capit. 7. numer. quinto, & de deſenſione Fidei Catholica libr. tertio capit. 22. Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. de Romano Pontifice controuerſio 3. generali libr. 5. capit. 6. Ex noſtris Couar. practicarum capit. primo, numer. ſecundo, conclus. 2. & in reg. peccatum, part. ſecunda, §. 9. numer. ſextimo. Nauar. in dict. capit. nouit, notab. 3. Cenall. communium contra communes quaſtione. 759. Morla in emporio iuris Civilis titul. de iuriſdict. omnium iudicum quaſtione quarta. Cardinal. Tufch. practicarum conclus. tom. 6. conclus. 45. qui omnes latiffime agentes firmiter tenent Summum Pontificem directe poteſtatem non habere in temporalibus, & procedere dict. cap. cum ad verum, dict. cap. nouit, cum ſimilibus, eam tamen habere caſualiter, & indirecte in ordine ad ſpiritualia, quoties ſcilicet ad ſpirituale bonum fuerit neceſſaria, & procedere dict. Extravag. vnā ſancitā, & capit. per venerabilem, qui filij ſunt legitimi.

32 Secundo inferitur Summum Pontificem ſuper infideles habere poteſtatem generalem gubernatiuam, proindeque poſſe cognoscere, iudicare, &

diſponere de eorum negotiis ſecularibus, quatenus opus fuerit ad deſenſionem Eccleſiæ, ſeu Principum fidelium etiam ſecularium, & Regnorum, aut ſtatuum ipſis ſubiectorum, & expediendam prædicationem Euangelicam, ita Cou. in reg. peccatum, part. ſecunda, §. 10. ſub numer. quarto, & §. 9. ſub numer. ſexto. prope finem. Nauar. dict. notab. 3. numer. 58. Gregor. Lopez l. 2. gloſ. 3. col. 6. titul. 23. part. ſecunda. Vitoria ſuper capit. vltim. Matthæi numer. vigefimo ſextimo. Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. controuerſ. 3. generali libr. quinto de Romano Pontifice cap. 2. P. Soarez de legibus libr. tertio capit. 6. numer. primo, & capit. 10. Marc. Anton. Genueſ. in practicabil. eccleſiaſt. quaſt. 616.

33 Directe tamen ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet, nec de eorum negotiis poteſt cognoscere, iudicare, aut diſponere, iuxta Doctores ſupra citatos, ex eo quia quicumque poteſtas gubernatiua competens ſummo Pontifici, qua tali, non competit ei niſi qua eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiufdem, id eſt in ipſam Eccleſiam Militantem, vt palam eſt apud omnes Catholicos, & proſequitur Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarmin. dict. controuerſ. 3. de Romano Pontifice libr. ſecundo capit. duodecimo cum ſequentibus, maxime capit. 16. & 31. col. 3. ante medium.

34 Vnde eam poteſtatem non habet in homines niſi qua ſunt membra huius corporis, & Eccleſiæ, mediante ſcilicet Baptiſmo fideles facti, & incorporati cum Chriſto eius capite, iuxta tex. in cap. Dominus noster 56. diſtinct. & in cap. vltim. de preſbytero non baptizato.

35 Deinde Chriſtus Dominus Ioann. 10. inquit quod in fine ſeculi fiet vnus ouile, & vnus paſtor, quia ante ſeculi finem non omnes ſunt oues huius ouilis, ac proinde nec omnes ſummo Pontifici eiufdem Paſtori directe ſubiiciuntur quod aliquam poteſtatem gubernatiuam, vt ſunt illi, qui illud adhuc non intrarunt per Baptiſmum, ſed in infidelitate perſiſtunt.

36 Nec in qualibet Republica, infidelium etiam barbarorum, licet opinione noſtra videantur viuere more ſerino abſque politica gubernatione, habet Summus Pontifex directe poteſtatem temporalem gubernatiuam, quia hi intra ſuas Reſpubl. alium, quam ſibi proprium & immediatum ſuperiorem non recognoscentes, habent namque immediate ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem, itaut per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem.

37 Hinc per tranſennam admonerem noſtros Luſitanos quam iniuſte procedant plures, qui vt fama fert, in regionibus infidelium, præſertim in Guinea, ſolent ex malicia, vel ex craſſa ignorantia emere Aethyopes, & in ſeruitutem iniuſtam reducere, illos ſcilicet, quos vident ad propria eorummet Luſitanorum nauigia per vim, vel fraudem trahi, vel abſque culpa pro delicto patrisfamilias perpetuæ ſeruituti barbaræ damnari, vnde optima ratione hos liberorum hominum iniuſtos venatores arguit P. Rebello de obligat. iuſtitia part. ſecunda, libr. 18. quaſtione vigefima tertia, ſect. 5. numer. 30. cum ſequentibus, inde bene aduertens oportere quod Regij magiſtratus habita huiusmodi iniuſti commercij plena informatione remedium aliquod efficax adhibeant, quod etiam admonet P. Molina d. tract. 2.

diffut. 35. ubi diffut. 36. & 34. late prosequitur casus, in quibus Lusitani mercatores possunt absque peccato emere, vendere, vel asportare, aut retinere prædicta mancipia.

38. Hinc etiam consequens est summum Pontificem non posse huiusmodi infideles debellare, & eos in suam recognitionem compellere perse, vel per alios Principes fideles, pro eo solum quod eum recognoscere norint in dominum suum, & totius Orbis temporalem, ita tenuerunt ex nostris Ioann. Andra. in addit. ad Specular. tit. de Iudeis col. 2. prope finem. Innoc. in cap. quod super his de voto, Con. in reg. peccatum 2. p. §. 10. sub numer. quarto & 5. 9. sub numer. sext. prope finem. Nam. dist. notab. 3. numer. 38. Gregorius Lopez l. 2. gloss. 3. col. 6. in princip. tit. 23. part. 2. Marc. Anton. Genuens. dist. quæstion. 616. Ex Theologis Divus Thomas 2. 2. quæstione duodecima artic. 2. ubi Caietan. quæstione sexagesima sext. super 8. vers. circa 1. Victorius super cap. ultim. Matth. numer. vigesimo septimo. Augustinus de Ancona in tract. de potestate Papæ quæstione vigesima tertia, artic. 3. P. Soar. de legibus lib. tertio cap. decimo, & cap. 6. numer. primo. Illustrissim. Cardinal. Bellarm. dist. controu. 3. generali lib. quinto de Romano Pontifice cap. secundo. Nec obstat quod post adventum Christi Domini omnis principatus, dominium, & iurisdicção translata sunt ab infidelibus in Fideles, iuxta illud Ecclesiastici 10. Regnum à gente in gentem transfertur propter iniustitias, consonat cap. translatio de Constitut. quia respondetur prædictam principatus translationem referendam esse ad solam potestatem, & punitionem diuinæ maiestatis: hæc autem cum nobis occulta sit, consequitur quod licet Deus possit ob iniustitias, & alia gentium crimina ab eis tollere regna, & principatus, & regni dominium, tamen Romanus Pontifex, aut qui libet alius fidelis non poterit infideles quantumvis sceleratos, utpote ipsius imperio non subiectos priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum, iuxta reg. tex. in l. ultim. ff. de iurisdic. omnium iudicum, & in cap. ultim. de constitut. iuncta reg. tex. in l. id quod nostrum, de regulis iuris, ut bene aduertit Couar. dist. §. 10. sub numero secundo.

41. Ex quibus omnibus colligitur optimo iure potuisse summum Pontificem Alexandrum VI. inter Reges Castellæ, regnantibus in ea Regibus Catholicis Ferdinando, & Elisabetha, & Reges Portugaliæ, regnante Ioanne II. diuidere terras infidelium, easque eisdem donare sub ea conditione, ut in conuersionem prædictorum infidelium tenerentur mittere personas idoneas, quæ Fidem Christi eisdem prædicarent, & suaderent, ut testatur Ioannes de Ochoa in sua Carolea part. prima fol. 141. pag. 2. in medio, Gregor. Lopez dicta gloss. 3. col. 3. post med. Cardinal. Bellarm. libro quinto de Romano Pontifice cap. secundo in fine. Modernus de iurisdic. part. prima, cap. vigesimo quarto, numer. 32. Suri. in comment. rerum in orbe gestarum pag. 10. vers. porro, & plenius Iustianus noster Ioannes de Barros decade 1. lib. tertio cap. undecimo, quem latine transcripsit P. Maphæus lib. primo hist. Indiana in hæc verba. Is (scilicet Alex. VI.) cognita rerum causa, ne quando lis ad arma deduceretur ultra Hesperidum insulas ad trecentissimam fere lineam, & quadagesimam ducto à Septentrionibus ad Australem polum circulo totum terrarum Orbem ex æquo bifariam secuit. Quæ

pars vergebat in Orientem, hæc Ioannes facta sibi ob iuris antiquitatem, optione desumpsit, occidua Ferdinando relicta, &c. plenissime rem hanc à suis primordiis prosequitur P. Rebello dist. part. secunda lib. 18. quæstione vigesima tertia, sect. 2. cum sequentibus iuncta sect. 1. Constat ergo summum Pontificem prædictas terras diuississe non ad eum finem simpliciter, ut Reges illic proficiscerentur ad debellandos illos infideles, & eorum regna absolute occupanda, sed solum conditionaliter, prout scilicet postulare ordo, & processus prædicationis Euangelicæ, & conuersionis infidelium in ibi prætenfa, & eisdem Christianis Regibus à Summo Pontifice commissa, & ita seruatis seruandis, & in casibus, in quibus in ordine ad eam licita esset illa concessio, & belli indictio, videlicet quando aliter non possent eò adduci Prædicatores Fidei Christianæ, nec rursus protegi, ac defendi, tam ipsos, quam Christianos ad Fidem conuersos, ut bene in effectu respondet Victoria in relect. 1. super cap. ultim. Matthæ de titulis, quibus barbari potuerunt venire in ditionem Hispanorum, numer. duodecimo cum sequentibus, sequitur Gregorius Lopez dist. gloss. 3. colum. 6. in princip. & colum. 13. à vers. quarta conclusio, expressit Cardinal. Bellarm. dist. cap. 2. ad finem.

42. Anno Domini 1492. Alexandri VI. Pontificis maximi auctoritate Reges Catholici Ferdinandus, & Elisabeth Christophorum Columbum, & Emmanuel Rex Lusitanus, Petrum Aluarum, & alios fortes viros ad ignotas ad id tempus terras, ignotiora maria, tum ad ortum Solis, tum ad occasum scrutari miserunt, nouasque in Oceanum Reges classes pararunt, semperque curarunt ut rectam religionem in omnes partes, quoad eorum fieri posset, extenderent, verbumque Dei longe & late disseminarent; denique nouum Orbem aperuerunt, arcanum depositum, & limitem ad nouum imperium à prouidentia diuina, ita ut America sola dicta ab Americo Vesputio Florentino inuentore quartam partem Orbis contineat ex ex Genbrardo libro quarto anno 1497. quod feliciter consequuti sunt, nam ex longinqua navigatione (ad quam neque fabulosi illi Argonautæ, neque in cælestium numero falsò relati Bacchi, Herculesue vnquam aspirarunt) effectum est, ut cum Orbem terrarum inuersum tres in partes diuideret antiquitas, inuenti demum hi noui tractus quartam adiacere, si quarta appellanda est, quæ vna reliquis omnibus magnitudine ferme par est, cum plura regna contineat, quàm quæ Alexander, Traianus vi expugnaverint, & quàm quæ omnes vna Reges simul possideant: tempore enim quo nationes, quæ Catholicam Fidem summa cum admiratione amplecti solebant, illam fæde maculant, damnatas sectas Lutheri, & sequacium sectantes, violando religionem patriæ, & debitam Pontifici Max. obedientiam, & Ecclesiæ Romanæ denegando; tunc loco gentium, quæ cum ab ea sint educate vberioribus doctrinis ab illa defleunt; Hispania nouas plantas, nouasque filios matri Ecclesiæ affert, & acquirit, detestabilique Deorum inanum cultu sublato ex regione eorum, qui falsam doctrinam doceant ad Insulas longe, ut inquit Isaias, atque ad vltimas terras per Hispanos, & Lusitanos allata migrat Religio Christiana, ut impleatur illud Ecclesiastici cap. decimo. Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti alienæ, & apertius Matth. cap. 3. Amen dico

vobis, quod multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno Cælorum, filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores. Quod quidem tempore Emmanuclis inuictissimi Regis Luſitaniæ vltius proſequutum, ampliffimaque terrarum ſpatia in Orientali India patefacta; mittens in dies Episcopos, Presbyteros, alioſque egregios ſanctitate, religione, & pietate viros ad docendos Indos in Fide, itaut eius tempore, ac ſucceſſorum triginta provinciæ cum totidem Regibus ſint ad Fidem redactæ, illique Luſitaniæ Regibus ſubiectioni, & tributarij. Et iam eo ex tempore, quo Luſitani proprium Regem ſortiti ſunt, pro Chriſti Fide cum hoſtibus in Africa, & Alia manus conſeruere, non ſolum Mauros è ſinibus ſui Regni expellentes, ſed in Æthiopia, Arabia, ac in vniuerſo Oriente, & (vt vno verbo dicam) vltra Indum, & Gangem pugnando, proprio ſanguine Chriſti Fidem fere per vniuerſum Orbem propagarunt, & in ea loca peruenerunt, quæ nec Semiramis, nec Dionyſius, nec Magnus Alexander auditione perceperunt, nec fama ad eorum aures pertulit, quamuis aliquam partem ſuperarint. In Occidentali vero parte Caroli V. ſeculo octodecim provinciæ cum octodecim Regibus Catholicam Fidem ſunt profeſſæ, & ſolo Mexicano regno baptizati ſunt quaterdecies centena hominum millia, itaut in archiuis Caroli Cæſaris habeatur quendam Sacerdotem baptizaffe ſepties centena hominum millia, alium tercentena millia, alium centum millia, alios plures, alios pauciores, vt refert *Laurentius Surius in commentariis hiftoriae anno 1518. fol. 515.* & Chriſtianam diligentiam extollunt *Paulus Toſius libr. duodecimo hiftoriae. Boſſius de ſignis Eccleſiae libro decimo ſeptimo. ſigno 77. capit. quarto. Surius libr. ſecundo in hiftoria catholica. Regum capit. decimo tertio, & decimo nono. Natalis comes in hiftoria ſui temporis libr. primo fol. 6. & libr. duodecimo anno 1570. 445. Anaſtaſ. German. de ſacrorum immunitatibus libr. tertio capit. decimo tertio numero trigefimo.*

43 Reſtat videre qualiter Summus Pontifex Alexander VI. potuerit eam Prædicationis Euangelicæ, & conuerſionis infidelium curam, & negotium, ac totum illud, cum illis regionibus commercium ſolis Portugaliz, & Caſtellæ Regibus committere, & inſuper vetare, ne alij Priſticipes, vel externi homines ſe in eam conquiſitionem, vel commercium intromitterent; cum tamen Chriſtus Dominus *Marci ultimo* Apoſtoliſ dicens: Ite in mundum vniuerſum & prædicate Euangelium omni creaturæ, &c. ſimul conceſſerit omnibus futuris Chriſtianis, & Regibus facultatem, vt Apoſtoliſ, eorumque ſucceſſores in eo munere iuauerent: deinde & ius gentium omnibus fecerit commune prædictum commercium, iuxta *tex. in l. ex hoc iure, ff. de iuſtitia, & iure; itaut regulariter à nullo etiam ſupremo Principe reſtringi, & prohiberi poſſit, iuxta reg. *tex. in §. ſed naturalia, inſtitut. de iure naturali, vbi Faber, Angelus, & cæteri, poſt alios Couar. de ſponſalib. part. ſecunda capit. ſext. §. 9. numer. tertio. P. Sotarez de legibus libro ſecundo capit. decimo quarto.**

44 Dicendum ergo Alexandrum VI. ex poteſtate, quam in ordine ad expeditionem Prædicationis Euangelicæ habet ſuper ipſos etiam infideles, vt ſupra reſoluimus, iuſte id facere potuiſſe, ad

exemplum etiam antiquorum Põtiſicum, videlicet *Martini P. Nicolai P. Calixti 111. & Sixti 117.* qui eandem conceſſionem antiquioribus Portugaliz Principibus, & maxime Regi Alphonſo IV. & Infanti Henrico eius patruo fecerunt per Bullas peculiareſ, quæ Vlyſſipone aſſeruantur in ſeriniis regiz Coronæ, vt refert *P. Rebello dict. quaſtione vigefima tertia ſectiõ. 1. numer. quarto, omnes moti ex eo, quia ipſius prædicationis, & conuerſionis progreſſui conueniens erat prædicta conceſſio, tum quia cedebat in præmium dignum, & quaſi in ſtipendium infiniti pene ſanguinis, pecuniæ, laboris, induſtriæ, & negotij in explorando, & aperiendo Oceano, & luce Euangelij ad gentes illas deferenda; quo ſane beneficij genere idem Reges commoti, & de re veluti ſua magis ſolliciti; prædicationi Euangelicæ, & prædictæ conuerſioni liberiores aditum aperirent: tum etiam ne aliter eius progreſſus impediretur, vel turbaretur per bella, & diſſentiones conſuetas inter ſubditos Principum diuerſorum; quibus diſſentionibus in ea diuiſione idem etiam Alexander VI. intendit obuiare, reſpectu eorumdem etiam Principum Portugaliz, & Caſtellæ, vt referunt *Mapham, & Cardinal. Bellarm. vbi ſupra, & P. Rebello dict. ſectiõ. 2. numer. ſeptimo, tum denique ne contingeret, quod eorum externorum aliqui præ lucro, aut inuidia, aut qualibet alia malitia, ferrum, arma, ligamina, aliaque res, & bona, ad infideles deferri prohibita, portarent, vel transmitterent, aut ipſos infideles nauigandi modum edocerent; propter quæ eiſdem Portugaliz, & Caſtellæ Regibus hoſtes duriores, ac fortiores fierent, & per hoc infidelium conuerſionis proſequutio impediretur, vel forte ceſſaret, non ſine magna Dei offenſa, & ingenti totius Chriſtianitatis opprobrio, vt habetur in Bulla Calixti 111. relata per P. Rebello dict. quaſtione 23. ſect. 2. numer. 8.**

45 Non obſtant in contrarium adducta, quibus aliqui Principes intendunt ſe iuuare contra prædictam Alexandri VI. atque aliorum Pontificum determinationem, & conceſſionem tam iuſtam, & cum ipſomet lute diuino conformem; nam ad locum *Marci dict. cap. vltim. & ad libertatem commercij iure gentium omnibus conceſſam, reſpondetur hæc omnia ceſſare, vbi à Summis Pontificibus aliter declaratum fuerit ex intentione eiufdem iuris diuini poſitiui, & gentium id aperte poſtulantium propter rationes ſupra relatas, iuxta ea, quæ circa poteſtatem Summi Pontificis ad declarandum ex grauiffima cauſa ius naturale, aut gentium, aut diuinum poſitiuum, reſoluant plures citati per *Couar. numer. tertio. Franciſc. Molin. de ritia nupciar. libro ſecundo different. 7. numer. quarto. P. Sanchez. de matrimonio libr. ſext. diſputat. 6. numer. quinto. P. Azor. inſtitutionum moralium part. ſecunda libr. quarto capit. 18. col. 473. & libr. quinto capit. tertio, & part. tertia libr. primo quaſtione tertia col. 13. P. Soar. dict. capit. vigefimo tertio inſectio cap. 24. ſic explicantes *tex. in dict. §. ſed naturalia, & in cap. ſunt quidam 25. quaſtione prima cum ſimilibus, & concordantes eadem iura cum *tex. in l. manumiffiones, & in l. ius ciuile, ff. de iuſtitia, & iure, & in noſtris terminis bene reſoluit P. Rebello dict. quaſtione vigefima octaua, ſect. 4. numer. 28.****

46 Alia ſuper hanc quaſtione adducit *Luſitanus noſter Benedictus Agidius omnium literarum ſcientia*

tia egregie præditus, multiuagaeque virtute præcelens, is inquam in comment. ad l. ex hoc iure, ff. de iustitia, & iure part. prima, cap. de commerciis, eleganter, & ex professo eam pertractauit, ad quem in decidendis prædictis rationibus non adhuc confugimus, quia prædicta commentaria in hac Romana Curia non habemus, quæ anno transacto Vlyssipone & vidimus, & legimus, ideo in desideratis ad eum confugito.

47 Ex quibus colligi potest ideo posse Summum Pontificem his infidelibus, idololatriis, vel hæreticis Episcopos constituere Titulares, vt Itali vocant, & Hispani Annulares, ac Galli Portatiles, quia scilicet super eos habet potestatem quatenus dirigatur ad finem supernaturalem assequendum, cum ergo finis constituendi huiusmodi Episcopos, datis sibi subditis infidelibus, sit ad eorum conuersionem directus, & ad Fidem Catholicam eis annuntiamdam, super eos plenam habere quoad hunc finem potestatem necessarium est vt dicamus, dicente Domino Marc. 16. Apostolis, atque etiam qui eum sequuntur in concionando Episcopis. Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur. & Matth. ultim. Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quaecumque mandauimus vobis. Et ne vlllo vnquam tempore ministri hæsitarent fore se certis, & constantibus probationibus destitutos, quibus Dei internuntios, & præcones se esse, & euincerent, & declararent, sine quibus nec proficerent in disseminando Euangelio, neque Orbis esset illud recepturus, adiecit & vestigio. Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Non obstat, quòd huiusmodi Episcopi perduellionum Principum, & infidelis populi in multis prouinciis contumacia nequeunt Episcopatus administrare. Quia vadunt multi laici, & Sacerdotes ad illos, sed prudentia opus est, & charitate, ac zelo animarum; quamquam denique nihil pulchrius sit, nihil Christiano Pastori optabilius, quam pro Christo, & sibi credito grege mortem oppetere, sed non omnes capere verbum hoc fateor, quare non sunt hæc loca, & dignitates omnibus, ac citra delectum impartienda.

48 Recte sane Gerson de potestate Prælati, confid. 8. ita scripsit. Status Episcopalis, licet esse possit in aliquo sine plebe, & sine vsu, vel exercitio, hoc tamen fieri non conuenit, quia inane, & monstruosum hoc in Ecclesia videretur, quoniam frustra est potestas, cui non subest operatio.

49 Tertio infertur posse summum Pontificem in casu ad spirituale bonum necessario iniquam sententiam à iudice seculari latam reuocare, vel causam temporalem ad se aduocare, vel originaliter cognoscere, & sententiam coactiue etiam proferre in qualibet graui causa, etiam temporali, veluti super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis mota inter plures Principes neminem in temporalibus recognoscentes, si ex contentione, & discordia eorum nolentium in alium secularem iudicem, aut arbitrum consentire, probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima, qualia solent oriri ex bellis inter Christianos, cum magna Fidei Chatholica, & Ecclesiæ iactura, dum eam interim hostes Fidei deuantant, & alia spiritualia

detrimenta consequuntur ex populi seditione, & Reipubl. perturbatione, & merito hanc illationem tenent Soto in 4. distinct. 25. questione secunda, articulo primo, conclusio. 4. P. Molina dist. disputat. 29. versic. Ex dictis Soto, P. Sot. de defensione Fidei Chatholica lib. 3. cap. 22. numer. 14.

50 Quibus non obstat tex. in capit. nouis, versic. non enim, de indic. dum scilicet expendit rationem peccati, & ordinem fraternæ correctionis, vt eo præmissis possit Summus Pontifex cognoscere de causa, & discordia ibidem excitata inter Reges Angliæ, & Franciæ, & procedere contra Gallum in peccato pacis fractæ adhuc persistentem post legitimam monitionem: quasi aliter huiusmodi cognitio, etiam inter supremos Principes ad Summum Pontificem non pertineat, quia responderetur ideo in eo textu id ita locum habere, quia de facto non proponebantur ea damna spiritualia, de quibus supra; vnde nil mirum si ad fundandam Summi Pontificis iurisdictionem, quoad casum illius tex. expendatur ratio peccati permanentis, & ordo correctionis fraternæ, ac denunciationis Euangelicæ, quippe quod aliter Summus Pontifex, etiam inter prædictos Principes de causa temporali bonum spirituale grauitur non offendente, cognoscere non posset.

51 Quarto infertur Summum Pontificem posse dare coadiutorem alicui Regi, vel Principi seculari Superiorem non recognoscenti, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis, vel aliqua causa concernens Ecclesiarum, ac personarum religiosarum defensionem, vt probat optimus tex. in capit. Grandi, de supplenda negligentia Prælati. libr. sext. quamuis ad eum viderim varias, ac diuersas decidendi rationes assignari.

52 Nonnulli dicunt ideo processisse Summum Pontificem ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ regni Prælati, & nobilibus, vt referunt Edwardus Nunez de Leon in chronica Regum illius regni in vita Regis Sancti II. Garibai in suo compendio historiali libr. trigesimo quarto, capit. decimo nono.

53 Nihilominus tamen verius est ad prædictam coadiutoris dationem, etiam inuitis nostris Lusitanis, in eo tex. procedere de iure potuisse, ex eatione, quia vt in effectu cōsiderat noster Cald. Pereira Senator Regius meritisissimus in l. si curatorem, verbo hunc contractum, numer. quadragesima octauo in fine, Cod. de in integrum restitutione, supposito notorio Lusitani populi scandalo, & ruina etiam spirituali, iam res attingebat non solum finem in temporalibus naturalem, sed etiam in spiritualibus supernaturalem, utpote concernentes defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum, & personarum ecclesiasticarum, tam religiosarum, quam secularium, vt constat ex tenore ipsiusmet tex. vel etiam ex capite miserabilium personarum, nempe orphanorum, & viduarum occasione proteruæ Regis negligentia, & remissionis offensarum, & non defensarum pertinebant ad forum ecclesiasticum, iuxta tex. in capit. ex tenore, de foro competent, & quæ notant Couar. practicarum capit. sext. numer. primo. Antonius Oliban. in commentar. ad vaticum, alium namque de iure fisci capit. 3. numer. 45.

54 Doctissimus Dominus meus D. Petrus Bar-

boſa vtriuſque iuris conſultiſſimus quem eximia doctrina, & exacta prudentia maximum in ſupremo Regali Madritij Conſilio Senatorem, & in Portugalia Regno ſummam Cancellarij maximi præſentiam ſuſcipere coegit in comment. ad l. 1. par. 1. numer. 49. & in l. 2. part. ſecunda, numer. 140. ſſ. ſoluto matrim. Bobadil. in ſua politica libr. ſecundo capit. 17. numer. 106. cum ſequentibus, Garc. Girona de privilegiorum, ſeu exemptionum explicatione numer. 464.

55 Ideo ergo dedit Pontifex curatorem, ut iudex inter Reges eſt, & evitandæ ſeditionis & peccati cauſa, & ſicut inutilem Regem Chidibertum in Gallia præſentavit regno, tradiditque imperij habenas & clauum Pipino cap. Alius 15. queſt. ſext. ita Valdes diſt. cap. 18. num. 25. in fine.

56 Hoc retento intellectu ad tex. in diſt. cap. Granda, non venit adducendus alius, quem noue adducit Modernus in tract. de iuriſdict. part. prima, capit. vigefimo ſexti. numer. 95. ex Carolo, & Graſſul. libr. primi reg. Franciæ iure 63. quod ideo ad ſummum Pontificem in terminis illius tex. potuit recurri pro dando coadiutore, quia regnum Portugalie illum recognoscebat etiam in temporalibus, & quamuis hoc concludenter non probet, adducam omne quod in materia potui inuenire ſuper huiusmodi recognitionem, quæ videtur probari ex quibuſdam verbis illius tex. quæ licet non reperiantur in hac compilatione, nec in voluminibus Conciliorum, utpote quia ibidem inſerta non ſunt acta Concilij Lugdunenſis V. in quo ille tex. conditus fuit, conſtant tamen ex integra Bulla aſſeruatæ Vlyſſipone in ſcriniis Regiæ Coronæ. Veſt. Nos cupientes, ibi, & regnū ipſum tot tribulationibus oppreſſum, maxime cum ſit Romanæ Eccleſiæ cenſuale, &c.

57 Quibus verbis probari videtur regnum Portugalie in temporalibus ſubiectum eſſe Romano Pontifici propter prædictum cenſum, qui ſane inductus fuit in illa confirmatione Regij tituli, quam ſub quodam pecuniario onere in ſignum ſubiectio- nis annuatim Sedi Apoſtolice ſoluendo à ſe, & à ſucceſſoribus ſuis Rex Primus Alphonſus obtinuit à ſummo Pontifice Innocentio II. qui quidem cenſus à Regibus Portugalie per multos annos ſolutus fuit, ut conſtat ex quadam Nuntij cuiuſdam Apoſtolici liberatione, quæ habetur in dictis ſcriniis Regiæ Coronæ in hæc verba.

58 Ego Frater Hiſpanus Familiaris, & Nuntius Domini Papæ notum facio vniuerſis iſtas litteras inſpecturis, quod cum fuiſſem à Domino meo Papa Innocentio III. in Hiſpaniam deſtinatus cauſa pro recolligendis Eccleſiæ Romanæ cenſibus, & quibuſdam alijs negotijs Eccleſiæ generalis recepi à Domino Alphonſo Rege illuſtri Portugalie quinquaginta ſex marchas auri, quæ faciunt tria milia & trecentos & ſexaginta morabatinos Portugalie, pro viginti & octo annis tranſactis &c. actum Colimbrie 2. Idus Decembris anno Incarnationis 1213. Domini Papæ Innocentij III. decimo ſexto, in præſentia Reuerendi viri Domini Stephani Bracharen. Archiepiſcopi.

59 Sed his non obſtantibus neganda eſt prædicta illius regni recognitio & ſubiectio in temporalibus cum Nauar. ad capit. nouit notab. 3. numer. 28. de ſt. diſciſ. Parlador libr. ſecundo rerum quotidian. capit. vigefimo primo, numer. tertio. Ioann. Garſia de nobilitate gloſ. 21. numer. 45. Ceuall. communium contra communes queſtione prima, numer. 391. P. Sot. delegibus libr.

tertio, cap. 8. numer. tertio in fine. Petr. Mariz. in ſuis dialogis varia hiſtoria dialogi 1. capit. ſext. Cabedo Luſitania decif. 7. numer. quarto, part. ſecunda. Valdes de dignitate Regum Hiſpaniæ capit. 18. numer. vigefimo quinto, bene obſeruantibus illud regnum eiſdem titulis ſupremum eſſe, quibus regnum Hiſpaniæ.

60 Electio enim per ipſam Rempubl. Luſitanam de Alphonſo primo in ſuum Regem, veluti in publicis comitiſ legitime congregata, ſibi potuit abſque auctoritate & conſenſu ſummi Pontificis, quæ quidem per Deum ipſum ſupernaturaliter approbata fuit, prout euincunt quoque Chriſti ſtigmata in Cælo tunc oſtenſa prædicto Alphonſo, & ab eodem in Regia inſignia inſigni pietate ſuſcepta, prout in argumentum tradit Nauar. diſt. notab. 3. numer. 149. & ſentit Valdes de dignitate Regum capit. decimo quinto, numer. vigefimo ſecundo. Quæ quidem Regum Luſitanorum inſignia habent ſcutula quinque armigerum decuſſata, Crucisque formam exhibentia maiori ſcutulo conſeſa in campo argenteo, ſcutulo vero vno quoque quinque denarij circumſcripti tenentur decuſſatim conſtituti. Hæc autem non modo quinque vulnerum Chriſti hieroglyphica ſunt, ſed & triginta denariorum, quibus ipſe venditus fuit ſymbolum exhibent; adde & denarios quinque ſcutulo circumſcriptos eius eſſe victoriæ ſpecimen, quam Rex vnus à Regibus quinque diuinis auſpicijs reportauit. Septem vero Caſtellorum auctione inſignia Alphonſi Tertij temporibus recepta fuerunt. Rex autem Emmanuel in ſtemma ſuum ſphæram aſſumpſit, quod ad poſteriorum etiam inſignia percrebuit, latiſſimi videlicet imperij ſymbola, quod in omnes Orbis partes Rex Luſitaniæ ſortitus eſt.

61 Et quoad inſignia Regum Franciæ Guillelmus Benedictus in capit. Raimundus part. prima verbo & exoren nomine Adelaſiam numer. trigefimo quinto, de teſtamentis. Coſm. in pragmaticis Concilij Baſilien in proem. gloſ. 2. ante finem.

62 Pari argumento notant regnum Franciæ diuinitus approbatum habendum eſſe, ex eo quia tria lilia, quæ illi regno ſunt adhuc Regia inſignia, de Cælo miſſa fuerunt Clodouæo prædicti Regni primo Regi Chriſtiano, & cæterorum ordine duodecimo, ut ex Garibai refert noſter Cald. Pereira in l. ſi curatorem verbo hunc contractum numer. 46. Cod. de in integrum reſtitut. conſentit Valdes de dignitate Regum Hiſpaniæ cap. 15. numer. 12. & 14.

63 Deinde Reges noſtri inuiſſimi Portugalie regna, Imperatorum ignavia à Mauris vindicata virtute bellica ab ipſorum manibus vindicarunt, tum etiam quia nunquam Romanorum Imperatorum poteſtati fuerunt ſubiecta, immo Maiores noſtri Luſitani pertinaciſſime ſemper Romanis, præcipue Veriato duce, reſiſterunt, ut ſenſit Nauar. diſt. notab. 3. num. 161.

64 Nec contrarium euincunt verba prædictæ liberationis ſupra relata, & quod Rex noſter Alphonſus Primus pro confirmatione ſui regij tituli recurreret ad ſummum Pontificem, non quidem Eugenium III. ut minus diligenter exiſtimauit Modernus de iuriſdict. part. prima, capit. vigefimo ſexti. numer. 96. ſed potius Innocentium II. ut conſtat ex ex Bulla prædictæ confirmationis, quæ incipit, Innocentius Epifcop. &c. tranſcripta in chronica Cifterciienſi per D. Fr. Bernard. de Brito lib. 3. ſub cap. 5. inſcripto cap. 6. col. 8. in medio) quia reſpondetur huic præ-

dicti Alphonsi recursum processisse, non quidem ex eo quod necessarius esset de iure, sed ex eo quia velipse Rex ex deuotione, pietate, & animi gratitudine, quam exhibebat Christo Domino, a quo se regnum ante prædictum præmium visibiliter accepisse professus est, voluit libens & absque vlla obligatione ciuili se eiusdem Christi Vicario B. Petro, & eius successori in suum militem peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione submittere, eiusque defensionem & solatium habere, vt latius constat ex dicta Bulla; & ideo ea subiectio & recognitio per Regem illum sponte exhibita & promissa operari non potest, vt Reges illius Regni summum Pontificem recognoscerent in temporalibus, quasi in eis essent eius vassalli, sed solum vt tanquam Christi milites, deuoti, & grati, sub illius, vt pote eiusdem Vicarij, protectione militarent, & Maurorum expulsionem, & Christianæ Fidei propagationem incumbere.

65 Sic etiam regnum Hispaniæ per verba similia subiectionem Sedi Apostolicæ debet antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus ante Maurorum inuasionem, vt constat ex quadam epistola summi Pontificis Gregorij VII. transcripta per Cardinal. Casar. Baronium *annalium ecclesiæ tom. 8. fol. 640. ibi.* non latere vos credimus regnum Hispaniæ ab antiquo proprii iuris Sancti Petri fuisse, & adhuc licet diu à paganis sit occupatum, lege tamen iustitiæ non euacuata nulli mortalium, sed soli Apostolicæ Sedi ex æquo pertinere. Et rursus ex alia Bulla ad reges Hispaniæ, quæ habetur apud eundem Cardinal. Casar. Baronium, vbi proxime, ibi, præterea vobis notum fieri volumus, quod nobis quidem tacere non est liberum, vobis autem, non solum ad futuram, sed etiam ad præsentem gloriam valde necessarium, videlicet regnum Hispaniæ antiquis constitutionibus Beato Petro, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ in ius & proprietatem esse traditum, &c. Quibus tamen verbis non obstantibus, vt pote agentibus de ea solum subiectione, quæ in signum deuotionis, & gratitudinis à Regibus Hispanis, similiter ac à Lulianis, vt supra diximus, promissa & exhibita fuit, nemini debium est regnum Hispaniæ non esse, nec esse in temporalibus subiectum Sedi Apostolicæ, vt satis expriment *Nan. Cabedo, & P. Soar. dictis locis*, nullumque præter vnum Deum maximum, illiusque Pontificem Ecclesiæ suæ in spiritualibus superioriorem agnoscat, vt per Franciscum Molinum de ritu nuptiarum lib. primo comparat. 2. numer. decimo octauo, nec deinde Imperatorem, aliumque superiorem recognoscit, vt tradit gloss. verbo per singulas in cap. *Adrianus 63. distinct.* tenent *Con. in reg. peccatum part. secunda §. 9. numer. nono. Auend. de exequendis mandatis lib. primo, capit. primo numer. septimo. Burgos de Paz. in proemio legum Tauri à numer. trigésimo secundo. Parlador. lib. primo rerum quotidianarum, capit. tertio numer. duodecimo*, & plures quos citat *Cened. ad Decretum collect. 64. numer. quarto*, quibus adde omnium plenissime disputantem *Valdesium de dignitate Regum Hispaniæ cap. 18. per totum.*

67 Quinto infertur potuisse summum Pontificem transferre in personam Magni Caroli imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, insimul præscribendo formam, & conditiones, quas iuste in his omnibus adhibuit,

sic postulante sine supernaturali, & conseruatione ac Ecclesiæ defensione, rectoque ipsius regimine in spiritualibus: ne aliter imperium, cum periculo quod antiqua incommoda iterarentur ad Græcos rediret: neue inter ipsosmet Latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hereticum, aut schismaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Ecclesiæ, Fidei, & spiritualis boni detrimento, vt bene pro intellectu cap. *venerabilem*, de electione, & *Clem. 1. in princip. de iureiur.* & *Clement. Pastoralis*, ad fin. de re iudic. considerant *Nanar. dict. notab. numer. tertio*; *1. Molina de iustitia tract. 2. disputat. 24. & disput. 29. ver. ad primum*, col. penultim. sentit *Soar. de defensione Fidei Catholice contra Anglicana sectæ errores lib. tertio, capit. vigesimo tertio, numer. 23.* Sed quia aliqui heretici nostri temporis de hoc dubitare non erubescunt, in hac veritate enucleanda immorandum est, ac latius fundamenta iacienda.

68 Constantinus Imperator in pluribus terris, & Prouinciis omnem temporalem potestatem, dominium, & vniuersa imperij iura in Ecclesiæ Romanam transtulit, vt refertur in cap. *Constantinus*, 96. *distinct.* laudat, & approbat Pontifex in cap. *fundamenta*, de election. lib. sext. & in *Clem. 1. de iureiur.* facit *tex. in cap. Ego Ludouicus*, 63. *distinct.* & in cap. *futuram*, 16. *quest.* 1. quorum iurium argumento hanc donationem ab hereticorum impugnationibus defendunt latissime de ea agentes *Turrecremat. de potestate Ecclesiæ lib. secundo cap. 42. Corset. in tract. de potestate Regiæ quest. fin. num. tertio. Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. primo cap. 43. & lib. 2. cap. 29. Hieron. de Monte de finibus regundis cap. 11. numer. 11. cum sequentibus Castald. de Imperatore quest. 52. Conar. lib. 4. vari. cap. 16. numer. 8. vers. secundo loco. Alphonsus de Mendoza in quodlibeticis quest. quarta scholastica, §. 4. versic. 5. Driedon. de libertate Christiana lib. 1. cap. 9. pag. 10. Azgued. ad l. 5. in princip. tit. 2. lib. 1. noua recopil. Francisc. Leo in thesaur. fori ecclesiastic. part. 1. cap. 1. à numer. 21. Nan. ad cap. nouit, de iudic. notab. 3. numer. 77. Menoch. conf. 149. numer. 39. Bellacomba tom. 2. communium opinionum lib. 8. tit. 32. num. 83. pag. 414. Cenal. communium contra communes quest. 345. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 11. litt. C. Modernus de iurisdic. par. 1. cap. 30. p. Molina dict. tract. 2. disput. 25. Illustrissim. Cardinal. Bellarm. in controuersis Fidei tom. 2. lib. 2. de translatione Imper. capit. 3. Cardinal. Casar. Baron. *annalium Ecclesiæ tom. 4. anno Christi 324. Constantini 19. & alij citati per Cened. ad decretal. collect. 109. numer. 4.**

69 Aliqui tamen præcipue nostri temporis heretici dubitant de veritate & validitate huiusmodi donationis, an scilicet vere fecerit Constantinus, & an facere potuerit, duobus moti fundamentis. Primo, quod apud illorum temporum Scriptores nulla huius donationis mentio reperitur. Secundo, quod non potuerat Constantinus in damnum Imperij tam amplam facere donationem, cum donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita sit, & invalida, vt probat *text. in cap. intellectu de iureiurando*, ex quo ita notant omnes ibi, vt per *Felinum in cap. ad audientiam numer. 4. de prescriptionib. Tirag. de iure primogenituræ, quest. 35. numer. 19. & 20. Con. in cap. quamuis pactum part. 2. §. 2. numer. 4. Guier. de iuramento conformatorio part. 1. cap. 52. num. 7.*

70 Sic etiam Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit *Tirag. de iudicio in rebus exiguis vers. 74. Part.*

Martin, in cap. aſſerte de præſumpt. verbo reſpondit Rex à numer. tertio. Barthol. Humada l. 8. à numer. primo tit. l. 1. part. ſecunda, & l. 14. gloſ. 2. tit. l. 5. part. ſecunda, & l. 28. tit. l. 11. part. tertia. Caſſan. in Catalogo gloriæ mundi part. ſecunda, conſid. 19. Franciſc. Marc. deciſ. 87. Molina de primig. libr. 1. capit. tertio numer. 17. & 18. Kirchou. tom. 2. communium opinionum libr. 8. tit. l. 32. numer. 132. pagina 416. Menoch. conſil. 1. numer. 40. & numer. 307. & conſil. 2. numer. 274. cum ſequentibus. Mench. illuſtrium capit. 3. numer. 8. & cap. 4. à princip. & capit. 5. numer. vigefimo quinto. Rebuff. in comment. ad l. 28. ff. de verborum ſignification. pagin. 162. Ioann. Garſia de nobilitate gloſ. 1. §. 1. numero decimo. Matienſol. 3. gloſ. 7. tit. l. 10. libr. quinto noua recopil. Peregrin. de iure ſiſci libro primo, tit. l. habentes iura ſiſci numer. 70. pagin. 269. Valaſc. conſult. 132. numer. 2. Cabedo Luſitania deciſ. 17. & deciſ. 40. numer. decimo ſext. part. ſecunda : nouiſſime Marc. Anton. Gemens. in practicabilibus eccleſiaſticis capite primo quaſtione tertia. 71 Sic etiam Rex abſque populorum conſenſu Regnum priuare iure, & honore ſuo non poteſt, nec illud ſeruituti ſubiicere; nec etiam illius bona donare cum magna Regiæ coronæ diminutione, licet poſſit modice, vel etiam non modice, ex iuſta tamen cauſa in ordine ad regni vtilitatem prædictorum bonorum donationem facere, ita Caſtal. de Imperatore quaſt. 104. à princip. Anton. Gabr. libr. tertio communium opinionum tit. l. de iure quaſito non tollendo conſul. 5. numer. 48. Molina diſt. cap. 3. numer. 18. aliter Molina de iuſtitia tract. 2. diſput. 25. col. 1. ſub verſic. Cum autem, Modern. in tract. de iuriſdiſtione, part. prima, capit. 29. à numer. primo. Cald. Pereira de extinctione emphyteuſis, capit. undecimo, numer. quinto. Valaſc. vbi proxime, Cabedo dicta deciſ. 40. numer. decimo ſext. & deciſ. 30. numer. primo, part. ſecunda. Et habetur apud Luſitanos in Ordinatione Regia libr. ſecundo, tit. l. 35. in principio, & §. 1. & apud Hiſpanos l. 2. & 3. tit. l. 9. libr. 5. noua recopilation.

72 Prout etiam non poteſt caſtra Regni, & ciuitates alienare abſque conſenſu omnium Principum, & populorum eiufdem Regni, imo etiam & illorum, qui ſunt in terris alienatis, vt poſt Alexandrum, & Paulum reſoluit Gregori. diſt. l. 3. gloſ. 2. & plures, vt per Tiraq. de retractu lign. §. 26. gloſ. 1. numero 78. Mench. diſt. capit. quarto, numer. 4. & §. 5. & alij vt per Cabedum diſt. part. ſecunda, deciſ. 17. numero primo. Quare huiuſmodi Conſtantini donationem non valuiſſe, nec vnquam fuiſſe, negarunt hæretici, & ex his, qui Chriſtianam profitentur pietatem Laurentius Vala per integrum tractatum, Igneus in l. donatione, numer. 22. Codice de donationibus inter virum. Baldus in tractatu de Coronatione Imperator. pagina ſeptuageſima nona, Cagnolus in præmio Digeftorum à numer. 79.

73 Sed his non obſtantibus à communi Doctorum ſententia, quæ veritatem hiftoriæ, ac donationis Conſtantini agnoſcit, non eſt recedendum. Paueant vero aduerſantes illud Hilarij de Trinitat. lib. 4. vbi ita ait. Hoc Eccleſiæ proprium eſt, vt tunc vincat cum læditur, tunc intelligat cum arguitur, tunc obtineat cum deſeritur, dum proſequitur floret, dum opprimitur creſcit, dum contemnitur proficit, tunc ſtat cum ſuperari videtur. Quare & Aug. ſuper Matth. ait, Adhuc habet Eccleſia, quod creſcat, donec illud impleatur, dominabitur à mari vſque ad mare. Et Caſſio. ſuper Pſalm. 30. Eccleſia magis incipit eſſe vberriſſima cum ad finem ſe-

culi erit perducta. Primo ergo ſupra relato contrariæ opinionis fundamento facillime reſpondetur non eſſe inconueniens, quod in antiquis illorū temporum ſcriptoribus de ea mentio non reperiatur: cum non bene ſequatur, non apparet ſcriptura huius donationis, ergo nunquam facta fuit: plures enim poſſunt eſſe modi, quibus factam eſſe probari poteſt, conſtanti ſcilicet ſequentium ſæculorum traditione, & communi omnium fama, ex reſolutis per Maſcard. de probationibus conſul. 753. Nam fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem, Duench. reg. 299. limit. 7. Maſcard. de probationibus, conſul. 105. Menchac. illuſtrium capit. 84. numer. decimo quinto. Auendan. de exequendis mandatis, part. prima, cap. ſext. numer. ſext. Brunor. à Sole in locis communibus, verbo fama 2. Farinae. in praxi criminali quaſtion. 47. numer. 106. & 117. Steph. Gratian. diſception. forenſ. capit. 78. numer. 35. & 36. Cardinal. Tufch. præticarum conſulſionum tom. 3. littera F. conſul. 66. num. decimo cum ſequentibus. Ex noſtris Luſitanis Gama Palatij Senator meritiſſimus deciſ. 290. numer. primo. Valaſc. Senator Regius, & in Conimbricenſi Academia Caſarci iuris primarius profeſſor de iure emphyt. quaſt. 9. numero vigefimo quinto, & vigefimo ſext. Franc. de Cald. Pereira Maiorum nobilitate clarus, vtriuſque iuris conſultiſſimus, omnium rerū, ac literarum humaniorum ſtudio clariſſimus, qui & Senator Regius, & in eadem Academia Caſarci iuris meritiſſimus profeſſor extitit, de emptione, & venditione capit. 21. numer. 26.

77 Ratio autem quare de hac donatione apud Scriptores illius ſæculi mentio non reperiatur eſſe potuit, quod in vltimis annis Imperij Conſtantini facta fuit, curabantque ſequentes Imperatores eius memoriam abolere, prout facere intendit Henricus Imperator negando Pontifici Maximo fidelitatis & obedientie iuramentum, quem tamen Pontifex conuincit in Clem. 1. de iure iur. Deinde reſpondetur non eſſe deſtitutam omnino huius donationis veritatem auctoritate antiquiſſimorum, grauiſſimorumque Patrum, ſcilicet Damafi Pontificis, Beati Iſidori, Beati Bernardi, & Diui Hieronymi, ac Pontificum in diſt. capit. Ego Ludovicus, & in diſt. Clem. 1. verſo ſorto, vbi commemorat Carolum I. Henricum II. Othonem IV. Federicum II. & Carolum vltim. donationem à Conſtantino factam confirmariſſe, & innouariſſe, ſic Imperator in l. Diui, in princ. c. de natural. lib. ibi. Romanum munivit imperium, lege, minuit, vt legunt Bal. in præmio digeſtorum, & Aderius de iuriſdiſt. part. 1. cap. 30. numer. 27.

78 Secundò aduerſæ, & iniquæ opinionis fundamento deſumpto ex d. c. intellecto, reſpondetur in donatione ab Imperatore facta Pont. Maximo, & Pediti Apoſtol. minime poſſe conſiderari graue Imperij præiudicium: tum quia in ſanctiſſimis Eccleſiis optima meſura eſt donatarum rerum immenſitas, quia ſi plura dent Imperatores Deo, eiufque Eccleſiæ, multo maiora ab eo accipiunt, vt eleganter ait tex. in auth. de non alienan. rebus Eccleſiæ, §. Sinimus, collat. 2. tum quia Conſtantine donando, non tam Eccleſiæ dedit, quam reddidit Genueſ. d. c. 1. q. 3. m. 2. 79 Tum quia quod Eccleſiæ donatur Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimū provenire Apoſt. docet, & ideo cū David, Paralip. c. vlt. dicere potuit Conſtantine, tua ſunt omnia Dñe, & quæ de manu tua accipimus, dedimus tibi, reſert in hoc pro-

positum *Genens.* dict. questione 3. numer. tertio: tum quia terræ, quas donauit, præcedentium Principum tyrannide fuerant occupata, qua ratione vti- tur exquisitam dicens *Abb. conf. 82. part. 1.* & ante eum *Hosienfis in summa titul. de immunitate Ecclesiæ- rum, numer. duodecimo ad fin. Proius de ecclesiastic. hie- rarchia. libr. quinto cap. decimo sext. vers. de Constantini.*

80 Tum quia ingentibus beneficiis à Deo acce- ptis, scilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium diuinitus promotus est ad donationem illam faciendam, quia oportebat Romanam Ec- clesiam Imperatorum tyrannide male vexatam temporalium bonorum muniri præsidio, vt inquit *rex. in cap. fundamenta, de electione libr. sext.*

81 Tum denique quia merito alij obseruant, Prin- cipes omnes, qui in Ecclesiis munifici, & liberales extiterunt, de hostibus suis triumphasse, & impe- rium, seu regnum ad longissimam posteritatem traduxisse, ita longo discursu prosequuntur *Bosius de signis Ecclesiæ tom. 3. libr. vigesimo cap. 89. Illustriss. Cardinal. Bellarmin. tom. 1. controu. 4. generali de Ecclesiæ militante lib. 4. cap. 18.*

82 Deinde constat huiusmodi donationem non à solo Constantino factam fuisse, sed ab eo cum satra- pis, optimatibus, senatu, ac populo, dict. cap. *Con- stantinus, dict. cap. fundamenta*, qui quidem popu- lum consentiente Imperatore, in quem omnem po- testatem transtulit iuxta *l. 1. ff. de constitutionibus Principum*, ipsam potestatem, & dominium in alium transferre poterat ex regula text. in cap. primo de regulis iuris.

83 Sicut etiam potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite, prout resolunt *Anton. Gomez. l. 40. Tauri. numer. quarto. Men. chaca illustrium libr. 1. cap. 22. numer. 3. & 12. Gutier. de tuteis, & curis part. prima cap. 18. numer. 10. Cald. Pereira in l. si curato- rem, verbo hunc contractum à num. 48.*

84 Post prædictam Constantini donationem ita ab hæreticorum impugnationibus defensam Sum- mus Pontifex Leo III. ex circumstantiis suo tempo- re occurrentibus, & relatis à *glos. verbo transtulit, in cap. venerabilem, de electione, & à Doctoribus infra citandis*, postulante sine supernaturali ac Eccle- siæ defensione, recte quoque ipsius regimine in spiri- tualibus, potuit transferre in personam Caroli Ma- gni imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, in simul præscri- bendo formam & conditiones, quas iuste in his omnibus adhibuit, eaque omnia sibi referuando, præter eligendi potestatem, quam quidem Sum- mus Pontifex Gregorius V. post prædictam impe- rij translationem primus concessit illis septem Ger- mania magnatibus, nempe tribus ecclesiasticis, & quatuor secularibus, quos nuncupatim refert *glos. verbo autem, in cap. ad Apostolicam, de re iudicata libr. sext.* quam sequitur *Nauar. dict. notab. 3. numer. tertio*, & post alios referunt hoc totum *P. Molina dict. tract. 2. disputat. 24. & disput. 29. colum. penultim. vers. Ad primum, Francisc. Lev dict. part. 1. cap. 1. nu- mer. 15. & 16. P. Azor. institut. moral. part. secunda libr. quarto, cap. 19. questione septima, & libr. unde- cimo cap. 8. quæst. 4. Fr. Ludovic. Miranda de ordine iu- diciario, quæst. secunda artic. 3. conclus. 5. in fine, Petrus Marizius in suis dial. varia historia dialogo 2. cap. 5. folio 55. & cap. 6. fol. 60. Illustrissim. Cardinal. Bellar- min. dict. libr. quinto cap. 8. vers. 7. cum sequentibus, & in*

tract. de translat. imperij libr. 1. cap. 4. cum sequentibus iuncto cap. 12. & iuncto libr. 2. per totum, ac etiam libr. 3. per totum, maxime cap. 3. vbi latissime de prædicta imperij translatione, progressu, & delatione.

85 Et licet hæc omnia ex se temporalia sint, ta- men per Summum Pontificem fieri oportuit iuxta supradicta, ne aliter imperium, cum periculo, quod antiqua incommoda iterarentur ad Græcos rediret: neve inter ipsosmet latinos contingeret in Impera- torem eligi aliquem hæreticum, aut schismaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Ecclesiæ, Fidei, & spiritualis boni detrimento, vt bene con- siderant *Nau. P. Molina, & Cardinal. Bellarmin. di- ctis locis*, & sentit *P. Soar. de defensione Fidei Catholicae contra Anglicanae sectæ errores libr. tertio cap. vigesimo tertio numer. 23.*

86 Vnde Imperator, defensor, & aduocatus Ec- clesiæ dicitur, vt probat *rex. in dict. cap. venerabilem*, ibi, Sedes Apostolica aduocato, & defensore care- bit, dum de Imperatore eligendo agitur, *Clemen- tin. ne Romani, de electione*, id, ipsius Ecclesiæ debeant esse promptissimi defensores, notat *Valdesius de di- gnitate Regum Hispania cap. primo numer. quarto*, ad- uertens *cap. 14. à numer. secundo*, quod oleum quo vngitur Imperator significat lætitiā, & prompti- tudinem ad debellandos inimicos Ecclesiæ, & pu- gnandum pro Fide.

87 Quamuis olim ante prædictam imperij trans- lationem imperialis dignitas attenta sua natura non fuerit à Summo Pontifice, sed ab ipso Deo median- te iure gentium iuxta *text. in l. ex hoc iure. ff. de iusti- tia, & iure, & l. 2. Cod. de veteri iure enucleando*, pro- sequitur *Mench. illustrium, libr. primo cap. vigesimo primo à numer. 23.*

88 Post huiusmodi tamen translationem à Sum- mo Pontifice factam cum prædictis conditionibus & dependentiis, imperialis dignitas, vt sic à Sum- mo Pontifice habetur, & ab eo in hunc sensum in- stituta dicitur, vt in effectu considerant *Nauar. dict. notab. 3. numer. 127. cum duobus sequentibus. P. Molina ubi proxime, expresse Cardinal. Bellarmin. sub dict. vers. 7. P. Soar. eleganter explicans de legibus lib. 3. cap. 7. sub num. 7. iuncto num. 12. & 13.*

89 Itaut non immerito obseruent *Nauar. dict. nu- mer. 127. P. Molina dict. disput. 29. sub vers. Ex dictis infero*, imperium Germanicum post prædictam translationem magis pendere à Summo Pontifice, quam alit d quodlibet regnum.

90 Hinc fit, quod Summus Pontif. Imperatorem potest deponere, vt in *cap. ad Apostolicam, de re iudic. lib. 6.* & in aliis exemplis adductis ab *Illustriss. Car- dinal. Bellarmin. dict. lib. 5. cap. 8. & à Moderno de iuris dict. part. 1. cap. 23. ac P. Soar. de defensione Fidei Catholicae libr. 2. cap. 23. numer. 14.* & sentit *Don Gaspar Mastrillo de Magistratibus lib. 1. cap. 2. numer. 8.*

91 Potestque electionem de Imperatore improba- re, si ei idoneus non videretur arg. *text. in dict. cap. venerabilem*, ibi, ius & auctoritas examinandi perso- nam electam, probat *Peregrin. de iure fisci libr. 1. tit. de his, qui in re fiscalia habent num. 5. pagin. mibi 10.* Et ex rationabili causa alium eligere, vt sentit *Don Gaspar Mastrillo dict. cap. 2. num. 7.* Et in aliam gentem im- perium transferre *Cassan. in catalogo gloria mundi, par. 5. consid. 28. Lancelor. in templo omnium iudicum lib. 1. cap. 1. §. 31. de obligat. imper. Alvarez in speculo Pontificum, & Regum cap. 16. num. 13. & cap. 13. num. 17. & cap. 56. Dom. Gaspar Mastrillo dict. cap. 2. num. 8.*

93 Ex qua Imperatoris dependentia ſic in eo reſpectu finis ſupernaturalis fundata Summi Pontificis, & ſcripto, & non ſcripto iure conſtituerunt, quod vacante imperio iurisdictione, regimen, & diſpoſitio eius deuoluatur ad ſummum Pontificem. iuxta tex. in cap. licet, de foro compet. & in dict. Clem. Paſtoralis, in fine, verſ. nos tamen, & in Extravagant. unica verſ. ſane. ne ſede vacante, Ioann. 22. Don Garſia Maſtrillo dict. libr. primo capit. ſecundo numer. decimo, eo maxime, quia cum Imperium per electionem liberam, ac vagam deferatur, Imperator mortuus non relinquit ſucceſſorem, neque aliquem, qui illud tanquam ſibi debitum gubernet, prout ſolent relinquare alij Reges fere omnes, etiam illi, qui per electionem populi aſſumuntur, quippe quod per ſuorum regnorum ſtatuta relinquunt alios, qui regni curam gerant, donec fiat futuri Regis electio intra breue tempus facienda: quod cum aliter ſe habeat in imperio, conſiderarunt Summi Pontifices, quod magnum periculum inſurgeret, ne ſcilicet Imperatore mortuo populus præceps ruat in vitia, ac ſcandala, quibus à vita aterna, & ita à fine ſupernaturali impediatur; & etiam quod imperio ſic vacante non erat ſecularis gubernator ad quem eo tempore recurſus haberetur; & ideo quali ex reg. tex. in cap. ex tunc, de foro compet. conſtituerunt ad ſe ipſos pertinere regimen Imperij vacantis, vt conſtat ex dict. capit. licet, & ex dict. verſ. ſane, & colligitur efficaciter ex his, quæ ad intellectum eorum iurium conſiderant Caſtald. de Imperatore quaſtion. 90. Nauar. dict. notab. 3. numer. 107. P. Molina dict. diſput. 29. column. penultim. verſic. ad ultimum, Illuſtriſſim. Cardinal. Bellarm. dicto libro quinto capit. quinto, verſo. ultimo. Ad quæ autem extendatur iurisdictione Summo Pontifici competens vacante imperio ultra citatos vide Mench. illuſtrum libro primo cap. 22. numer. 2. cum ſequentibus.

94 Sexto inferitur Summum Pontificem in ordine ad finem ſupernaturalem poſſe abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas approbantes peccata ſubditorum, & pro illis præmia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono ſpiritu aduerſantes, ſi earum conditores à Summo Pontifice moniti, & requiſiti noluerint reuocare, vt poſt gloſ. 1. in reg. poſſeſſor, de regulis iuris libr. ſext. & gloſ. verbo torneamenta, verſ. ſed ſuppoſito, in Extravagant. 1. Ioannis 22. de torneamentis, reſoluunt Mantua dialogo 64. Mench. ſucceſſ. creat. §. 10. numer. 649. Padil. in l. 2. numer. 78. C. de ſeruitutibus, Pinel. in Auth. niſi numer. undecimo & quinquageſimo ſext. Cod. de bonis maternis, P. Molina dict. diſput. 29. verſ. ex dictis Soto, P. Soar. de legibus, libr. tertio capit. 6. numer. 6. cum ſequentibus, & de deſenſione Fidei Catholica lib. 3. cap. 22. numer. 10.

95 Amplia hanc ſextam illationem ad leges ciuiles peccata etiam venialia ſolum approbantes, has etenim Summus Pontifex in defectum eiufdem ſecularis legiſlatoris abrogare poteſt, quia per eas in ſua proportionem etiam offenditur bonum ſpirituale, dum ſubditos inuitant, aut cogunt ad illud, quod abſque peccato veniali, & ita abſque iniuſtitia fieri nequit, in quo ſane pariter, ac leges mortale peccatum approbantes deuiant à vera legis ſubſtantia, quæ pro hac parte conſiſtit in eo, vt ipſæ ferantur de re tali, quæ iuſte & honeſte fieri poſſit, taut aliter nullæ ſint, iuxta tex. in cap. erit autem lex

3. diſtinct. vbi notant omnes. Vnde merito hanc ampliationem poſt Butrium tenuit Abb. in cap. ult. de præſcript. ſub numer. ſecundo, & alij quos refert Aleiat. Paradox. libr. quinto capit. tertio, numer. ſecundo. Padil. in dict. libr. ſecundo numer. 79. dicit communem Antoni. Gomez. l. 82. Tauri. ſub numer. quinquageſimo ſecundo.

96 Sic etiam Ordinatio Regia Luſitanorum libr. tertio, titul. 64. in princip. ſtatuens legem Canonici in foro ciuili ſeruandam quando agitur de peccato, ſic deſumpta ex Doct. in cap. 1. & 2. de noui oper. nunciacion. & gloſ. in cap. ſecundo de arbitris, libro ſext. & ex ſurd. decif. 158. numer. 9. & de alimentis titul. 7. quaſtione 29. numer. undecimo. Azueto ad titul. 1. numer. 17. libr. ſecundo noua recopilat. Camill. Borell. in ſumma omnium deſiſionum titul. 13. de leg. num. 82. intelligitur etiam de peccato veniali, prout bene ampliat præceptor communis Ludouicus Correa in priuatis ſcholæ ad dict. capit. ultim. de præſcript. ſuper illis verbis cum generaliter, &c. verſ. Ad tertium vero fundamentum.

97 Sed aduerſus hanc ampliationem tenuit Aleiat. & alij ab eo relati dict. capit. tertio numer. quarto. Pro quibus non facit tex. cui plurimum innituntur in cap. nouit, de iudiciis, dum Pontifex ſub verſiculo cum enim, videtur polliceri ſe iudicaturum tantum de peccato laicorum, quod mortale fuerit. Reſpondetur enim illum text. procedere vniuerſali in iudicio, & ſententia à Summo Pontifice ferenda in cauſa denunciationis Euangelicæ, ad quam deuenitur præmiſſa correptione fraterna, in hac etenim cauſa ipſe iudicare poterit de peccato mortali tantum, non vero de veniali commiſſo ex ſola delinquentis culpa, & auctoritate, aliter enim cum peccata venialia quotidiana ſint, iuxta tex. in cap. de quotidianis, de penitent. diſtinct. 3.

98 Si poſſent ad forum contentioſum deduci ultra fratram correptionem priuatam, contingeret Rempubicam quotidianis litibus turbari cum magno ſuæ tranquillitatis præiudicio contra naturam denunciationis Euangelicæ, quæ oppoſitum poſtulat, vt pote continens præceptum affirmatiuum, non obligans quoad actum, ſeu exercitium, niſi pro loco & tempore, data ſcilicet commoditate, & opportunitate ex parte denunciantis, & denunciati, & cuiuſlibet alterius tertij, cui per eam denunciationem præiudicium irrogandum non eſt, iuxta tradita per D. Thom. 2.2. quaſtion. 33. articul. 2. in corpore. Sotum de ratione regendi memb. 2. quaſtione ſecunda verſ. Ad quaſtionem. & de iuſtitia libr. ſecundo, quaſt. 3. articul. 7. verſ. in primo. Nauar. in manuali capit. 24. numer. duodecimo, & in dict. capit. nouit, notab. 4. late Fr. Bernard. in tract. de correptione fraterna conſcluſ. 5. condit. 6. Fr. Ludovic. in inſtructorio conſcientia part. 1. capit. 69. quod tamen fecus eſt in iudicio, & determinatione Summi Pontificis circa abrogationem legis ad peccatum veniale inuitantis, quippe quod ad huiuſmodi abrogationem, nec opus eſt correptione fraterna, & denunciatione Euangelica contra legiſlatorem ad eandem abrogationem aliunde à Summo Pontifice requiſitum, nec multiplices per diuerſas lites ad Sum. Pont. iudicium delatione, ſed vna ſolum, vel altera ſufficit vt abſque Reipublicæ perturbatione poſſit ab eo taliter abrogante exterminari ſcandalum ſupradictæ legis.

99 Nec etiam facit tex. per argumentum à contrario ſenſu in cap. ult. de præſcript. ibi, quæ abſque

mortali peccato, &c.) quia respondetur in proposito non valere prædictum argumentum, quia scilicet ex illo sequeretur absurdum, iuxta ea, quæ de hoc argumento in his & similibus terminis tradunt *Mench. de præsumpt. lib. 4. quæst. 83. num. 55. Gama Lusitania decis. 167. numero 8. Valasc. consulti. 136. numero 7.* & plures alij citati in libello de principis utriusque iuris littera A. numero 131. Ideo autem in dicto capitulo ultimo, Pontifex de facto egit de peccato mortali, non quia secus sit in veniali, sed quia voluit assignare rationem vndeque proportionatam præscriptioni cum mala fide per eum reprobata, quæ quidem præscriptio cum non veretur circa res minimas, sed circa res notabilis valoris semper supposita mala fide includit peccatum mortale resultans ex iniusta earum retentione.

101 Septimo infertur suadente causa boni spiritualis posse Summum Pont. laicos ad temporalia legitimare, probat *tex. in cap. per venerabilem, vers. rationibus*, ibi, certis causis inspectis temporalem iurisdictionem casualiter exercemus, &c. *qui filij sint legit. tex. elegans in Extravag. unam sanctam vers. in hac, de maiestate & obed.* ubi explicans auctoritatem Christi Domini *Luc. 22.* accommodans ad duplicem potestatem ecclesiasticam & civilem, infert contra eos, qui in potestate ecclesiastica gladium temporalem esse negant, & concludit oportere gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subijci potestati, in quam rem adest elegans *Catechani* doctrina, quam refert & auream dicit *Cenall. communium contra communes quæst. 739. numero 41.* Quare hanc illationem tenent *Abb. in d. cap. per venerabilem num. 25. Molina de iustitia tract. 2. dist. 173. in princ.* Exempla autem huius boni communis spiritualis accommodabis ex his, quæ in simili tradit *Sayr. de censuris libro 6. caput. 11. numero 19.* veluti si Princeps petatur in matrimonium ab infideli, quæ cum suo regno ad fidem vult conuertere, vel si maxime discordiæ, & bella timeantur inter Christianos Principes in Ecclesiæ perniciem, quod tamen limitat *Molina* ubi proxime, ut procedat si non detur potestas temporalis, quæ legitimatorem faciat, vel eam concedere differat, & non tam cito concedat, ut oportet; quod ego non recipere attentam principali huius corollarij resolutione.

102 Recte etiam potest Summus Pontif. ad temporalia legitimare Principem supremum, qui in temporalibus nullum recognoscit Superiorem, & probat *tex. in dist. capite per venerabilem, paragraph. insuper*, ubi rationem reddens, quare filios Regis Francorum ad temporalia legitimare potuit, ait, quia cum Rex Superiorem in temporalibus minime recognoscat, sine iuris alterius læsione in eo se iurisdictioni nostræ subijcere potuit. Præcipuum enim fundamentum, ex quo Summus Pontifex ad temporalia directe laicos legitimare non potest, est illud ex defectu potestatis, quam subditi prorogare non possunt in referuatis Principi, cui subijciuntur in signum suæ supremæ potestatis, atque ita in graue ciuilem Principis præiudicium; quæ quidem ratio cum cesset in ipso Principe supremo, qui in temporalibus Superiorem non recognoscit, & iurisdictioni Pontificis se subijcit, ideo merito decidit

Pontif. in *d. vers. insuper* posse filios supremi Principis legitimationem petentis, & se Pontifici iurisdictioni subijcientis, legitimare, notant omnes in *d. cap. per venerabilem*, ut per *Abb. ibi n. 11. Anchar. 12. Præpos. 115. Tirag. de nobilit. glos. 21. num. 44. Seruantes l. 12. Tauri. num. 101.* Ex quibus colliges iuste Summum Pont. Clementem IV. potuisse filios Alphonsi III. Portugaliæ ex Beatrice illegitime susceptos, viuentem adhuc Matilda Bononiæ Comitissa ipsius prima legitima vxore, legitimare ea mortua, ex eo, quia Portugaliæ Reges neminem in temporalibus recognoscebant Superiorem, ut supra probaui *hoc capite numero 59.* Sunt tamen, qui hanc veram resolutionem in his terminis sumptam infringere intendunt eo moti argumento, quia si Papa posset filios Superiorem non recognoscentis ad temporalia legitimare, esset præcipue ad hereditatis paternæ, & Regni successionem, sed hoc non posse fatentur omnes argument. *tex. in cap. grandi*, ibi, ipsius legitimo filio, de *supplen. neglig. Prælat. in 6.* ubi notant *1af. Deo. min. & alij*, quos refert *Joan. Garc. de nobilit. glos. 21. numero 45.* & deducitur ex his, quæ ad maioratus successionem resoluunt *Molina de primog. lib. 3. cap. 2. numero 11. Roias in epitome successionum capite 23. numero 15.* & latè *Peregr. de fideicom. art. 23. a numero 50.* Adducunt etiam contra huiusmodi assumptionem non facere *tex. in d. cap. per venerabilem*, quem pro nostra opinione supra allegabamus, aiunt enim in illius terminis à Summo Pontifice filios legitimatos Patri Philippo Augustino in regno non successisse, sed potius Ludouicum VIII. Ludouici patrem, ortum ex Isabella I. eiusdem Philippi legitima vxore, ut testatur *Cuiac. ibi*, & plenius refert *Paulus Aemil. in vita Philippi Augusti*, cum tamen dicendum videretur ad Philippum, si ex legitima vxore natus esset, Regni successionem pertinere, quia natus est postquam pater ad Regiam dignitatem euectus est, ac subinde alijs senioribus antea susceptis debuit præferri ex doctrina *glos. verbo natus sunt*, in *l. imperialis, C. de nupt.* quam sequuntur plures, quos refert *Tirag. de primog. quæst. 31. à princ. & numero 8.* Sed facile satisfit negando consequentiam, quia non sequitur eos, qui ad temporalia legitimare possunt, posse legitimare ad regni, maioratusve successionem, in quibus sequentium, seu vocatorum præiudicium vertitur; ut patet in legitimatibus factis ab Imperatore, seu alijs supremis Principibus, ad quos absque vlla controuersia pertinet potestas legitimandi ad temporalia, non tamen ad huiusmodi successionem regnorum, maioratum, & similibus ratione præiudicij, quod proximioribus vocatis infertur, ut alibi laus dicemus.

103 Ex quibus sequitur à Summo Pontifice legitimationem præstitam non suadente causa boni spiritualis, aut inter Principes nullum recognoscentes Superiorem, vel extra casum, in quo dispensat in radice matrimonij, in terris imperij minime prodesse ad successionem hereditariam, & alios seculares effectus, quod tenet *glos. 2. in d. capite per venerabilem*, quam de subtilitate iuris plus sibi placere, & in praxi seruari proferitur ibi, *Abb. numero 22. in fin. & ante cum Anton. numero 10. Ancharan. numero 21. & Cardin. numero*

9. Guillem. Benedict. in capite Rainutius, verbo uxorem, numero 198. Conar. de sponsalib. par. 2. capite 8. paragraph. 8. à numero 14. Reias in epitome success. cap. 32. à numero 12. Molina de primogen. lib. 3. cap. 2. numero 11. alt. Molina de iustit. disputat. 173. Ioan. Garcet. de nobilit. gloss. 21. num. 42. Peregr. de fideicom. artic. 23. num. 5. & numero 32. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 7. à num. 1. Cabed. Lusitan. decis. 69. num. 24. parte 2. & confirmant ex d. capit. per venerabilem, vers. insuper, ubi Summus Pont. rescribit legitimationem pro filio Regis Franciæ ea ratione concedere potuisse, quod ille Rex in temporalibus nullum superiorem recognoscebat, cui læso, vel iniuria ex legitimatione fieret, sic plane ostendens quod eam non posset concedere illis, qui Imperatori, vel alijs secularibus Dominis fuerint subiecti. Probant etiam ex generali illa vtriusque potestatis Ecclesiasticæ, & temporalis distinctione, secundum quam Imperator, & seculares Principes de spiritualibus se nequeunt intromittere; nec Pontifex de temporalibus cap. cum ad verum 96. dist. cap. solita, de maior. & obed. tum quia generaliter receptum est legitimationem à quocunque Principe supremo factam ad bona in terris alterius imperij existentia non extendi, ut post Abb. Anchar. Præpos. Alexand. Deci. & alios, quos referunt, & explicant Cou. d. §. 8. num. 14. Cabed. d. decis. 69. num. 19. & magis communem late disputans resoluit Fachin. controuers. lib. 3. cap. 58. constat autem Summum Pont. extra Ecclesiæ patrimonium quoad temporalia nullum habere territorium, ut fatetur d. cap. per venerabilem in vers. rationibus, & per se notum est ex reg. d. cap. cum ad verum.

Ex quibus rationibus quamvis hæc opinio communiter à Doctoribus recepta sit, contrariam vero, quod scilicet Summus Pont. non solum ad spiritualia, sed etiam ad actus seculares laicos possit legitimare in terris Imperij, non vulgaris opinionis sustinent Doctores, eam confirmantes ex text. in dicto capit. per venerabilem, vers. quod autem, ibi, ut eos ad actus legitimare valeat seculares, & in versiculo præterea, & in versiculo rationibus, ex quorum numero sunt Hostiens. ibi, & Præposit. à num. 71. Anastas. Germon. in paratit. iuris Canonici tit. qui filij sint legitimi, multis suffulti rationibus, Prima quia ius legitimationis oritur ex radice matrimonij, & ex illa surgit legitimorum, & illegitimorum differentia ex reg. l. filium diffinimus ff. de his, qui sunt sui. Sed disponere de matrimonio solius est Papæ, & ecclesiasticæ potestatis, capit. tuam, de ordine cognit. sicut de ipsius defectu cap. 3. de donation. inter virum & uxorem, iuncta regul. cap. quanto, de iudic. Ergo legitimare illegitimos ad solum Papam pertinet etiam in temporalibus, non ad seculares Principes; nam cum supponamus matrimonium fuisse nullum propter impedimentum iuris positui, potest Pontifex dispensando in radice matrimonij impedimentum reuocare, ac si tempore matrimonij contracti non existeret, & consequenter filij ex eo suscepti, quo ad omnia spiritualia, & temporalia manent legitimi, ut de legitimatione in radice matrimonij loquentes tenent Ioan. Andv. Abb. num. 22. Cardin. quest. 9. Præpos. numero 74. in d. cap. per venerabilem, Molina d. capite secundo, numero 12. Peregrin. articulo 24. à numero 77. Nauar. consil. 2. sub titul. qui filij sint legi-

timi. Henríquez in summ. libro 11. cap. 20. §. 2. 597. de censuris libro 6. capit. 11. numero 6. & plene relati à Sanchez d. disput. 7. numero 4. attestatus sic in Granatenli, & supremo Rotæ Prætorio, & alijs provinciis fuisse iudicatum. Secunda, quia apud omnes est indubitatum posse Papam legitimare laicos subiectos Principi seculari quoad omnia spiritualia, Ordines, Episcopatum, & similia, monstruosum autem, (vt text. in dict. capit. per venerabilem ait) videretur legitimationem quoad omnia spiritualia, quæ maiora sunt, & excellentiora, ex reg. capite solita, de maior. non esse legitimum ad temporalia, quæ minora sunt, contra regul. cui licet, quod est plus, licet vtiq; quod est minus 54. de regulis iuris in 6. quam etiam in materia priuilegiarum, & dispensationis procedere probat text. in capitulo ex parte 27. de decimis, cum traditis per me par. 2. Alleg. 33. numero 11. Tertia quia id, quod potest Summus Pontifex per viam legis generalis, potest etiam data iusta causa efficere per rescriptum in casu particulari, patet, quia defectus potestatis ex vtriusque distinctione, ecclesiasticæ scilicet, & secularis, vel vtrumque concludit, vel neutrum, æquantur enim hæc duo, scilicet disponere super aliquo actu, vel super illum legem ferre, ex notatis in lege vltima Cod. de legibus, sicut etiam potestas iudicandi de aliqua causa, vel ferenda legis super illa ex æquantur ex Archidia. Imocen. & alijs, quos sequitur Dec. in capit. 2. numer. 27. de iudic. Sed constat per legem generalem posse Summum Pontificem legitimare etiam quoad temporalia, vt constat in exemplis, de quibus in capit. tanta, in capit. quod nobis, & in capitulo ex tenore, qui filij sint legitimi, ergo, &c. Quarta, quia legitimare non est iurisdictionis contentiosa, quæ in inuitum, sed voluntaria, quæ in solos volentes redditur, autem, quibus modis naturales efficiantur sui, §. generaliter, collat. 7. iuncta reg. text. in l. ult. ff. de his, qui sunt sui, notat Costa in §. & quid si tantum, par. 2. numero 109. & 117. Duenb. regul. 350. limitat. 9. & post Deci. Cabed. dicta decis. 69. numero 14. Constat autem, ea, quæ sunt iurisdictionis voluntariæ licite exerceri volentibus partibus extra territorium, l. 2. ff. de officio Procons. cum alijs, de quibus Couar. lib. 3. variat. capit. 20. à numero. 8. ergo & in terris Imperij, & extra Ecclesiæ patrimonium poterit Papa se subiectis, & volentibus legitimationes concedere.

104. Propter quas rationes ad vtramque partem adductas difficilis redditur hæc questio, variæque patitur distinctiones, inter omnes prima, præcipua, & generalior, ad quam omnes aliæ reducuntur, illa est, quod directe ad temporalia extra Ecclesiæ patrimonium Pontifex laicos legitimare non vult, quod euincunt argumenta pro prima opinione adducta; indirecte tamen, & casualiter dispensat aliquibus casibus, vt ait text. in d. cap. per venerabilem vers. rationibus, & concludunt fundamenta aliqua ex his, quæ pro secunda opinione consideravi; & deinde generalis illa regula est, quod quis non potest directe, & principaliter potest indirecte, & in consequentiam alterius, quod sibi licitum est l. quoriam C. de radic. cap. pen. de resit. in integr. iuncta vulgari regula quod ea, quæ veniunt in consequentiam non attenduntur l. 1. in prime. ff. de auctorit. tutor. cum similibus, de quibus Mantua Paralipom. dialog. 47. quæ qui-

dem regula intelligenda est in his, quæ sequuntur necessariò, & sine quibus principale maneret inutile, non ita tamen dispensatio comprehenditur, vel trahitur ad consequentia, quæ separabilia sunt, & sine quibus dispensatio, & dispensandi potestas stare potest, & utilis est, ut argum. tex. in l. ult. paragraph. Lucius ff. de condit. indeb. ex Oldrad. & alijs explicant Rebuff. in praxi rit. de dispensat. ad plura numero 77. & adducti per Sanch. d. lib. 8. disp. 1. à numero 20.

105 Si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate tunc poterit Summus Pont. laicos legitimare ad temporalia, quia cum ad eum pertineat explicare dubia super matrimonij validitate capite tuam de ordine cognit. potest in huiusmodi consequentiam legitimare prolem ad omnia tam spiritualia, quam temporalia; deinde hæc resolutio colligitur ex auctoritate d. cap. per venerabilem in vers. verum si veritas, iuncto infraibi, de filijs ergo eiusdem Regis utrum fuerint legitimi, vel illegitimi, quando pender quæstio affinitatis obiecta potest non immerito dubitari: quibus verbis ut Pontifex astrueret potestatem, qua filios Regis ad temporalia legitimavit, præcipue considerat dubium, quod vertebatur coram ipso Pont. super matrimonij validitatem, & ex professo eandem rationem confirmat in vers. rationibus, ex auctoritate Deuteron. 17. ibi, quia in Deuteron. continetur si difficile & ambiguum iudicium apud te esse perspexeris, &c. venies ad Sacerdotes Levitici generis, & apud iudicem, qui fuerit illo tempore: quam auctoritatem postquam eruditè explicavit, colligit ex ea probari quoties aliquid est difficile, & ambiguum ad Sedis Apost. iudicium esse recurendum, indeque infert quoddam cum filijs Regis dispensavit, quia dubium erat an matrimonium, ex quo nati sunt, ab initio fuerit validum: eadem ratione dubij super matrimonium non solum legitimos filios, sed etiam hæredes patris indicavit Pont. in capite primo, & secundo, & in capite perlatum, & in capite quod nobis, qui filij sint leg. ex quibus hanc resolutionem sequuntur, & comprobant Anton. numero 10. in fine, & Propos. numero septimo, ad med. in d. capite per venerabilem. Molina dict. capite secundo, numero 12. Sayr. dict. cap. 11. numero septimo, Sanch. dict. disp. 7. numero 10. quicquid aliud teneat servantes in dict. leg. 12. Tauri. numero 99. exemplum adducens de solemnibus illa sententia Clementis VII. in fauorem Catharinæ Regina Angliæ, quam refert Casiro de lege panali libro primo, capite 11. nam supposito dubio super matrimonio ex eo trahit fundamentum potestas Pontificis, ut verbis utar Antonij citato loco.

Hæc pauca in materia adeo ampla prælibare sufficiat, quæ quidem absolutius, Deo fauente, in lucem aliquando dabimus.

S F M M A R I U M.

1 Constantinopolis ciuitas à Constantino Imper. qui eam reparavit sic dicta.

2 Bizantium cur primum Constantinopolis appellata fuit.

3 Constantinopolis noua Roma dicebatur.

4 Constantinopolitana Ecclesia Romana appellabatur.

5 Constantinopolitana Ecclesia post Romanam primum locus datus fuit.

6 Declaratur tex. in cap. renouantes 22. dist.

7 Constantinopolitana Ecclesia multis corroborata erat ministris.

8 Constantinopolitana & Alexandrina Ecclesie paræm dignitatem cum Ecclesia Romana non habuerunt.

9 Declaratur tex. in cap. mos antiquus 65. dist.

10 Constantinopolis sub Rege Turcarum VII. Mahomete capta an. 1453.

11 Constantinopolitano Patriarcha quæ Metropoles, & Archiepiscopus olim fuerint subiecti, ostenditur.

DE CONSTANTINO
politano Patriarcha.

CAP. III.

CONSTANTINOPOLIS ciuitas ubi huiusmodi Patriarcha sedem habebat ita dicta à Constantino Imp. qui eam reparavit; antea nominabatur Bizantium in Thracia à Dausanio Spartano primum condita, si sequamur Iustinum, vel secundum Eustathium à Prizæ Megarensum classis Præfecto Petr. Greg. synag. iuris. lib. 15. cap. 5. num. 7.

2 Et licet à principio Pontifices iustissime moueri potuerunt ut primum & secundum locum post Romanam Ecclesiam deferrent potius Alexandrinæ, & Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Aegypti & Syriæ erant Metropoles, & capita; postea tamen hoc immutatum fuit, & Regia seu Imperatoria sedes ad Bizantium translata, quod nomine suo, pluribusque priuilegijs Constantinus exornauit, & non solum Constantinopolim, sed etiam nouam Romam esse, & appellari voluit, ut in prima Constantinopolitana synodo can. 3. aliàs 5. relato in cap. Constantinopolitana 22. dist.

3 Vbi sic habetur, Constantinopolitanæ Ciuitatis Episcopum habere oportet Primatus honorem post Romanum Episcopum, propterea quod sit noua Roma. Docet Iustinian. Imper. in auth. de ordinaria præfectura vers. renouantes collat. 5. ibi, Vrbana præfectura senioris Romæ, & non videlicet huius nostræ. Idem in auth. de ecclesiasticis titulis §. sancimus collat. 9. dum ait. Beatissimum autem Archiepiscopum Constantinopoleos noua Romæ. iuncta leg. 1. §. sed etsi qua vers. Romam autem C. de veteri iure enucl. tradunt Hieron. Cagnol. in præmio Digestorum §. hac autem tria n. 335. cum seqq. Ludou. Gomez ad cap. 1. num. 44. de constit. in 6. Iacob. spieg. in l. xi. iuris verb. Roma noua, Petr. Gregor d. cap. 5. num. 7.

4 Et Constantinopolitanam Eccleſiam, Romanam appellabant, vt ex cap. ſin. §. idem Romanorum, iuncta gloſ. 34. q. 2. docent Socrat. in hiſtoria tripartita lib. 2. cap. 9. Sozomen. lib. 2. hiſtoria eccleſiaſt. cap. 2. Hieron. Berncc. & Barnab. Briſſon. de verborum ſignificat. verbo Roma autem duplex, Azged. ad Curiam Iſſanam lib. 1. c. 11. lit. D. Card. Caſar. Baron. amaliun Eccleſia anno Chriſti 330.

5 Vnde primus locus poſt Romanam ipſi Conſtantinopolitana Eccleſia datus eſt, primum in Conſtantinopolitano Concilio ſub Theodoſio maiori Can. 5. reſertur inter opera Beati Clementis pag. 226. & à Carranza in ſumma Conciliorum pag. 78. in fine, & à Gratiano in d. cap. Conſtantinopolitana, de quo videndus eſt Couar. lib. 4. vari. cap. 14. num. 13. quod deinde in ſexta Synodo fuit confirmatum, & reſertur in cap. renouantes 22. diſt.

6 Verum quia vſu Romanæ Eccleſiæ multo tempore poſtea hoc receptum non fuit, & nihilominus Episcopi Conſtantinopolitani Imperatorum freti potentia illud ſibi priuilegium uſurpare contendebant, imo Superiores eſſe Romano Pont. vt ex Paulo Diacon. Platina, & alijs diligenter comprobatur: Ruſſus in apologia contra Molinæum pag. 50. cum ſeqq. ſentit Card. Bellarm. tom. 1. de Romana Pont. lib. 2. cap. 18. in fine ſecundi arg. pro bono pacis Innoc. III. in generali Concilio Lateran. de quo in cap. antiqua 23. de priuilegijs. denuo conceſſit idem priuilegium Conſtantinopolitanis Episcopis, vt aduertunt Patres, qui iuſſu Gregorij XIII. emendationi Decreti præſuerunt, in notis ad d. cap. Conſtantinopolitana, qui etiam recte aduertunt in d. cap. renouantes legendum eſſe ſimilia priuilegia quæ Superior Roma habet, necnon in Eccleſiaſticis rebus magnificetur, vt illa, quamuis in antiquis Codicibus legeretur inferior Roma, & non tamen in eccleſiaſticis rebus, vt etiam bene aduertit Anton. Auguſt. ad Decretum lib. 1. diſt. 9. nam iuxta hanc lectionem emendatam optime probat noſtrum diſcurſum, quod ſicut noua Roma, ideſt Conſtantinopolis Romæ ſuperioris, ſeu antiquioris, iam nunc in temporalibus obtinet principatum totius Orientis, ita etiam in Eccleſiaſticis rebus poſt Romam antiquam, primatum obtineat, & confirmare poteris ex ijs, quæ de Bizantio noua Roma à Conſtantino appellata omnes, vel minimum verſatos noſſe ſcribit Florimondus Remondus in ſubulam Ioanna Pape cap. 25. num. 3.

7 Vnde ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia ob priuilegia ſibi conceſſa, & ſuper omnes alias Patriarchales excellentiam, multis cohoneſtata fuit miniſtris, vt deſcribit Imper. in auct. vt deter. ſit numerus cleric. collat. 1. ibi, Sancimus non vltra quidem ſexaginta Presbyteros in Sanctiſſima maiore Eccleſia eſſe, Diaconos autem maſculos centum, quinquaginta autem ſæminas, Subdiaconos vero nonaginta, Lectores autem centum & decem, Cantores viginti quinque, & inſuper decem ex ijs, qui vocantur hoſtiarij. Et idem Imper. in l. non plures C. de ſacroſ. Eccleſ. loquendo de Conſtantinopolitana Eccleſia, ſic ait. Non plures quam nonaginta quinquaginta Decani ſacroſanctæ huius ampliffimæ Urbis deputentur Eccleſiæ, nullique his condendi, vel mutandi, vel in defuncti locum ſubſtituendi pateat copia; quo loco Decanos accipi pro Canoniciſ exponunt ibi, gloſ. & Doctores, ſed melius exploſo ſenſu Aſciati lib. 1. Parerg.

cap. 50. dicendum puto illos eſſe, qui efferendis ad Eccleſiam cadaueribus pium præſtabant miniſterium, vt optime declarat Guido Pancirolo in theſauro variarum lectionum lib. 2. cap. 163. Licet in ſtricta nominis ſignificatione dicantur, qui decem præſunt, ſeu qui dignitatem decennalem habent in Eccleſia, de quibus loquitur tex. in cap. ex parte de clericis non reſid. Vnde fit vt Decanus dicatur honorabilis pars Capituli cap. poſt electionem de conceſſ. præb. gloſ. in cap. cum vniuerſus de elect. Sunt & Decani, hoc eſt, Archipresbyteri rurales, qui ſunt longe inferioris dignitatis, & præminentia, de quibus in Clem. 2. de reſcrip. & in cap. ad hæc de officiis. Archid. In omnibus tamen Eccleſijs Hiſpaniæ & Franciæ conſuetudine receptum eſt, vt iſ dicatur Decanus, qui præeſt toti Canonicoꝝ collegio in choro, in inceſſu, comitijs, & ſuffragijs ferendis, de cuius officio & dignitate vide Flamin. de reſignat. lib. 1. q. 1. num. 86. Fr. Hieron. Roman. lib. 3. de Republ. Chriſtiana cap. 10. in prime. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 17. Aliter tamen apud Legiſtas accipitur Decanus, qui ſcilicet decem præeſt famulatoribus, ſive militibus Principis, vt in tit. C. de decanis lib. 11. Ratio vero (vt ad rem redeamus) quare tam magna copia miniſtrorum cohoneſtata fuerit Eccleſia illa Conſtantinopolitana, colligitur ex tex. in d. auct. vt deterior, quia ſcilicet tres capellæ, ſive Eccleſiæ eidem Patriarchali copulatæ erant, vbi forte erant diuerſa collegia, videlicet domus glorioſæ Virginis & Dei Genitricis Mariæ, ædes S. Martyris Theodori, & ædes S. Helenæ, in quibus diuerſimode habitabant, & deſeruebant prædicti omnes Diaconi, Subdiaconiſſæ, atque Presbyteri Miſſas, & alia diuina officia celebrantes: qui etiam omnes ex eiſdem maioris Eccleſiæ redditibus nutriebantur; Diaconorum vero, & Subdiaconorum, ac Lectoꝝ concuſſus ibidem habebatur, vt ſub Eccleſiaſticis præceptoribus in ſacris ceremonijs inſtituerentur, quæ omnia innuere videtur d. auct. & gloſſa, ac Doctores ibi.

9 Hinc exierunt aliqui perperam arbitantes Conſtantinopolitanam, & Alexandrinam Eccleſiam parem habere dignitatem cum Eccleſia Romana, hoc deducentes ex Concilio Conſtantinopolitano, quod alias Synodus dicitur, ad quod ſe reſert d. cap. renouantes, prout reſertur à Carranza in ſum. Conciliorum fol. 269. & in d. cap. mos antiquus 65. diſt. quod veritatis non habet fundamentum; nam in primis reſpondetur auctoritatem illorum Canonum, qui Turlani dicuntur, probatam & certam non eſſe, neque legitima alicuius Romani Pont. fuiſſe auctoritate approbatam illam Synodum, aut congregatam, ſed potius plures ibi reperi error, ita reſpondet Card. Bellarm. vbi ſupra. Sed melius respondebis indigniſſime Canonem illum adduci ad hoc propoſitum, quia ex ipſius verbis conſtat ſimilia priuilegia dari Episcopo Conſtantinopolitano poſt Romanum Pont. & ad effectum vt ad ipſum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Eccleſiæ, quæ tex. commemorat in d. ca. antiqua, in verſ. ſeruata, & deducitur ex cap. conqueſtus 9. q. 3. ita tamen vt Romana Eccleſia ſemper ſuperior maneat, vt conſtat ex verbis, quæ Carranza reſert citato loco, ibi, æqualia priuilegia cum antiqua Romæ throno obtineat, & in Eccleſiaſticis negotijs, vt illa emineat ſecundus poſt illam exiſtens, atque ita ex his multiſque alijs recte

concludit *Cardin. Bellarmin. ubi proxime*, nullo vnquam tempore ab illo Romano Pont. datum fuisse Constantinopolitanae Ecclesiae priuilegium aequalitatis cum Romana, neque etiam primum locum post hanc obtinuisse, nisi postquam Romani Pont. ratum habuerunt, quod confirmat auctoritate *Nicophori lib. 17. cap. 9.* dum narrat Ioannem Papam cum Constantinopolim venisset rogatum à Iustiniano vt Epiphano Patriarchae Constantinopolitano assideret, non antea voluisse, quam sibi pro prerogatiua Sedis Apost. thronus supra Epiphanium collocatus fuisset.

10 Hodie diuina sic permittente prouidentia pulsis Caesaribus ab illa sede, & ciuitate, Agareni illam occuparunt sub Rege Turcarum VII. Mahumete Amurathi filio, qui Constantinum XIII. Orientis vltimum Christianum Imper. interfecit cum suis, & Orientale Imperium subtulit anno 1453. & Constantinopolitanum, ac Trapezuntinum imperium, 12. regna, 200. Vrbes, Christianis ademit, florente Republ. Romana, refert *Petr. Gregor. d. cap. 5.*

11 Fuerunt Constantinopolitano Patriarchae olim subiectae omnes Graeciae Prouinciae, Daciae, Ponti Euxini, & Asiae minoris, quibus accesserunt aliae Prouinciae, prout fuerunt ad Christi Fidem, & religionem conuersae, Moscouia, Russia, & aliae ultra Poloniam sitae. In his Prouincijs paucis exceptis Patriarcha Constantinopolitanus, Episcopos, & Archiepiscopos, & alios dignitate Ecclesiastica praeditos constituerebat, praeficiebat, vel confirmabat electos, vt nunc etiam Patriarcha, quamuis schismaticus, illos constituit, praeficit, vel confirmat. refert *Azer. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 35. q. 5. in princ.*

Sequuntur Metropoles olim Constantinopolitano Patriarchae suffraganeae.

Caesarea Cappadociae.
Ephesus in Asia.
Heraclia in Thracia vel Macedonia.
Ancyra in Galatia.
Coriscus in Hellesponto.
Sardes in Lydia.
Nicaea in Bithynia. (1)
Calcedonon ibid.
Nicomedia ibid.
Syda in Pamphilia.
Sebasten in Armenia.
Amassea in Helenoponto.
Melitene in secunda Armenia. (2)
Tyana in secunda Cappadocia.
Gangra in Paphlagonia.
Thessalonica in Thessalia.
Claudiapolis in Honorade.
Neocaesarea in Ponto Polemonico.
Pissinus in secunda Gallatia.
Myra in Licia.
Stauropolis in Catia.
Laodicea in Phrygia, Cappadociana, seu Paeatiana.
Iconium in Lycaonia.
Synada in Phrygia Salutari.
Antiochia in Pisiida.
Silazum, siue Perga in secunda Pamphylia.
Corinthus in Peloponneso.
Athenae in Hellade.
Mocissus in Cappadocia.

Creta Insula.
Seleucia in Pamphylia.
Rhegium in Calabria.
Patra in Peloponneso.
Trapezus in Larica.
Larissa in secunda Hellade.
Naupactus in Aetolia.
Philippopolis in Thracia.
Traianopolis in Rhodopa Thraciae Prouincia.
Philipporum in Macedonia.
Hadrianopolis in Hemimonto Thraciae Prouincia.
Hierapolis in Phrygia Cappadociana.
Pyrachium.
Smyrna in Asia.
Catana.
Ammonum in Phrygia.
Comachus in Armenia.
Cotiacum in Phrygia.
S. Seuerina in Calabria.
Mytilenae in Lesbo.
Neopatra, seu nouae Patrae in Hellade.
Euchaia.
Amastris Chonae.
Hydrus, seu Hydruntum in Calabria.
Kelzene: Alania.
Coloniae: Aenus.
Thebae: Tiberopolis.
Serrae: Achaia.
Pompeciopolis: Cerasus.
Rosia.
Nacolia in Phrygia magna.
Germanicia, siue Germania.
Madyta: Methymna.
Apamea: Christianopolis.
Basileum: Rufium.
Drystra: Lacademonia.
Nazianzenus: Naxia.
Corgra: Attalia.
Abydus.

Archiepiscopatus

Bizia: Germania.
Leontopolis: Arcadiopolis.
Moronea: Parium.
Miletus in Ionia: Leucas.
Praconesus: Misthea.
Selybria: Cudra.
Chios, siue Chion: Soteropolis.
Insula: Pedachthoa.
Apros: Germa.
Cypsella: Bosphorus.
Nice: Cortradic.
Neapolis: Eroina.
Selga: Carpathus.
Cherson: Mezembria.
Messana in Sicilia: Cotthia.
Garella: Sugdaia.
Brissis: Phulle.
Dercos: Aegina.
Carabizis: Pharfala.
Lemnus insula: Matracha.

S Y M M A R I U M.

- 1 Alexandria ciuitas est in Aegypto, Africa continens, magna, & illustris.
- 2 Alexandria ante Christi aduentum annis viginti septem CCC. ab Alexandro Macedone cognita, & cognominata fuit.

3. Alexandrini Patriarcha Sedes cur, & à quo Alexandria poſita fuerit, oſtenditur.
4. Alexandrinus Patriarcha quibus præſte Prouincijs ſenditur.
5. Declaratur tex. in cap. mos antiquus 65. diſt. & numer. 6.

DE ALEXANDRINO Patriarcha.

CAP. IIII.

- A**LEXANDRINVS Patriarcha ab Alexandria ciuitate, in qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas eſt in Aegypto Africa contermina, magna & illuſtris, quã Strabo lib. 14. Geographiæ Urbem potentem, ac populofam nominat ante ſalutarem Ieſu Chriſti aduentum annis viginti ſupra CCC. ab Alexandro Macedone, Iuſtino atteſtante, cognita, & cognominata, omnium Alexandrinorum, quarum in hiſtorijs paſſim plures, quam ſeptemdecim (vt Euſtathius perhibet) enumerantur, maxima, & opulentiſſima, quam ob cultum diuinum ibi florentem, plebiſque ſanctimoniam, non frequenter paradifum Domini veteres nuncuparunt, vt refert Georgius Braſminus in ſuo Theatro vrbium, & ideo ob loci inſignem laudem, & populi frequentiam, quæ eò conſluit, Sedes ibi poſita eſt principalis, vel à Petro per ſe ipſum, vt Nicephorus teſtatur lib. 14. cap. 3.
3. Vel per diſcipulum ſuum Marcum Euangeliftã, quem eò miſit, vt nomine ſuo fundaret Eccleſiam, vt docet S. Gregorius lib. 6. epiſt. 37. ad Eulogium Alexandrinum, cuius verba refert Cardin. Bellarminus, tom. 1. li. 1. de Romano Pontif. cap. 24. verſ. vera igitur. Poſita ibi eſt principalis hæc ſedes, vt præſſet ex more approbato per Concilium Nicanum Aegypto, vel Lybiã, Pentapoli, & alijs Prouincijs, quæ ad Tropicum Capricorni pertinent Petr. Greg. Synegm. iuris lib. 15. cap. 6. Item præſt Alexandrinus Patriarcha Neſtorianis, Iacobitis, Cophitis, alijsque Chriſtianis per Orientis prouincias habitantibus, vt Miræus aſſerit in notitia Epiſcopatuum totius Orbis.
4. Cuius dignitas primis illis tẽporibus adeo magna fuit, vt priuilegijs, & præminentijs Summorum Pont. liberẽ vt poſſe, & quod magis eſt parem cum Eccleſia Romana habere dignitatem videretur, vt conſtitutum apparet in Concilio Conſtantinopolitano, quod alias ſexta Synodus dicitur, & refertur à Carranza in Summa Conciliorum fol. 269. & in cap. mos antiquus 65. diſt.
5. Vbi ſic habetur. Mos antiquus perduret in Aegypto, vel Lybiã, & Pentapoli, vt Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quandoquidem, & Epiſcopo Romano parilis mos eſt. Quæ verba adeo nonnullorum ingenia torſerunt, vt exiſtimarent ab hæreticis clanculũ, ac doſe adiecta fuiſſe, vt paritatem inducerent inter Romanum Pont. & Alexandrinum Patriarcham, quaſi Alexandrinus non eſſet Pontifici ſubiectus, cum par in parem non habeat imperium, & ideo ita exiſtimarunt Franciſc. Turrianus in monumentorum veterum inueſtigatore, & Sanctorum Patrum lectione in ſcãt. de poteſtate Papæ lib. 3. pag. 11. verſ. Videamus et-

go, Bartol. Carranza in parua Summa Conciliorũ in ſcho-
lijs ad d. ſextum canonem Concilij Nican.

6. Sed occurrunt alij reſpondentes tex. non decidere quod perduret mos Alexandrinæ Eccleſiæ, vt parem habeat poteſtatem cum Romana, ſed narrare morem, qui vigeat, expendentes in aliquibus Codicibus Gratiani legi, perdurat, non, perduret imperatiue, vt in vulgaribus legitur, & ſic perdurat emendatum eſt in nouiſſimis iuſſu Gregorij XIII. impreſſis, vbi etiam Patres, qui emendationi præſuerunt in notis aduertunt in græco, vbi habent vulgares Codices, Epiſcopo Romano parilis mos eſt, legi verba, quæ ſolum important (quoniam & Romæ Pontifici hoc viſitatum eſt) quæ ſane nullam inferunt æqualitatem cum Romano Pont. Quod ſi vulgari litteræ eſſet adhærendum, reſponderi poſſet quod ſcilicet æqualis mos importat ſimilitudinem poteſtatis quoad iura ſupra Eccleſias ſibi ſubiectas, & ad effectum vt ad ipſum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Eccleſiæ, de quibus in cap. antiqua de priuileg. vt deducitur ex c. conqueſtus 9. queſt. 3. & ex eo poſt Ruſſum in libro, quem ſcripſit pro Pontifice Romano nu. 8. verſ. ſed videamus pag. 44. cum ſeqq. explicant Euiſat. conſ. 109. num. 14. cum ſeqq. vol. 1. Modern. de Iuriſdictione par. 1. cap. 16. à num. 4.

SVMMA RIVM.

1. Antiochia Syria Metropolis.
2. Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, oſtenditur.
3. S. Petrus Antiochiæ primum Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35.
4. Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non præcedat oſtenditur.
5. Antiocheno Patriarcha Sedes ſubiecta reſeruntur.

DE ANTIOCHENO Patriarcha.

CAP. V.

- A**NTIOCHIA, vt refert Abrahamus Ortelius, ſiriæ Metropolis ſuper Oronte fluuio, Epidaphne à Plinio cognominatur.
2. Magnò epitheto eam exornat Philoſtratus in vita Apollonij Reblatha, vel Rebla Hebrais, vt ſcribit D. Hieron. in Ezechielem. Iuſtiniani Imper. tempore Theopolis ab eodem dicta fuit, vt ſcribunt Procopius, Cedrenus, Nicephorus, Caliſtus, & Euſtathius, qui addit illam quoque olim Cherſoneſum per ambitum aquarum dictam fuiſſe.
3. Hic S. Petrus primum Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35. eamque ſeptem annis non tamen completis adminiſtrauit Baron. anno Chriſti 39. à nu. 9. Bellarminus lib. 2. de Romano Pontif. cap. 6. Ideo tertiam hanc Sedem B. Petri nomine honorabilem haberi refert Anacler. epiſt. III. quia ibi priuſquam Romam veniret, habitauit, & Ignatium Epiſcopum conſtituit, atque primum nomen Chriſtianorum nouellæ gentis exortum eſt.
4. Nec mirum ſi Alexandrinus Patriarcha Antiochenum præcedat, quia ita poſtulat ordinis ratio ex magnitudine loci ſumenda vt ſupra oſtendi: tum quia, verba ſunt Cardin. Bellarmini, lib. 1. de Romano Pontif. cap. 24. cum omnes tres ſint Sedes Petri, Romanam per ſe vſque ad mortem adminiſtrauit, Alexandrinam

concludit *Cardin. Bellarmin. ubi proxime*, nullo vnquam tempore ab illo Romano Pont. datum fuisse Constantinopolitanae Ecclesiae priuilegium aequalitatis cum Romana, neque etiam primum locum post hanc obtinuisse, nisi postquam Romani Pont. ratum habuerunt, quod confirmat auctoritate *Nicophori lib. 17. cap. 9.* dum narrat Ioannem Papam cum Constantinopolim venisset rogatum à Iustiniano vt Epiphano Patriarchae Constantinopolitano assideret, non antea voluisse, quam sibi pro prerogatiua Sedis Apost. thronus supra Epiphanium collocatus fuisset.

10 Hodie diuina sic permittente prouidentia pulsis Caesaribus ab illa sede, & ciuitate, Agareni illam occuparunt sub Rege Turcarum VII. Mahumete Amurathi filio, qui Constantinum XIII. Orientis vltimum Christianum Imper. interfecit cum suis, & Orientale Imperium subtulit anno 1453. & Constantinopolitanum, ac Trapezuntinum imperium, 12. regna, 200. Vrbes, Christianis ademit, florente Republ. Romana, refert *Petr. Gregor. d. cap. 5.*

11 Fuerunt Constantinopolitano Patriarchae olim subiectae omnes Graeciae Prouinciae, Daciae, Ponti Euxini, & Asiae minoris, quibus accesserunt aliae Prouinciae, prout fuerunt ad Christi Fidem, & religionem conuersae, Moscouia, Russia, & aliae ultra Poloniam sitae. In his Prouincijs paucis exceptis Patriarcha Constantinopolitanus, Episcopos, & Archiepiscopos, & alios dignitate Ecclesiastica praeditos constituerebat, praeficiebat, vel confirmabat electos, vt nunc etiam Patriarcha, quamuis schismaticus, illos constituit, praeficit, vel confirmat. refert *Azer. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 35. q. 5. in princ.*

Sequuntur Metropoles olim Constantinopolitano Patriarchae suffraganeae.

Caesarea Cappadociae.
Ephesus in Asia.
Heraclia in Thracia vel Macedonia.
Ancyra in Galatia.
Corinthus in Helleponto.
Sardes in Lydia.
Nicæa in Bithynia.
Calcedonon ibid.
Nicomedia ibid.
Syda in Pamphilia.
Sebasten in Armenia.
Amassea in Helenoponto.
Melitene in secunda Armenia.
Tyana in secunda Cappadocia.
Gangra in Paphlagonia.
Thessalonica in Thessalia.
Claudiapolis in Honoriade.
Neocaesarea in Ponto Polemonico.
Pissinus in secunda Gallatia.
Myra in Licia.
Stauropolis in Catia.
Laodicea in Phrygia, Cappadociana, seu Papatiana.
Iconium in Lycaonia.
Synada in Phrygia Salutari.
Antiochia in Pisiida.
Silazum, siue Perga in secunda Pamphylia.
Corinthus in Peloponneso.
Athenae in Hellade.
Mocissus in Cappadocia.

Creta Insula.
Seleucia in Pamphylia.
Rhegium in Calabria.
Patra in Peloponneso.
Trapezus in Larica.
Larissa in secunda Hellade.
Naupactus in Aetolia.
Philippopolis in Thracia.
Traianopolis in Rhodopa Thraciae Prouincia.
Philipporum in Macedonia.
Hadrianopolis in Hemimonto Thraciae Prouincia.
Hierapolis in Phrygia Cappadociana.
Pyrachium.
Smyrna in Asia.
Catana.
Ammonum in Phrygia.
Comachus in Armenia.
Cotiacum in Phrygia.
S. Seuerina in Calabria.
Mytilenae in Lesbo.
Neopatra, seu nouae Patrae in Hellade.
Euchaia.
Amastris Chonae.
Hydrus, seu Hydruntum in Calabria.
Kelzene.
Coloniae.
Thebae.
Serrae.
Pompeciopolis.
Rosia.
Nacolia in Phrygia magna.
Germanicia, siue Germania.
Madyta.
Apamea.
Basileum.
Drystra.
Nazianzenus.
Corgra.
Abydus.

Archiepiscopatus

Bizia.
Leontopolis.
Moronea.
Miletus in Ionia.
Praconesus.
Selybria.
Chios, siue Chion.
Insula.
Apros.
Cypella.
Nice.
Neapolis.
Selga.
Cherson.
Messana in Sicilia.
Garella.
Brissis.
Dercos.
Carabizia.
Lemnus insula.
Germia.
Arcadiopolis.
Parium.
Leucas.
Misthea.
Cudra.
Soteropolis.
Pedachthoa.
Germa.
Bosporus.
Corradic.
Eroina.
Carpathus.
Mezembria.
Cotthia.
Sugdaia.
Phulla.
Aegina.
Pharfala.
Matracha.

S Y M M A R I U M.

- 1 Alexandria ciuitas est in Aegypto, Africa continens, magna, & illustris.
- 2 Alexandria ante Christi aduentum annis viginti septem CCC. ab Alexandro Macedone cognita, & cognominata fuit.

3. Alexandrini Patriarcha Sedes cur, & à quo Alexandria poſita fuerit, oſtenditur.
4. Alexandrinus Patriarcha quibus præſte Prouincijs ſenditur.
5. Declaratur tex. in cap. mos antiquus 65. diſt. & numer. 6.

DE ALEXANDRINO Patriarcha.

CAP. IIII.

1. LEXANDRINVS Patriarcha ab Alexandria ciuitate, in qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas eſt in Aegypto Africa contermina, magna & illuſtris, quã ſtrabo lib. 14. Geographiæ Urbem potentem, ac populofam nominat ante ſalutarem Ieſu Chriſti aduentum annis viginti ſupra CCC. ab Alexandro Macedone, Iuſtino atteſtante, cognita, & cognominata, omnium Alexandriarum, quarum in hiſtorijs paſſim plures, quam ſeptemdecim (vt Euſtathius perhibet) enumerantur, maxima, & opulentiſſima, quam ob cultum diuinum ibi florentem, plebiſque ſanctimoniam, non frequenter paradifum Domini veteres nuncuparunt, vt refert Georgius Brunnus in ſuo Theatro vrbium, & ideo ob loci inſignem laudem, & populi frequentiam, quæ eò conſluit, Sedes ibi poſita eſt principalis, vel à Petro per ſe ipſum, vt Nicephorus teſtatur lib. 14. cap. 3.
2. Vel per diſcipulum ſuum Marcum Euangeliftã, quem eò miſit, vt nomine ſuo fundaret Eccleſiam, vt docet S. Gregorius lib. 6. epiſt. 37. ad Eulogium Alexandrinum, cuius verba refert Cardin. Bellarminus, tom. 1. li. 1. de Romano Pontif. cap. 24. verſ. vera igitur. Poſita ibi eſt principalis hæc ſedes, vt præſſet ex more approbato per Concilium Nicanum Aegypto, vel Lybiæ, Pentapoli, & alijs Prouincijs, quæ ad Tropicum Capricorni pertinent Petr. Greg. Synegm. iuris lib. 15. cap. 6. Item præſt Alexandrinus Patriarcha Neſtorianis, Iacobitis, Cophitis, alijsque Chriſtianis per Orientis prouincias habitantibus, vt Miræus aſſerit in notitia Epiſcopatuum totius Orbis.
3. Cuius dignitas primis illis tẽporibus adeo magna fuit, vt priuilegijs, & præminentijs Summorum Pont. liberè vti poſſe, & quod magis eſt parem cum Eccleſia Romana habere dignitatem videretur, vt conſtitutum apparet in Concilio Conſtantinopolitano, quod alias ſexta Synodus dicitur, & refertur à Carranza in ſumma Conciliorum fol. 269. & in cap. mos antiquus 65. diſt.
4. Vbi ſic habetur. Mos antiquus perduret in Aegypto, vel Lybia, & Pentapoli, vt Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quandoquidem, & Epiſcopo Romano parilis mos eſt. Quæ verba adeo nonnullorum ingenia torſerunt, vt exiſtimarent ab hæreticis clanculũ, ac doſe adiecta fuiſſe, vt paritatem inducerent inter Romanum Pont. & Alexandrinum Patriarcham, quaſi Alexandrinus non eſſet Pontifici ſubiectus, cum par in parem non habeat imperium, & ideo ita exiſtimarunt Franciſc. Turrianus in monumentorum veterum inueſtigatore, & Sanctorum Patrum lectione in ſcãt. de poteſtate Papæ lib. 3. pag. 11. verſ. Videamus et-

go, Bartol. Carranza in parua Summa Conciliorũ in ſcho-
lyſ ad d. ſextum canonem Concilij Nican.

5. Sed occurrunt alij reſpondentes tex. non decidere quod perduret mos Alexandrinæ Eccleſiæ, vt parem habeat poteſtatem cum Romana, ſed narrare morem, qui vigeat, expendentes in aliquibus Codicibus Gratiani legi, perdurat, non, perduret imperatiue, vt in vulgaribus legitur, & ſic perdurat emendatum eſt in nouiſſimis iuſſu Gregorij XIII. impreſſis, vbi etiam Patres, qui emendationi præſuerunt in notis aduertunt in græco, vbi habent vulgares Codices, Epiſcopo Romano parilis mos eſt, legi verba, quæ ſolum important (quoniam & Romæ Pontifici hoc viſitatum eſt) quæ ſane nullam inferunt æqualitatem cum Romano Pont. Quod ſi vulgari litteræ eſſet adhærendum, reſponderi poſſet quod ſcilicet æqualis mos importat ſimilitudinem poteſtatis quoad iura ſupra Eccleſias ſibi ſubiectas, & ad effectum vt ad ipſum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Eccleſiæ, de quibus in cap. antiqua de priuileg. vt deducitur ex c. conqueſtus 9. queſt. 3. & ex eo poſt Ruſſum in libro, quem ſcripſit pro Pontifice Romano nu. 8. verſ. ſed videamus pag. 44. cum ſeqq. explicant Euiſat. conſ. 109. num. 14. cum ſeqq. vol. 1. Modern. de Iuriſdictione par. 1. cap. 16. à num. 4.

SVMMA RIVM.

1. Antiochia Syria Metropolis.
2. Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, oſtenditur.
3. S. Petrus Antiochiæ primum Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35.
4. Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non præcedat oſtenditur.
5. Antiocheno Patriarcha Sedes ſubiecta reſeruntur.

DE ANTIOCHENO Patriarcha.

CAP. V.

1. NTIOCHIA, vt refert Abrahamus Ortelius, ſiriæ Metropolis ſuper Oronte fluuio, Epidaphne à Plinio cognominatur.
2. Magnò epitheto eam exornat Philoſtratus in vita Apollonij Reblatha, vel Rebla Hebrais, vt ſcribit D. Hieron. in Ezechielem. Iuſtiniani Imper. tempore Theopolis ab eodem dicta fuit, vt ſcribunt Procopius, Cedrenus, Nicephorus, Caliſtus, & Euſtathius, qui addit illam quoque olim Cherſoneſum per ambitum aquarum dictam fuiſſe.
3. Hic S. Petrus primum Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35. eamque ſeptem annis non tamen completis adminiſtrauit Baron. anno Chriſti 39. à nu. 9. Bellarminus lib. 2. de Romano Pontif. cap. 6. Ideo tertiam hanc Sedem B. Petri nomine honorabilem haberi refert Anacler. epiſt. III. quia ibi priuſquam Romam veniret, habitauit, & Ignatium Epiſcopum conſtituit, atque primum nomen Chriſtianorum nouellæ gentis exortum eſt.
4. Nec mirum ſi Alexandrinus Patriarcha Antiochenum præcedat, quia ita poſtulat ordinis ratio ex magnitudine loci ſumenda vt ſupra oſtendi: tum quia, verba ſunt Cardin. Bellarmini, lib. 1. de Romano Pontif. cap. 24. cum omnes tres ſint Sedes Petri, Romanam per ſe viſque ad mortem adminiſtrauit, Alexandrinam

Alexandrinam per Marcum Euangelistam, Antiochenam per Euodium, sicut ergo maior est Petrus Apostolus Marco Euangelista, & Marcus Euangelista Euodio, qui neque Apostolus, neque Euangelista fuit, ita quoque Romana Ecclesia Alexandrinam, Alexandrina Antiochenam auctoritate & dignitate superat.

Huiusmodi Patriarcha subiecta erat pars Asiae, quae Carmaniam, Armeniam maiorem, & minorem, Lyciam, & Ciliciam continet, & prouincias Syria, Assiria, Mesopotamia, Media, Parthia, Persia usque ad Indiam Orientalem. In totum sunt Sedes tredecim, Metropoles octo, Archiepiscopus tredecim, ut sequuntur.

Sequuntur Sedes Antiocheno Patriarchae subiectae.

Sedes prima.

Tyrus olim, hodie Sor, antiquitus valde celebris, inexpugnabilis pene erat, ut expertus est Alexander Magnus. Fuit Romanis fidelissima; unde meruit à Seueri Imper. priuilegium libertatis, instar ciuitatum Italiae. Sub qua sunt Episcopales Vrbes duodecim,

Porphyron Sydon
Archis Sarepta
Palemais, siue Acon. Biblimum
Botriensis. Antaradenfis, siue Tortosana
Ortosia. Panceas, seu Clofazea Philippi
Aradenfis. Maraclea Aracila Tripolis.

Sedes secunda.

Tarsus, nostris Tarso, incolis Terasa, Ciliciae ad Cydonum fluium Vrbs, haud procul mari distans, olim nobilissima, & studijs florens, quam D. Paulus ornauerat. Sub qua sunt Episcopatus quinque.

Sebastie. Caput Samariae, hic prope ciuitatem peregrinis ostenditur puteus Iacob, ubi Saluator noster Samaritanam alloquutus est.

Malos Choicos
Thina Poderados.

Sedes tertia.

Edessa hodie Rhoais, seu Rhafi, Vrbs Mesopotamiae, olim nobilissima, ultra Euphratem fluium sita. Sub qua sunt Episcopatus nouem.

Virchi Himeria
Constantia Cuercuentia
Capron Taparon
Marcopolis Celimeos
Varnon Cedmaron.

Sedes quarta.

Apamia, vulgo Apamis, Vrbs Phrygiae magna ad omnem Marciam Laodiciae & Antiochia ad Meandrum est finitima. Sub qua sunt Sedes septem.

Epiphania Marianina
Seleuconuila Ruphania
Larissa Arethusa
Valanea.

Sedes quinta.

Hierapolis Vrbs Phrygiae, quondam celebris inter Laodiceam, Cybaram, & Apamiam sita est. Antiochia ad Meandrum finitima. Sub qua sunt Episcopatus octo.

Zeuma Perri
Suron Ormion

Varnalis
Neocaesarea

Dorichi
Europe.

Sedes sexta.

Bosra, sub qua sunt Episcopatus xix.

Ceraffon Eutimij
Philadelfia Constantia
Adraon Paramboli
Midanon Dionysia
Anstamidon Conohato
Belmundon Maximopolis
Zoroyma Philippopolis
Herri Heylon
Icený Lorea.

Sedes septima.

Anauarra, sub qua sunt Episcopatus nouem.

Epiphania Flauias
Alexandris Rossas
Irenopolis Castraualet
Cambisopolis Egnas
Syria.

Sedes octaua.

Seleucia Vrbs olim in Prouincia Babyloniae ad Tigris, & Euphratis confluentem sita, Patriarcham habens, hodie est adhuc ingens, & celebris Bagadèd nuncupata, quae Babilonem veterem propter viciniam exhausit, eam Turcae vocant Satyro. Sub qua sunt Episcopatus xxij.

Claudiopolis
Dioecesa
Oropi
Dalyfanidos, seu Dalisandi
Seriula, siue Senila
Colenderis, siue Celenteris

Anemory, vel Anemoz
Titopolis, seu Tityopolis.

Lamofy, vel Lamorum

Antiochia parua

Nephelia.

Ristra

Selinuntis

Hieropy, siue Iotapij

Philadelphia parua

Hermopolis, siue Irenopolis.

Germanicopolis.

Mofoda

Demenopolis, siue Dometiopolis.

Shydi

Synopolis, siue Synonopolis.

Adraffon, vel Adraffi

Myin.

Neapolis, est in Palaestina, ubi Concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini.

Sedes nona.

Damascus, quem Turci Scham, nostri Damasco nuncupant, Metropolis Syriae, pulcherrima totius Orientis, antiquissima, hortus pulcherrimis cincta. Hic residet hodie Belerbus, qui & huic regioni praest vna cum Iudaea: antea regebatur à Calis, atque olim à Regibus Syriae. Sub qua sunt Episcopatus vnde sim.

Ably
Palimpon
Laodicea
Euria
Renocora
Hiabanda

Danabi
Carathea
Hardam
Suria
Quini.

Sedes decima.

Amida, vulgo Caramit, hodie; maxima est Meſopotamiae Vrbs, ad Saocaram fluuium inter Carras, & Mirdinum Vrbes eiusdem prouinciæ nobiles, Meſopotamiae autem Regno Euphrate, & Tygri fluminibus continetur, & Diaberch à Turcis nominatur. Sub qua sunt Episcopatus septem.

Hynilon.
Valentium
Arſamofata

Caytaris
Ryphi
Zeuma.

Sedes undecima.

Sergopolis, sic dicta à S. Sergio Martyrij palmani ibi adepto sub Maximiano Imperatore, olim Barſalo nuncupabatur, Vrbs Armeniae minoris, ad Euphratem fluuium inter Melitam, & Samofatani. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Bizononias
Marcopolis

Venethal
Ermenia.

Sedes duodecima.

Theodoſiopolis; sub qua sunt Episcopatus septem.

Oricos
Naznini
Maureocastron

Axieri
Tarofia
Politinios.

Agyamaria

Sedes decimatercia.

Emefa, siue Emiſa, vulgo Ems, Vrbs Syriae nobilis in Apamena regione apud Montem Antilibanum. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Arqui
Oriflon

Hergem
Oragifon.

Metropoles per se subsistentes.

Piericus Heliopolis, vulgo Betſames

Laodicia Pompeiopolis
Samofata Mopſphestia
Cyros Adama.

Archiepiscopatus decem.

Verea
Calquis
Gabula
Seleucia
Piperia

Anaſar
Phon
Paltos
Germanicia
Salamias.

S P M M A R I V M.

1 Hierosolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit, ostenditur.

2 Hierosolyma in medio totius Orbis sita.

3 Hierosolyma mater omnium Ecclesiarum habita.

4 Hierosolyma quamuis Metropolitano honore condecorata fuerit, non tamen propterea à subiectione Caſariensis exempta manſit.

5 Hierosolymitano Patriarcha, quæ sedes Episcopales subiectæ fuerint ostenditur.

DE HIEROSOLYMITANO

Patriarcha.

CAP. VI.

IEROSOLYMA, ex qua Patriarcha titulum accepit, ante memorabile ſui excidium bis milleſimo ceterſimo ſeptuagelimo ſeptimo anno à Melchiſedech

Cananæo & Gentili Rege & Pontifice extructa, olim Salem, poſtea Iebus, deinde compoſito nomine Ieruſalem, ac demum melioris, ſoni gratia Hieruſalem appellata fuit *Ioseph. 1. & 7. antiquit. Perv. in Geneſ. capite 14. numero 66. & 67.*

2 Hanc Urbem in medio totius vnuerſi ſitam, adeoque quali terræ vmbilicum eſſe auctoritate Scripturæ *Ezech. cap. 6.* Iſta eſt Hieruſalem in medio gentium poſui eam, item *Pſalm. 73.* Operatus eſt Deus noſter ſalutem in medio terræ, affirmarunt *Hieronym. ibid. Ioseph. de bello Iudaico libro tertio, cap. 2. Georgius Brannius in theatro Vrbiu.*

3 Magna celebritas huius Urbis eſt, quod eius Eccleſia mater omnium Eccleſiarum habita ſit, eo quod primus Episcopus in ea fuit S. Iacobus frater Domini, & poſt eum Simon frater etiam ipſius Domini, ideoque Hieroſolymitana Eccleſia per annos fere quingentos non re, ſed nomine; non poſtate, ſed honore duntaxat, vſque ad Iuuenalem eiſdem Eccleſiæ Episcopu, quarta Patriarchalis habita eſt ex eo, quia in *Nicana Synodo can. 7.* vbi decretu fuerat, vt Hieroſolymitanus quantum quidem Patriarchalis ſeſſionis locum, ac honorem haberet, non tamen propterea à ſubiectione Caſarienſis, quæ Metropolitana erat, eximeretur. Iuuenalis enim Prailio deſuncto in Sede Hieroſolymitana ſubrogatus eſt an. Domini 429. in Concilio Epheſino totius Syriae Paſtinae Primatum quaſiuit, ideo quod cū ſuſceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hieroſolymitana Eccleſia frequentaretur maiori honore, officiſque dignioribus, quàm Caſarienſem Metropolitanaſ colendam eſſe ambitioſe iudicaret. Reſtitit illi, qui Vicariam Pontificis preſecturam agebat Cyrillus Alexandrinus, vt notatur in *epiſt. Leonis 72.* Vnde S. *Hieronymus epiſt. ad Pammachium* contra Ioannem Episcopum Hieroſolymitanu, ſic eum alloquitur. Tu qui regulas quaris Eccleſiaſticas, & Niceni Concilij Canonibus vteris, reſponde mihi: ad Alexandrinum Episcopu Paſtina quid pertinet? ni fallor hoc ibi decernitur, vt Paſtina Metropolis Caſarea ſit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Caſarienſem Archiepiscopum referre debueras, cui ſpota communione tua cōmunicare nos noueras, aut ſi procul expetendum iudicium erat, Antiochiæ potius litteræ dirigendæ. Sed noui cur Caſaream, cur Antiochiam nolueris mittere. Maluiſti occupatis auribus moleſtiam facere, quàm Metropolitano tuo honorem reddere. Nihil ergo magna Synodus Hieroſolymorum Eccleſiæ contulit, niſi vt honor, qui ex antiquo vſu ei deferri ſolebat, iuribus, & ſubiectione Metropolitani ſaluis eiſdem deferatur. Idque propterea quod Hieroſolymitana Eccleſia mater omnium aliarum Eccleſiarum (ſic enim nominatur in *epiſt. Synodali Concilij Conſtantiensis Oecumenici ad Damafum*, quæ extat apud *Theodoreti lib. 5. cap. 9.*) appellata fuerit, adeoque non immerito ipſius Ciuitatis Episcopum eum honorem, vt inter Apoſtolicarum Eccleſiarum Antifiſtes ſederet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiquitus conſequutum fuiſſe iudicatur.

5 Patriarchæ Hieroſolymitano parebat tota Paſtina, & triplex Arabia, Deſerta ſcilicet, Petraea, & Felix vſque ad ſinum Perſicum, in quibus ei ſub-

ijciuntur Archiepiscopi, & Episcopi sequentes.

Sequuntur Episcopales sedes Hierosolymitano Archiepiscopo subiectæ.

Lidda	Capitolina
Ioppe	Mauronensis
Alcalon	Gedera
Gaza	Nazareth
Mennas	Thabor
Diocletianopolis	Caraca, vel Perea
Bergrobin	Hadroga
Neapolis	Aphra
Sebaltea	Helem
Hiericuntis	Faran
Tiberiadis	Helenopolis
Diocæsarea	Mons Syna
Legionum	Bethlem Episcopali honore
	à Paschali II. donata petente Balduino Rege Hierosolymit.

Sedes prima.

Cæsarea Palestinæ, ubi Angelus percussit Regem Herodem, & Sanctus Petrus baptizavit Cornelium Centurionem, Vrbs fuit olim celeberrima, mercatu nobilis, vulgò Charfar, inter Aconem & Ioppeam situm habuit. Sub qua Sedes sunt Episcopatus viginti.

Dora	Onus
Antipatrida	Sorutis
Iamnia	Raphios
Nicopolis	Regium Apatos
Regium Hierico	Estomafon
Regium Litus	Triconias
Azulus	Taxus
Hiaralias	Saltum
Afotus	Constantinianus
Hippum	

Sedes secunda.

Scitropolis, vulgò Bethlar, Vrbs in Iudæa, & Galilæa confinis ad Iordanum fluvium nobilis extitit. Sub qua sunt Episcopatus decem.

Capitoliodos	Terraconias
Miru	Clima
Gadaron	Galanis
Pelon	Comanas
Philippus	Scythopolis.

Sedes tertia.

Ruba, quæ à Ptolomæo in Syria deserta ponitur, sub qua sunt Episcopatus duodecim.

Augustopolis	Zora
Arnidilla	Vireffa
Carah	Pentacomia
Hierapolis	Mamapfon
Memidos	Mitrotomias
Eluris	Saltum Hieraticon.

Sedes quarta.

Berytus Phœnicis Libani Metropolim esse constat ex vetustis Geographis. Sub qua sunt Episcopatus xxxv.

Adraffon	Comoganras
Dias	Comogeros
Medaun	Comostanis
Hieraffon	Comis
Nein	Mahederon
Philadelphina	Comoreatos
Hierapolis	Comiscopion
Phenustus	Comis Iulianos

Eluos	Comispigmarethon
Neapolis	Comis Petius
Philopopolis	Comis Anathon
Dionylus	Comis Neothis
Constantianis	Clima anatalis queuissinon
Pentacomias	Comis Anochis
Tricomias	Comis Tralicones
Conafados	Comis Nephdomos
Saltum Vcaneos	Enacomias.
Hexacomias	

S V M M A R I V M.

- 1 Patriarcha minores qui;
- 2 Patriarcha minores inter Latinos sunt sex.
- 3 Aquileiensis Patriarcha cur ita dictus.
- 4 Gradenfis Patriarcha ubi fiat mentio ostenditur.
- 5 Gradenfis ciuitatis descriptio.
- 6 Gradensem Patriarchatum Nicolaus V. ad inchoatam Venetiarum ciuitatem transfudit.
- 7 Venetiarum Primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iustinianus, à quo Congregatio S. Georgii in Alga apud Venetiam initium sumpsit.
- 8 Congregatio Canonicorum S. Ioannis Euangeliste in regno Portugaliae B. Laurentium Iustinianum parentem, ac fundatorem suum agnoscit.
- 9 Bituricensis Patriarcha ubi fiat mentio ostenditur.
- 10 Pisanus Archiepiscopus, quarum prouinciarum. Primas dicatur ostenditur.
- 11 Pisana ciuitatis Episcopatus antiquissimus est.
- 12 Sardinia an vero Corsica dicatur Primas Pisanus Archiepiscopus, ostenditur.
- 13 Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, ostenditur.
- 14 Toletanus Archiepiscopus ex privilegio Martini V. summi Pont. gaudet prerogatiuis veris Patriarchis concessis.
- 15 Dictio, quomodolibet, vniuersalis est, & omnes easus comprehendit.
- 16 Privilegia habens ad instar alicuius privilegiati, habet etiam illud privilegium, quod privilegiatus instar alterius obtinet.
- 17 Toletum Vrbs Regia, & quasi altera Roma in exaltatione cepit nominari.

DE PATRIARCHIS
Minoribus.

CAP. VII.

PATER quatuor primarios & maximos Patriarchas, de quibus in Capitulis præcedentibus, alij sunt minores: nam secta Armeniorum tres habent Patriarchas, vnus eorum residet in Cilicia, & Armenia minore, secundus in Armenia maiore, tertius, quem non non Patriarcham, sed *gabarionem* appellant, præsidet in Russia Prouincia Polonorum. Vnicum etiam Patriarcham habent Maronitæ, qui commoratur & præest in Syria in Monte Libano. Habent etiam Aethyopes vna Patriarcham, qui sedem suam habet in Curia Magni Imperatoris Speciosi Ioannis, & vocatur Patriarcha Abyssinorum, & cõfirmatur à Patriarcha Alexandrino. Est etiam Secta Cophthorum, qui simul cum Baptismo Circumcisionem tuerentur & retinent, & duos habent Patriarchas, quorum vnus commoratur in Magno Cayro Aegypti, alter vero apud Aethiopes. Secta quoque Iacobitarum, qui Sanctissimam Trinitatem negant.

duobus Patriarchis parit, quorum vnus in Cayro reſidet, alter in Syria, videlicet in Vrbe Damasco.

2 Sex tamen inter Latinos ſunt Patriarchæ minores, qui vel Romani Pont. indulgentia, vel inueterata conſuetudine Patriarchale nomen vendicarunt, Aquileienſis, Gradenſis, Bituricenſis, Piſanus, & Toletanus. *Regius de præſtantia Patriarchali tom. 13. tractatum Doctorem pag. 285. verſu, Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum immunit. lib. 3. cap. 7.*

3 De Aquileienſi Patriarcha agit *tex. in cap. nunc vero 9. quæſt. 3.* Nam ante Longobardorum in Italiam aduentum, qui accidit anno ſalutis 566. Aquileienſis Archiepiſcopus more Græcorum & Orientalium Patriarcha nominabatur; irruentibus vero Longobardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aquileiam cepit, propter quod Aquileienſis Patriarcha Sedem hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permanſit.

4 De Gradenſi Patriarcha meminit *Vrbani 11. in cap. erubescant 32. diſt. & Celeſtin. 111. in cap. ex litteris, de officio deleg.*

5 Gradenſis ciuitas breui ambitu clauditur, paludibusque & flumine circumſepta, ſi demas piſcatores homines vix hodie vltos habet incolas, vt qui duorum millium numerum ægre expleant, nihilque habet inſigne antiquitatis, aut ſplendoris argumentum, præter ciuium germanam, & aureo ſeculo conſentaneam ſimplicitatem, & innocentiam, vbi nec factiones, nec fere alias morum corruptelas, conſpicias: ita accepiſſe à Franciſco Auantiſ Veneto refert *Anaſtaſ. Germon. diſt. lib. 3. cap. 7. num. 5. & 6.*

6 Sed propter huius ciuitatis aeris intemperiem hunc Patriarchatum de anno 1451. Nicolaus Pontifex Max. cuiusdem numeri V. ad inclitam Venetiarum ciuitatem tranſtulit, quæ antea per annos ſexcent. ſeptuaginta nouem in circa Episcopum habuerat, vt illam maioris dignitatis prærogatiua decoraret, & ideo iam hodie non vocatur Patriarcha Gradenſis, ſed Venetiarum. Nec obſtat quod dicit *gloſ. verbo ſingulari in cap. in illis 80. diſt.* nempe Patriarcham Gradenſem non eſſe Patriarcham Venetiarum, cum locus Gradi multum differat à Venetijs, quia reſpondetur poſtea illis temporibus Nicolaum V. viſſe Patriarchatum Graden. & Episcopatum Venetiarum, de cuius Patriarchatus inſtitutione *Bernard. Luſtinianus in ſua de Venetorum geſtiſ historia lib. 12.* ſic ait. Coacta igitur Synodo totius Cleri, populique, aſſiſtentibus Duce, & Patriarcha primus creatus Episcopopus Obeliatus, Eneagrij Tribuni Matheumaceni filius. Conſtituitur autem Episcopopalis ſedes in inſula Caſtellana, quæ vt antea diximus Oliuolus appellabatur, vnde & Episcopopo Caſtellano ſemper nomen manſit. Viſus Particiacus, qui eum Episcopopatum tertio tenuit loco, Eccleſiam crexit, quæ nunc extat, dignam ciuitate & Episcopopo, eam Beatiſſimo Petro Apoſtolo dicauit; ibi perſeuerauit donec ætate noſtra Nicolaus V. Pontifex Max. Patriarchali titulo auxit: tranſtulit enim Gradenſis Eccleſiæ dignitatem in hanc Venetiarum Urbem, ſuppreſſo utroque titulo & Gradenſi & Caſtellano.

7 Primum Venetiarum Patriarcham creauit Laurentium Luſtinianum, qui viuens, moriensque multis clariuit miraculis. Tranſlatio facta eſt anno 1451. octauo Idus Octobris.

8 Hæc in d. hiſtoria. Hic fuit ille B. Laurentius Luſtinianus, Ordinis Celeſtini, vitæ ſanctitate, miraculorum, & ſincera eruditionis gloria clarifiſimus, & quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium ſumpſit, quem etiam parentem, ac fundatorem ſuum agnoſcit Congregatio eorumdem Canonicoꝝ S. Ioannis Euangelista in noſtro Luſitanæ regno, vt habetur in eius officio recitando in diſtis Congregationibus ex indulto Clementis VIII. feliciſ record. die 8. Ianuarij.

9 De Bituricenſi Patriarcha mentio fit in *cap. conqueſtus 9. quæſt. 3.* vbi apud Romanum Pont. queſtatur Narbonenſis Archiepiſcopus, quod Bituricenſis tanquam Primas & Patriarcha ipſo inuito Clericos ad tribunal ſuum venire compelleret, vbi Nicolaus II. vocat Archiepiſcopum Bituricenſem Primatem, & Patriarcham, hoc eſt primæ Sedis Episcopopus; *Alberic. in rub. de ſtat. hominum col. vlt.* dicit Archiepiſcopum Bituricenſem eſſe Primatem in prouincia Burdegaleſi, *Cardin. Alexan. in c. diſſeminus 22. diſt.* Bituricenſem ponit primū Patriarchā poſt quatuor antiquos Patriarchas: *Nicol. Boer. in addit. ad tract. de auctoritate, & præminencia magni Conſil. p. 1. n. 14.* ait Bituricenſem eſſe Primatē in Burdegaleſi prouincia, & probat ex *cap. vlt. de maiorit. & obed. & cap. vlt. de dilation. & cap. vlt. de dol. & contrum.* & eſſe Primatem in prouincia Narbonenſi ex *d. cap. conqueſtus*, & habere ſub ſe quatuor Metropolitanos, videlicet Burdegaleſem, Narbonenſem, Auxitanū, & Tholoſanum; & vndecim vel duodecim ſuffraganeos.

Aduertendum duxi præcedentibus numeris huius cap. non mea, ſed typographi incuria in orthographia aliquos errores tranſiſſe, quos inter legendum poteris corrigere.

De Cantuarienſi facit verbum *gloſ. verbo Archiepiſcopus in cap. Cleros 22. diſt.*

10 De Piſano Archiepiſcopo quoddam ſit Primas tradunt *addit. margin. ad gloſ. in cap. diſſeminus 22. d. vbi Archiep. & Domin. idem Domin. in cap. Cleros, num. 20. in gloſ. Primatibus diſt. 22. Prepoſ. in cap. Concilia 8. Episcopos ſub nu. 5. diſt. 17. Turrec. in cap. prouincia, verſ. ſed inſurgit quæſt. d. 99. Caſſan. in catalogo gloria mundi p. 4. conſid. 19. in fine, Boer. de ordine & præcedentia graduum p. 1. n. 13. & de auctoritate magni Conſilij nu. 54. Pauin. de officio & poteſtate Capituli prel. 6. n. 13. Caſſan. de equeſtri dignitate n. 94. Petr. Greg. Syntag. iuris lib. 15 c. 10. n. 30. in fine, Gigg. de reſid. Episcoporum q. 18. n. 10. Marc. Anton. Cuch. inſt. iuris Canon. l. 1. tit. 3. Sbroz. de Vicario Episcopali l. 1. q. 3. n. 24. & 25. Anaſt. Germon. d. c. 7. n. 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 41. n. 14.*

11 Sequitur tamē vt aliquid de eo agamus, cum in exquirenda ſui Primatus ratione apud quosdam eſſet exorta dubitatio: pro cuius ſolutione à primordijs rem petentes aduertendum duximus Piſanæ ciuitatis Episcopopatum antiquiſſimū eſſe; Gaudentius enim Piſanus Episcopopus an. 313. in Concilio penes Melchiam Papam nominatur, & Landulpho Piſano Episcopopo, cuiusq; ſucceſſoribꝝ circiter an. 1078. Gregorius VII. vices ſuas comiſit in inſula Corſica, & pro labore, quem primus in ea reſtituenda ad Romanæ Eccleſiæ dominium ſuſcepit, medieta-tem, duobus vero eius ſucceſſoribus quartam partem omniū redditū largitus eſt: arcem tamen ſubditi-ione Romanæ Eccleſiæ reſeruauit, quorum cuſtodes illis, ſi neceſſitas exegerit, vult obedi-

re, vt constat ex lib. 6. *epist. Gregor. VII. epist. 12.* Postmodum Urbanus II. constit. sua incip. Urbanus Episcopus, Dat. Beneuenti 3. Kal. Iunian. 1091. Pontificatus sui 4. de prad. Gregorio VII. & de Landulpho Episcopo mentionem faciens, ita ait: quia multis iam dudum obsequijs Pisanorum gloriosa nobilitas Romanam sibi Ecclesiam fecit obnoxiam, prædictam insulam de consilio Clericorum Cardinalium, aliorumque fidelium Pisanæ Ecclesiæ commisit, & condonauit; ea conditione interlita vt per annos singulos libras quinquaginta Lucanæ moneta Lateranensi Palatio persolueret. Deinde anno sequenti 1092. idem Urbanus alia sua constit. Dat. Anagnina per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Card. Episcopum Pisanum in Archiepiscopum promouit, palliumque concessit, cum suppositione omnium Episcoporum Corsicæ, & vt in ea Metropolitano, & in Sardinia Sedis Apost. Legatus cum perpetua successione existeret. Sed Calixtus II. quoad suppositionem Episcoporum Corsicæ instantibus Genensibus factum Urbanum reuocauit. Insurgunt Pisani, qui ab Honorio II. Genensium sprete contradictione restitutionem obtinuerunt, vt constat ex Constit. ipsius Honorij Dat. Lateran. per manus Arnerici Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi, & Cancellarij 12. Kalen. Aug. an. 1126. Pontificatus sui secundo. Verum, quia huius rei sumpta occasione bella inter Pisanos, & Genenses mouebantur; unde cades, incendia, & multa Christianorum captiuitates peccatis exigentibus oriebantur, Robertus Archiepiscopus Pisanus cessit Genensibus tres Corsicæ Episcopatus, remanentibus sibi alijs tribus, scilicet Alerienti, Alaceni, & Sagonensi. Vnde Innocentius Secundus an. 1187. in recompensationem trium subtractorum Episcopatum Corsicæ, Balduino Pisano Archiepiscopo cum varijs alijs priuilegijs ampliando concessit in iudicatu Gallecia in Sardinia Episcopatus duos, scilicet Gartellensem, & Ciuitatensem, & demum Episcopatum Populonia, supponens eos Pisano Archiepiscopo tanquam eorum Metropolitano, & legationem Sardinia ab Urbano II. concessam confirmauit, & Primum super provincia Turritana Sardinia dedit, quod & demum fuit confirmatum per Eugenium Tertium an. 1146. & Adrianum Quartum an. 1156. Et Alexander Tertius priuilegio suo Pontificali asseruato in archiuo publico reformationum ciuitatis Florentia Dat. Anagn. per manus Gratiani Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiaconi, & notarij 3. Id. Aprilis an. 1167. Pontificatus sui septimo ampliando concessit Vbaldo Pisano Archiepiscopo Primum quoque præter Turritanam provinciam etiam super Calaritanam, & Alborensen in dicta insula Sardinia, & cætera per anteriores Pontifices data confirmauit; quod & postmodum fecit Lucius Tertius an. 1181. Urbanus Tertius an. 1186. Celestinus Tertius an. 1191. & Innocentius Tertius an. 1198. prout constat ex libro anni VI. Epistolarum, qui asseruatur in bibliotheca Vaticana *epist. 110.* Turritano Archiepiscopo scribens post alia sic ait. Absenti autem, vel alio tempore venienti (scilicet Pisano Archiepiscopo) non teneberis auctoritate legationis aliquatenus respondere, auctoritate vero Primatiae non plus potest in provincia Turritana, quam Primatibus

vniversis concedunt Canonica sanctiones. Similiter etiam Honorius Tertius an. 1217. scribens Archiepiscopis, & Episcopis, ac nobilibus viris Turritan. & Galluren. iudicibus, alijsque nobilibus per Sardiniam constitutis, eisdem monet quatenus eidem Pisano Archiepiscopo in ijs, quæ in prædicta terra sibi sunt ab Apostolica Sede tanquam Primati suo, & Apostolica Sedis Legato concessa, debitum honorem, & reuerentiam impendant, eiusque salubribus monitis curent deuote, ac humiliter obedire, & habetur in libro primo Epistolarum Honorij Tertij, qui asseruatur in Bibliotheca Vaticana pagina 215. Quibus priuilegijs, & concessionibus Pisani Archiepiscopi enixi suæ Primatiae iure semper vti fuerunt possessorios actus facientes, vt fecit Federicus Pisanus Archiepiscopus an. 1265. qui Insulam Sardinia visitauit. Et Archiepiscopus Ioannes an. 1302. qui Archiepiscopum Guartellinensem ex Sardinia citauit. Et Pisanus Archiepiscopus, qui an. 1400. Ecclesiam S. Mariæ ex diocesi Turritana contulit. Sed ultra litteras Apostolicas, & priuilegia supradicta, *refre-dus Beneuentanus*, qui vixit de anno 1215. & viuis permansit etiam longo tempore post compilationem Decretalium Gregorij IX. cum fuerit aduocatus in causa Primatiae, de qua in *capitulo sen. de dilatorijs* vt habet in suo opere in titulo de *iuribus quæ competunt Præbato*, numero 2. dicit quod Archiepiscopus Pisanus est Primas Sardinia.

11 Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchas inferioris gradus ponunt *specul. titulo de dispensat. paragraph. sunt quoque, versic. 6.* nota quod Primas, *Matth. Fegen. de præstantia Patriarchalis dignitatis tom. 13. tractatum Doctorum pagina mihi 284.* *Andreas Geron. de sacerum immunit. libro tertio, capite septimo, num. 7.* Verum Toletanos Archiepiscopos non vt ceteros inferioris gradus Patriarchas, sed plus ultra veluti veros, & primarios ex priuilegijs Summorum Pontificum sibi concessis habendos esse contendunt aliqui, præcipue ex speciali indulto Martini Quinti, incip. Martinus, Kalen. Aprilis anno Domini 1422. & sui Pontificatus vndecimo, qui prædecessorum suorum vestigia sequutus, declarauit Toletanum Archiepiscopum priuilegijs veris Patriarchis concessis fuis, his verbis. Necnon omnibus, & singulis prerogatijs, priuilegijs & insignijs, quæ dictis Patriarchis quomodolibet competere potuerunt, vti & gaudere libere, liciteque posse. Cuius meminit Catholicus Rex Ioannes II. in litteris ad Alphonsum Carthaginem Episcopum Burgensem missis anno Domini 1448. vbi ita habetur. El dicho Papa Martino Quinto, constituyó & decretó, que el dicho Don Juan Arcebispo de Toledo, y sus sucesores igualmente sin otra diferencia pudiesen gozar, y gozasen de las insignias, y prerogatiuas, y priuilegios, que a los Patriarchas en qualquier manera pueden competir, &c. refert *Gaspar de Loaysa in collectione Conciliorum Hispania in decreto Gundemari Regis pagina 296.* Vnde aperte colligitur ex citatis verbis dicti indulti Toletano Archiepiscopo competere priuilegia quatuor veris Patriarchis concessa ex dictione illa, quomodolibet quæ vniuersalis est, & omnes casus comprehendit, omnesque distribuis

Rebuff. in commentar. ad l. creditorum 11. vers. quomodo libet. ff. de verborum significat. Cened. practicarum, & canon. quest. singul. 95. numer. 3. & 5. Deinde etiam eidem Toletano competunt vigore dicti indulti non solum privilegia, & prerogatiue dictis veris Patriarchis concessa, sed etiam illa, quas instar aliorum obtinebant, quia habens privilegia ad instar alicuius privilegiati, habet etiam illud privilegium, quod privilegiatus instar alterius obtinet. *Oldrad. consil. 300. Mandos. in tractatu de privilegijs ad instar glos. 11. numero 9. Soar. de legibus lib. 8. capit. 15. num. 2.* Illud tamen in presentiarum aduertendum duximus in omnibus privilegijs Toletanae Ecclesiae concessis appositam esse clausulam tacite, vel expresse, salvo iure Metropolitanorum, & cat. unde constat (prout infra c. 8. n. 71. cum sequentib. probauimus) Summos Pontifices noluisse praedictare iuri quaesito alteri Praelato, non ex privilegio, sed de iure, antiquitate, & ratione habenti fundatam intentionem, prout habent Bracharenſes Archiepiscopi super Primatia in Regnis Hispaniarum, vt eodem cap. 8. habetur, aperte ostendentes à principio nascentis Ecclesiae, institutione sancti Iacobi Apostoli Bracharenſis in ciuitate Primatiam radices egisse, constituto in ea primo totius Hispaniae Episcopo, constructa prima Ecclesia, & sancti Euangelij prima habita praedicatione.

14 Ratio autem quare Toletana Ecclesia aliqua fuerunt à Summis Pontificibus concessa privilegia, ea est, quia Toletum Vrbs Regia erat, & Regū Gothorum Sedes, quorum precibus Summi Pont. Praelatos maximis gratiis decorarunt, quas prosequitur *Francisc. de Pisa en la historia de Toledo libro 4. capit. 17.* a alijs in locis: immo & ipsa Vrbs Toletana ob hoc dicebatur Romana, quasi secunda Roma in exaltatione, vt demonstrare videntur verba l. 2. in proemio libri fori iudicum, vbi dum agitur de Regis electione facienda in ciuitate Toletana, vel in ea, vbi praedecessoris mors contigisset, in hac verba prorupit. Doncas stablecemos, que de aqui adelante los Reges deban ser escidos en la ciudad de Roma, ó en aquel lugar donde murio el otro Rey, &c. ex qua obleruauit *Spin. in speculo testament. glos. 19. princip. num. 73. Molina de primog. libro 1. cap. 2. num. 11.* licet praedicta verba (forſan melius) aliter legant, & intelligant *Alphonſ. à Villadieg. in scholijs ad cand. l. 2. num. 19. Molin. in annot. ad a. cap. 2. num. 1. Gutier. pract. lib. 3. quest. 13. num. 51. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 224.* Deinde id ipsum videtur deduci ex verbis fori de Sobrarbe, ibi, El Rei en Roma, ó en ciudad Metropolitana de Arcobispo, ó Catedral de Obispo, vt refert *Ambrós. de Morales in compendio generalis historia lib. 13. cap. 2.* Denique id ipsum colligi videtur ex vita sancti Ildefonsi apud *Surius. tomo 1. die vigesimatercia Ianuarij*, vbi quatenus ostenditur D. Ildefonsum Archiepiscopum electum fuisse, & Toletanam Sedem incomparabili sanctitate, simul atque eximia doctrina illustrasse, sic dicitur. Deinde post multum tempus decedente S. Eugenio Regalia violentia Toletum deducitur, atque ibidem Pontifex subrogatur, cuius statim virtus enucleata in sede Romana refullit, & veluti facula ignea ardens omnem Hesperiam perlustrauit: Hinc etiam, quia Roma Vrbs Regia dicebatur l. si duas 6. §. hoc amplius, ff. de excus. tutorum, vbi dum Modestinus doceret Romae philosophantes munera tutelarum

excusationem habere, quius exemptionis rationem reddens, sic ait. Quorum functioni illam potest quis rationem asserere, quod cum communis sit, & existimetur patria Regia Vrbs, aequum est eum, qui in sua patria se vtilem praebeat, hac immunitate frui, vbi docet *glos. verbo Roma, glos. etiam verbo anterior, in authent. vt Ecclesia Romana cent. an. gaudeat collat. 2.* quem titulum Toletana ciuitas à Romana mutuata fuerat, dum Regia ciuitas nominari incepit, vt ad aliud propositum annotauit *Balthasar de Ameſena de potestate in se ipsum libro secundo capit. vigesimatercio, numero 23. versiculo hinc interpretor, cum mun. sequenti.*

S V M M A R I V M.

- 1 Origo & principia cuiusque rei imprimis sunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obſcuri nominis fuerint sine fraude pateat.
- 2 Nihil maiori encomio extollitur in populis quam originem antiquam eis praeber.
- 3 Interamensis Regio, Duriminea appellata, quod Durio & Minio fluminibus intercluditur, amoenitate celebrissima.
- 4 Romani prope Limam fluium castra ponentes illum Lethem dixerunt, quod ibi securos latites, & longa patria potauerint obliuia.
- 5 Brachara à Carthagenſibus illic appulſis, & ab Himilione relictis initium sumpsit, à fluuio Africa, Bragada, cognominata.
- 6 Augusti titulo ab Augusto Imperatore sibi imposto Brachara coonestata fuit.
- 7 Brachara diues appellabatur ex magnitudine, & antiquissima negotiatione.
- 8 Brachara habuit unum à septem conuentibus inuidias Hispania.
- 9 Flamines, protoflamines, & archiflamines in iudicis conuentibus ad sua sacrificia peragenda Ethnici stituerant constituere.
- 10 S. Petrus Apostolus in urbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas instituit vt Primates praesent.
- 11 Bracharenſis ciuitas Prouincia in iudico conuentu ornata Archiepiscopalem dignitatem cum titulo prima Sedis secundum dignitatum gradus à S. Petro constituit adepti est.
- 12 Brachara descriptio Georgij Braunij refertur.
- 13 Bracharenſis Senatus ex longissima consuetudine imitium sumpsit.
- 14 Bracharenſes suffraganei qui.
- 15 Vicarios quinque in quinque dioecesis prouincijs trienales creat Bracharenſis Archiepiscopus.
- 16 Bracharenſis Archiepiscopus temporalem habet iurisdictionem circa omnes iudices annuos, decuriones, magistratus, & scribas.
- 17 Causae civiles quantumcunque graues in amplissimo Bracharenſi ſenatu sine vlla appellatione concluduntur, criminales vero per appellationem ad Regiam iurisdictionem deferuntur.
- 18 Laudantur D.D. Senatores Bracharenſes.
- 19 Sedes Ecclesiae potior debetur priori in Fide recipienda.
- 20 Apostoli potiori ac sublimiori gradu, & praemio gloria fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt.
- 21 D. Petrus primus Bracharenſis Episcopus diuinitus creatus à S. Iacobo Apost. qui multis tam ſeculis defunctus fuerat, & ad tam praclarum munus obcundum à mortuis suscitatus.

erat conſervat.

74 Nullum quod eſt confirmari non poteſt.

75 Confirmatio ex certa ſententia an actum nullum confirmet, oſtenditur.

76 Confirmatio ex certa ſcientia illa dicitur, in qua inferius eſt tenor rei confirmata.

77 Confirmatio ex certa ſcientia in tertij præiudicium nihil operatur.

78 Primatia contentio inter Archiepiscopos Bracharenſem, & Toletanum, à quo tempore incipit, oſtenditur.

79 Bracharenſis Eccleſia cur ſuum Primatia ius non ſuit proſequuta, oſtenditur.

80 Res omnis ad ultimum ſtatum reduci debet.

81 Vitium rei ſtatus in beneficalibus inſpici debet.

82 D. Fr. Bartholomæus à martyribus Bracharenſis Archiepiſcopus eminenti virtute, & ſpectata fide inſignis Primatiali cruce erecta per Toletanam civitatem libere ambulavit.

83 D. Fr. Alexius de Menefis Bracharenſis Archiepiſcopus Primatiali cruce Martyr ſepultus.

84 Illuſtriſſi. D. Alphoſus Furtado de Mendoza vgilantiſſimus Bracharenſis Eccleſie Antistes coram Rege Catholico Philippo III. Viſſipone Primatus ſui ius defendit.

DE PRIMATV SANCTAE

Eccleſie Bracharenſis in tota Hiſpania, & eius mirabili erectione.

C A P. VIII.

I vera eſt Iuris conſulti regula in l. ff. de origine iuris, & in l. 2. ff. de verborum ſignificatione. quod in quibuſque rebus principia maxime ſunt ſpectanda, tanquam quæ cuiuſque rei potiſſima pars ſint, veriora in hiſ certe dicenda puto, quæ ſub vetuſtatis involucriſ magis ſunt implexa, id eſt omnes qui gentis, aut populi dignitatem explicare ſtudent, exponere imprimis eius originem ac principia debent, vt quo tempore clari aut obſcure nominis fuerint ſine fraude pateat. Nihil enim maiori encomio extollitur in populis quàm originem antiquam eis præbere, vt *Alpiamus eloquens Iureconſultus* in l. 1. ff. de cenſibus Syriam patriam ea laude exornat, nobilis regionibus ſerie ſeculorum, antiquiſſima. Arcades igitur ſe Sole, Luna, ac aſtris priores gloriabantur ex *ſtatio* libr. 4. *Thebaidos*.

Arcades hinc veteres aſtris, lunaque priores.

Plura narrat in hoc propositum *Tiraquell. de nobilitate capit. decimo nono, numer. vigesimo secundo*, & *Plinius* libr. 8. *epistolarum* ad Maximum ita eleganter exprimit. Reuertere gloriam veterem, & hanc ipsam ſenectutem, quæ in homine venerabilis, in vrbibus ſacra eſt. Et cum plures afferre poſſem, qui pro re ſibi propoſita principia ſemper altius

petiuere, ne tamen longe à ſemita diſcedere videar, cum præcipue quibuſvis ſint obuia, intendens Bracharenſis Eccleſie cum cæteris Hiſpaniarum relationem repræſentare, non dignum ſolum, ſed neceſſarium duxi illius initia repetere, & vt à loco incipiam rei natura expoſtulare videtur.

3 In ameniori Regni Portugalie parte ſita eſt Interamnenſis prouincia, quam Durimineam appellamus, quod Durio, & Minio fluminibus intercluditur loci amenitate celeberrima.

4 Domitores enim orbis Romani cum ad Luſitaniam oppugnandam venirent Minio ſuperato ante Bracharenſe territorium quatuor leucis, prope Limam fluium caſtra poſuerunt, loci amenitate capti, ſingulaque per otium contemplantes per Eliſcos campos & vireta Poëtarum ſigmentis celeberrima ſpatiari crediderunt, Lethem dixerunt fluium, quod ibi ſecuros latites, & longa patriæ potauerint obliuia; ſi aduenæ magna Orbis parte peragrata Interamnenſi regioni terrarum principatum Romæ obliui detulerunt, cur ego Romæ habitans, nunquam meæ patriæ oblitus, eius honorem, laudes, & encomia verbis, & ſcriptis non proferam. Primam refero tibi Brachara ſortem, quæ ſi ad primariam Hiſpaniarum ſortem ſpectemus, tantum alias inter caput euehis vrbes, quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi. Non ſum adeo inurbanus, vt non videam & agnoſcam quantum me felicem reddiderit hæc Curia, quæ albo ſemper erit ſignanda calculo, ne vilo vnquam tempore à memoria dilabatur: Illud verò rogabo Superos, à quibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblatum credo, vt proſpero curſu ad ſinem ducant, quæ tam feliciter auſpicantur, nec imperfecto itinere deſtituant, quem ſemel placido lumine conſpexerunt.

De hac Interamnenſi Prouincia, vt aliis omiſſis hoc loco verba faciam quid referam? quæ etſi anguſtis ſinibus videlicet quinquaginta quatuor milliariis longitudine, triginta & ſex latitudine circumſcripta ſit, rerum tamen ſplendore & varietate longe lateque patere notum ſit iis, qui eam oculis perluſtrant: in qua Collegiata quinque, præter centum & quadraginta monaſteria diuerſorum Ordinum diuiſa, & alias Eccleſias, quas Parochiales appellamus, quæ 1460. numerum excedunt ſuis Baptiſteriis adauctæ: amenitatem vero non obſcuro vocis teſtimonio arguunt illi fontium perennium 25000. gratiſſimi decuſus. Sunt & flumina, portus maritimi, pontes elegantiffimo lapide conſtructi, maxima æris temperies, & omnium rerum fertilitas, ac ſecunditas, & alia multa, quæ cum ad rem noſtram hoc in loco non ſpectent, nequaquam poſſunt recenſeri, licet patrius amor nihil intactum relinquere, & omnia libenter proſequi voluiſſet, cum omnium ſocietatum nulla ſit arctior, nulla ſanctior, quàm ea, quæ cum patria vnicuique noſtrum eſt, vt ait *Cicero*. Quod grauiffimi viri magno, & exacto iudicio apud ſe meditantes re & conſilio eam adiuuare non deſtiterunt, quod Aſtiſides Athenienſis opere illo egregio comprobauit, qui adhuc exulans in patriam reuerſus præclariſſimam victoriam in bello contra Xerxem reportauit. Non abſimile illud Camilli, qui exulans

- 22 Refertur fragmentum quoddam S. Athanasij.
23 Refertur discipuli, quos S. Iacobus in Hispania habuit.
24 D. Petrus primus Bracharen. Episcopus, quem S. Iacobus suscitavit, ut eum in Bracharen. sede collocaret, fuit antiquus Propheta, cui nomen Samuel, vel Malachia, filius Vrie Propheta, de quo Hierem. capit. vigesimo sext.
25 Samuel hic venit cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucocordan, vel Pyrro Hispaniarum prefecto ante aduentum D. Iacobi 624. annis.
26 Petrus discipulos instituit.
27 S. Iacobus cum in Hispaniam appropinquavit primam Fidei plantationem in Gallecia provincia fecit, quam postea post obitum suum ad sui corporis depositionem elegit.
28 Refertur historia Compostellana attestans de miraculosa navis delatione ad Iriensem portum cum corpore S. Iacobi.
29 Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hispaniam attestantes.
30 Christus Dominus passus est completis 33. annis tribus mensibus, & aliquibus diebus.
31 S. Iacobus Apostolus in Hispaniam venit tribus, vel quatuor annis post Christi passionem, antequam cateri Apost. dividerentur.
32 S. Iacobus primum ad Iriensem portum in Gallecia appulit, ibique instituit primum Episcopum Brachara S. Petrum.
33 S. Iacobus ad Hierosolimam rediens ibi Martyrij palmam consecutus fuit ann. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Brachara Episcopum reliquerat, passus est.
34 Dies martyrij Beati Petri fuit vigesima sext. Aprilis.
35 S. Iacobi martyrij dies vigesima quinta Martij sollemnis fuit, quia & Christus carnem humanam suscepit, & passus est, & ideo transferitur in diem vigesimam quintam Iulij, quia ea die inuentum fuit eius corpus.
36 Dies vinculorum S. Petri Apost. non celebratur eo die, quo accidit, propter sollemnitatem Paschatis, in quo ouenit, sed die primo Augusti, quo catene Romam sunt adductae.
37 Brachara primam S. Euangelij predicationem, primum Episcopum, primamque totius Hispaniae Ecclesiam ex S. Iacobi iussu obtinuit.
38 S. Iacobus peragrata Gallecia parte, relictoque Petro Bracharen. Episcopo, cum iam ad Hierosolimam rediret, Aragonia regnum petiuit, ubi in Caesarangustana ciuitate Beatissima Virgo adhuc in carne veniens illi apparuit.
39 Caesarangustana ciuitas primam Hispaniae Ecclesiam in honorem Beatissimae Virginis adhuc viuae obtinere meruit: Brachara vero in honorem ipsius fuit Christi Domini, ac Beati Petri Apost. adhuc viuam Ecclesiam construxerat prius obtinuit.
40 S. Petrus primus Brachara Episcopus martyrij palmam consecutus fuit ann. Christi 44.
41 S. Basilus secundus Brachara Episcopus passus est ann. 58.
42 Sanctus Ouidius tertius Brachara Episcopus passus est ann. 65.
43 S. Eugenius primus Toletanae Ecclesiae Episcopus a quo sit constitutus, non inuenitur.
44 S. Eugenius antequam in primum Toletanae Ecclesiae Episcopum crearetur ann. 94. vel 95. mittitur a Clemen. Summo Pontific. post Petrum I. in Galliam a 1 Euangelium predicandum.
45 Decipitur Valdesius in amorum computatione.
46 S. Eugenius primus Toletanae Ecclesiae Episcopus secundum veriorum relationem martyrio coronatur ann. 97.
47 Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regum Primatiam in Bracharen. Ecclesia constituisse.
48 Primatiae in Bracharen. Ecclesia inest ex institutione sancti Iacobi.
49 Secularis potestas ad Ecclesiam iura non potest manum adhibere.
50 Felix Brachara Archiepiscopus in inuasionibus Maurorum cum 27. viris passus est.
51 Bracharen. Ecclesia non in totum Praelatis caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hispaniam occuparunt.
52 De Argemiro Archiepiscopo Bracharen. mentio fit an. 863.
53 De Hero Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa Era. 980.
54 Bracharen. Ecclesia licet Maurorum inuasionibus Pastore aliquando caruisset, in primum postea decus restituta iacentem, ac pene dormientem statum reassumpsit, quae postliminio reuersa ad Primatiales dignitates.
55 Concilium primum Bracharen. celebratum fuit anno post Christum natum 412.
56 Concilium secundum Bracharen. celebratum fuit in Vrbe Lucenti an. Domini 569.
57 Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum celebratum fuit an. 450.
58 Regum summorumque secularium cause ex Regis consultatione in Conciliis solebant tractari.
59 Gothorum Reges in provincialibus & nationalibus Conciliis praesentes erant.
60 Concilia Toleti celebrata, dum Reges in ea sedem habebant congregata erant ad ipsorum supplicationem & per eos solum inuitati conueniebant Episcopi.
61 Dignitas maior in superscriptione & prima voce dignoscitur.
62 Dextera pars nobilior est.
63 Dignitatem maiorem non semper arguit ad dexteram, vel sinistram sedere.
64 Episcopi ubi se subscribunt nomina provinciae, quam sustinent; nationis, & provinciae attenditur dignitas, & nobilitas.
65 Episcopi frequentius in Conciliis sedent secundum antiquitatem consecrationis vniuscuiusque.
66 Episcopi secundum suae consecrationis antiquitatem scripserunt, & sederunt in Concilio Trid.
67 Bracharen. Archiepiscopus cur aliquando ad Hispanensem Ecclesiam translatus fuerit, ostenditur.
68 Privilegia si quae sunt Primatiae ius alieni Praelato concedentia non operantur in tertij prauidicium.
69 Primatiam Hispaniarum Toletanae Ecclesiae de iure competere existimant summi Pont.
70 Privilegium, seu gratiae ex precibus non veris ipso iure sunt nulla.
71 Privilegium concessum a summo Pont. intelligitur sine tertij prauidicio.
72 Confirmatio est iuris quae stri corroboratio.
73 Confirmatio nouum ius non tribuit, sed quod antea

Rebuff. in commentar. ad l. creditorum 11. vers. quomodo libet. ff. de verborum significat. Cened. practicarum, & canon. quæst. singul. 95. numer. 3. & 5. Deinde etiam eidem Toletano competunt vigore dicti indulti non solum privilegia, & prerogatiue dictis veris Patriarchis concessa, sed etiam illa, quas instar aliorum obtinebant, quia habens privilegia ad instar alicuius privilegiati, habet etiam illud privilegium, quod privilegiatus instar alterius obtinet. *Oldrad. consil. 300. Mandos. in tractatu de privilegijs ad instar glos. 11. numero 9. Soar. de legibus lib. 8. capit. 15. num. 2.* Illud tamen in præsentiarum aduertendum duximus in omnibus privilegijs Toletanæ Ecclesiæ concessis appositam esse clausulam tacite, vel expresse, salvo iure Metropolitanorum, & cat. unde constat (prout infra c. 8. n. 71. cum sequentib. probauimus) Summos Pontifices noluisse præiudicare iuri quæsito alteri Prælati, non ex privilegio, sed de iure, antiquitate, & ratione habenti fundatam intentionem, prout habent Bracharenſes Archiepiscopi super Primatia in Regnis Hispaniarum, vt eodem cap. 8. habetur, aperte ostendentes à principio nascentis Ecclesiæ, institutione sancti Iacobi Apostoli Bracharenſis in ciuitate Primatiam radices egisse, constituto in ea primo totius Hispaniæ Episcopo, constructa prima Ecclesia, & sancti Euangelij prima habita prædicatione.

14 Ratio autem quare Toletanæ Ecclesiæ aliqua fuerunt à Summis Pontificibus concessa privilegia, ea est, quia Toletum Vrbs Regia erat, & Regū Gothorum Sedes, quorum precibus Summi Pont. Prælatos maximis gratiis decorarunt, quas prosequitur *Francisc. de Pisa en la historia de Toledo libro 4. capit. 17.* a alijs in locis: immo & ipsa Vrbs Toletana ob hoc dicebatur Romana, quasi secunda Roma in exaltatione, vt demonstrare videntur verba l. 2. in proæmio libri fori iudicum, vbi dum agitur de Regis electione facienda in ciuitate Toletana, vel in ea, vbi prædecessoris mors contigisset, in hæc verba prorupit. Doncas stablecemos, que de aqui adelante los Reges deban ser escidos en la ciudad de Roma, ò en aquel lugar donde murio el otro Rey, &c. ex qua obleruauit *Spin. in speculo testament. glos. 19. princip. num. 73. Molina de primog. libro 1. cap. 2. num. 11.* licet prædicta verba (forſan melius) aliter legant, & intelligant *Alphonſ. à Villadieg. in scholijs ad cand. l. 2. num. 19. Molin. in annot. ad a. cap. 2. num. 1. Gutier. pract. lib. 3. quæst. 13. num. 51. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 224.* Deinde id ipsum videtur deduci ex verbis fori de Sobrarbe, ibi, El Rei en Roma, ò en ciudad Metropolitana de Arcobispo, ò Catedral de Obispo, vt refert *Ambrós. de Morales in compendio generalis historia lib. 13. cap. 2.* Denique id ipsum colligi videtur ex vita sancti Ildefonsi apud *Surius. tomo 1. die vigesimatercia Ianuarij*, vbi quatenus ostenditur D. Ildefonsum Archiepiscopum electum fuisse, & Toletanam Sedem incomparabili sanctitate, simul atque eximia doctrina illustrasse, sic dicitur. Deinde post multum tempus decedente S. Eugenio Regalia violentia Toletum deducitur, atque ibidem Pontifex subrogatur, cuius statim virtus enucleata in sede Romulea refullit, & veluti facula ignea ardens omnem Hesperiam perlustrauit: Hinc etiam, quia Roma Vrbs Regia dicebatur l. si duas 6. §. hoc amplius, ff. de excus. tutorum, vbi dum Modestinus doceret Romæ philosophantes munera tutelarum

excusationem habere, quibus exemptionis rationem reddens, sic ait. Quorum functioni illam potest quis rationem asserere, quod cum communis sit, & existimetur patria Regia Vrbs, æquum est eum, qui in sua patria se vtilem præbeat, hac immunitate frui, vbi docet *glos. verbo Roma, glos. etiam verbo anterior, in authent. vt Ecclesia Romana cent. an. gaudeat collat. 2.* quem titulum Toletana ciuitas à Romana mutuata fuerat, dum Regia ciuitas nominari incepit, vt ad aliud propositum annotauit *Balthasar de Ameſena de potestate in se ipsum libro secundo capit. vigesimatercio, numero 23. versiculo hinc interpretor, cum mun. sequenti.*

S V M M A R I V M.

- 1 Origo & principia cuiusque rei imprimis sunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obſcuri nominis fuerint sine fraude pateat.
- 2 Nihil maiori encomio extollitur in populis quàm originem antiquam eis præbere.
- 3 Interamnenſis Regio, Duriminea appellata, quod Durio & Minio fluminibus intercluditur, amantitate celebratissima.
- 4 Romani prope Limam fluium castra ponentes illum Lethem dixerunt, quod ibi securos latites, & longa patria potauerint obliuia.
- 5 Brachara à Carthagenſibus illic appulſis, & ab Himilione relictis initium sumpſit, à fluuijs Africa, Bragada, cognominata.
- 6 Augusti titulo ab Augusto Imperatore sibi impoſito Brachara cohonestata fuit.
- 7 Brachara diues appellabatur ex magnitudine, & antiquissima negotiatione.
- 8 Brachara habuit vnum & septem conuentibus inuidijs Hispania.
- 9 Flamines, protoſlamines, & archiſlamines in iudicijs conuentibus ad sua sacrificia peragenda Ethnici ſoliti erant constituere.
- 10 S. Petrus Apostolus in urbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas instituit vt Primates præſent.
- 11 Bracharenſis ciuitas Prouincia in iudico conuentu ornata Archiepiscopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis secundum dignitatum gradus à S. Petro conſtituit adeptæ est.
- 12 Brachara descriptio Georgij Braunij refertur.
- 13 Bracharenſis Senatus ex longissima consuetudine imitium sumpſit.
- 14 Bracharenſes ſuffraganei qui.
- 15 Vicarios quinque in quinque diœceſis prouincijs trienales creat Bracharenſis Archiepiscopus.
- 16 Bracharenſis Archiepiscopus temporalem habet inſiſtentionem circa omnes iudices annuos, decuriones, magistratus, & ſcribas.
- 17 Cauſæ ciuiles quantumcunque graues in ampliſſimo Bracharenſi ſenatu ſine vlla appellatione concluduntur, criminales vero per appellationem ad Regiam inſiſtentionem deferuntur.
- 18 Laudantur D.D. Senatores Bracharenſes.
- 19 Sedes Ecclesiæ potior debetur priori in Fide recipienda.
- 20 Apostoli potiori ac ſublimiori gradu, & præmio gloria fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt.
- 21 D. Petrus primus Bracharenſis Episcopus diuinitus creatus à S. Iacobo Apost. qui multis tam ſeculis deſunctus fuerat, & ad tam præclarum munus obcundum à moribus ſuſcitatus.

- 22 Refertur fragmentum quoddam S. Athanasij.
23 Refertur discipuli, quos S. Iacobus in Hispania habuit.
24 D. Petrus primus Bracharen. Episcopus, quem S. Iacobus suscitavit, ut eum in Bracharen. sede collocaret, fuit antiquus Propheta, cui nomen Samuel, vel Malachia, filius Vrie Propheta, de quo Hierem. capit. vigesimo sext.
25 Samuel hic venit cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucocordan, vel Pyrro Hispaniarum praefecto ante aduentum D. Iacobi 624. annis.
26 Petrus discipulos instituit.
27 S. Iacobus cum in Hispaniam appropinquavit primam Fidei plantationem in Gallecia provincia fecit, quam postea post obitum suum ad sui corporis depositionem elegit.
28 Refertur historia Compostellana attestans de miraculosa navis delatione ad Iriensem portum cum corpore S. Iacobi.
29 Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hispaniam attestantes.
30 Christus Dominus passus est completis 33. annis tribus mensibus, & aliquibus diebus.
31 S. Iacobus Apostolus in Hispaniam venit tribus, vel quatuor annis post Christi passionem, antequam cateri Apost. dividerentur.
32 S. Iacobus primum ad Iriensem portum in Gallecia appulit, ibique instituit primum Episcopum Bracharae S. Petrum.
33 S. Iacobus ad Hierosolimam rediens ibi Martyrij palmam consecutus fuit ann. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Bracharae Episcopum reliquerat, passus est.
34 Dies martyrij Beati Petri fuit vigesima sext. Aprilis.
35 S. Iacobi martyrij dies vigesima quinta Martij sollemnis fuit, quia & Christus carnem humanam suscepit, & passus est, & ideo transferitur in diem vigesimam quintam Iulij, quia ea die inuentum fuit eius corpus.
36 Dies vinculorum S. Petri Apost. non celebratur eo die, quo accidit, propter sollemnitatem Paschatis, in quo ouenit, sed die primo Augusti, quo catene Romam sunt adductae.
37 Brachara primam S. Euangelij predicationem, primum Episcopum, primamque totius Hispaniae Ecclesiam ex S. Iacobi iussu obtinuit.
38 S. Iacobus peragrata Galleciae parte, relictoque Petro Bracharen. Episcopo, cum iam ad Hierosolimam rediret, Aragonia regnum petiuit, ubi in Caesarangustana ciuitate Beatissima Virgo adhuc in carne veniens illi apparuit.
39 Caesarangustana ciuitas primam Hispaniae Ecclesiam in honorem Beatissimae Virginis adhuc viuae obtinere meruit: Brachara vero in honorem ipsius fuit Christi Domini, ac Beati Petri Apost. adhuc viuam Ecclesiam construxerat prius obtinuit.
40 S. Petrus primus Bracharae Episcopus martyrij palmam consecutus fuit ann. Christi 44.
41 S. Basilus secundus Bracharae Episcopus passus est ann. 58.
42 Sanctus Ouidius tertius Bracharae Episcopus passus est ann. 65.
43 S. Eugenius primus Toletanae Ecclesiae Episcopus a quo sit constitutus, non inuenitur.
44 S. Eugenius antequam in primum Toletanae Ecclesiae Episcopum crearetur ann. 94. vel 95. mittitur a Clemen. Summo Pontific. post Petrum I. in Galliam a 1 Euangelium predicandum.
45 Decipitur Valdesius in amorum computatione.
46 S. Eugenius primus Toletanae Ecclesiae Episcopus secundum veriorum relationem martyrio coronatur ann. 97.
47 Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regum Primatiam in Bracharen. Ecclesia constituisse.
48 Primatiae in Bracharen. Ecclesia inest ex institutione sancti Iacobi.
49 Secularis potestas ad Ecclesiam iura non potest manum adhibere.
50 Felix Bracharae Archiepiscopus in inuasionibus Maurorum cum 27. viris passus est.
51 Bracharen. Ecclesia non in totum Praelatis caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hispaniam occuparunt.
52 De Argemiro Archiepiscopo Bracharen. mentio fit an. 863.
53 De Hero Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa Era. 980.
54 Bracharen. Ecclesia licet Maurorum inuasionibus Pastore aliquando caruisset, in primum postea decus restituta iacentem, ac pene dormientem statum reassumpsit, quae postliminio reuersa ad Primatiales dignitates.
55 Concilium primum Bracharen. celebratum fuit anno post Christum natum 412.
56 Concilium secundum Bracharen. celebratum fuit in Vrbe Lucenti an. Domini 569.
57 Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum celebratum fuit an. 450.
58 Regum summorumque secularium cause ex Regis consultatione in Conciliis solebant tractari.
59 Gothorum Reges in provincialibus & nationalibus Conciliis praesentes erant.
60 Concilia Toleti celebrata, dum Reges in ea sedem habebant congregata erant ad ipsorum supplicationem & per eos solum inuitati conueniebant Episcopi.
61 Dignitas maior in superscriptione & prima voce dignoscitur.
62 Dextera pars nobilior est.
63 Dignitatem maiorem non semper arguit ad dexteram, vel sinistram sedere.
64 Episcopi ubi se subscribunt nominae provinciae, quam sustinent; nationis, & provinciae attenditur dignitas, & nobilitas.
65 Episcopi frequentius in Conciliis sedent secundum antiquitatem consecrationis vniuscuiusque.
66 Episcopi secundum suae consecrationis antiquitatem scripserunt, & sederunt in Concilio Trid.
67 Bracharen. Archiepiscopus cur aliquando ad Hispanensem Ecclesiam translatus fuerit, ostenditur.
68 Privilegia si quae sunt Primatiae ius alieni Praelato concedentia non operantur in tertij prauidicium.
69 Primatiam Hispaniarum Toletanae Ecclesiae de iure competere existimantur summi Pont.
70 Privilegium, seu gratiae ex precibus non veris ipso iure sunt nulla.
71 Privilegium concessum a summo Pont. intelligitur sine tertij prauidicio.
72 Confirmatio est iuris quae stri corroboratio.
73 Confirmatio nouum ius non tribuit, sed quod antea

erat conſervat.

74 Nullum quod eſt confirmari non poteſt.

75 Confirmatio ex certa ſententia an actum nullum confirmet, oſtenditur.

76 Confirmatio ex certa ſcientia illa dicitur, in qua inferius eſt tenor rei confirmata.

77 Confirmatio ex certa ſcientia in tertij præiudicium nihil operatur.

78 Primatia contentio inter Archiepiscopos Bracharenſem, & Toletanum, à quo tempore incipit, oſtenditur.

79 Bracharenſis Eccleſia cur ſuum Primatia ius non ſuit proſequuta, oſtenditur.

80 Res omnis ad ultimum ſtatum reduci debet.

81 Vitium rei ſtatus in beneficalibus inſpici debet.

82 D. Fr. Bartholomæus à martyribus Bracharenſis Archiepiſcopus eminenti virtute, & ſpectata fide inſignis Primatiali cruce erecta per Toletanam civitatem libere ambulavit.

83 D. Fr. Alexius de Menefis Bracharenſis Archiepiſcopus Primatiali cruce Martyr ſepultus.

84 Illuſtriſſi. D. Alphoſus Furtado de Mendoza vgilantiſſimus Bracharenſis Eccleſie Antistes coram Rege Catholico Philippo III. Viſſipone Primatus ſui ius defendit.

DE PRIMATV SANCTAE

Eccleſie Bracharenſis in tota Hiſpania, & eius mirabili erectione.

C A P. VIII.

I vera eſt Iuris conſulti regula in l. ff. de origine iuris, & in l. 2. ff. de verborum ſignification. quod in quibuſque rebus principia maxime ſunt ſpectanda, tanquam quæ cuiuſque rei potiſſima pars ſint, veriora in his certe dicenda puto, quæ ſub vetuſtatis involucriſ magis ſunt implexa, id eſt omnes qui gentis, aut populi dignitatem explicare ſtudent, exponere imprimis eius originem ac principia debent, vt quo tempore clari aut obſcure nominis fuerint ſine fraude pateat. Nihil enim maiori encomio extollitur in populis quàm originem antiquam eis præbere, vt *Alpiamus eloquens Iureconſultus* in l. 1. ff. de cenſibus Syriam patriam ea laude exornat, nobilis regionibus ſerie ſeculorum, antiquiſſima. Arcades igitur ſe Sole, Luna, ac aſtris priores gloriabantur ex *ſtatio* libr. 4. *Thebaidos*.

Arcades hinc veteres aſtris, lunaque priores.

Plura narrat in hoc propositum *Tiraquell. de nobilitate capit. decimo nono, numer. vigesimo secundo*, & *Plinius* libr. 8. *epistolarum* ad Maximum ita eleganter exprimit. Reuertere gloriam veterem, & hanc ipsam ſenectutem, quæ in homine venerabilis, in vrbibus ſacra eſt. Et cum plures afferre poſſem, qui pro re ſibi propoſita principia ſemper altius

petiuere, ne tamen longe à ſemita diſcedere videar, cum præcipue quibuſvis ſint obuia, intendens Bracharenſis Eccleſie cum cæteris Hiſpaniarum relationem repræſentare, non dignum ſolum, ſed neceſſarium duxi illius initia repetere, & vt à loco incipiam rei natura expoſtulare videtur.

3 In ameniori Regni Portugalie parte ſita eſt Interamnenſis prouincia, quam Durimineam appellamus, quod Durio, & Minio fluminibus intercluditur loci amenitate celeberrima.

4 Domitores enim orbis Romani cum ad Luſitaniam oppugnandam venirent Minio ſuperato ante Bracharenſe territorium quatuor leucis, prope Limam fluium caſtra poſuerunt, loci amenitate capti, ſingulaque per otium contemplantes per Eliſcos campos & vireta Poëtarum ſigmentis celeberrima ſpatiari crediderunt, Lethem dixerunt fluium, quod ibi ſecuros latites, & longa patriæ potauerint obliuia; ſi aduenæ magna Orbis parte peragrata Interamnenſi regioni terrarum principatum Romæ obliui detulerunt, cur ego Romæ habitans, nunquam meæ patriæ oblitus, eius honorem, laudes, & encomia verbis, & ſcriptis non proferam. Primam refero tibi Brachara ſortem, quæ ſi ad primariam Hiſpaniarum ſortem ſpectemus, tantum alias inter caput euehis vrbes, quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi. Non ſum adeo inurbanus, vt non videam & agnoſcam quantum me felicem reddiderit hæc Curia, quæ albo ſemper erit ſignanda calculo, ne vilo vnquam tempore à memoria dilabatur: Illud verò rogabo Superos, à quibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblatum credo, vt proſpero curſu ad ſinem ducant, quæ tam feliciter auſpicantur, nec imperfecto itinere deſtituant, quem ſemel placido lumine conſpexerunt.

De hac Interamnenſi Prouincia, vt aliis omiſſis hoc loco verba faciam quid referam? quæ etſi anguſtis ſinibus videlicet quinquaginta quatuor milliariis longitudine, triginta & ſex latitudine circumſcripta ſit, rerum tamen ſplendore & varietate longe lateque patere notum ſit iis, qui eam oculis perluſtrant: in qua Collegiata quinque, præter centum & quadraginta monaſteria diuerſorum Ordinum diuiſa, & alias Eccleſias, quas Parochiales appellamus, quæ 1460. numerum excedunt ſuis Baptiſteriis adauctæ: amenitatem vero non obſcuro vocis teſtimonio arguunt illi fontium perennium 25000. gratiſſimi decuſus. Sunt & flumina, portus maritimi, pontes elegantiffimo lapide conſtructi, maxima æris temperies, & omnium rerum fertilitas, ac ſecunditas, & alia multa, quæ cum ad rem noſtram hoc in loco non ſpectent, nequaquam poſſunt recenſeri, licet patrius amor nihil intactum relinquere, & omnia libenter proſequi voluiſſet, cum omnium ſocietatum nulla ſit arctior, nulla ſanctior, quàm ea, quæ cum patria vnicuique noſtrum eſt, vt ait *Cicero*. Quod grauiffimi viri magno, & exacto iudicio apud ſe meditantes re & conſilio eam adiuuare non deſiderunt, quod Aſtiſides Athenienſis opere illo egregio comprobauit, qui adhuc exulans in patriam reuerſus præclariſſimam victoriam in bello contra Xerxem reportauit. Non abſimile illud Camilli, qui exulans

apud Ardeates, cum Galli hac Vrbe incensa Capitolium obsiderent, collecto tumultuario exercitu in eos iuit, & suos ciues obsidione liberauit.

Mihi in hac Interamnenſi Prouincia ex optimis, piſſimisq; parentibus naſci contigit; nam pater meus licentiaſus Emmanuel Barboſa, nonageſimum circiter annum nunc agens, ibi eſt magna erga Deum pietate, & vita integritate memorabilis, qui ob inſignes animi ſui dotes, rectitudinem, & ſummam in vtroque Iure, ac poliſterioribus litteris peritiã à Philippo Hiſpaniarum Rege Secundo in prædicta prouincia aduocatus Regius conſtitutus fuit, quo in munere obeundo, atque aliis arduis negotiis ſibi commiſſis cum ſumma integritate, & doctrinæ laude verſatus apud ſtudioſos, & inſignes viros non vulgare ſibi virtutis, & eruditionis famam comparauit. Teſtes ſunt duo illi libri in Ordinationes Regias Luſitanorum mea opera & diligentia in lucem editi. Teſtis vnus pro millibus eſt illuſtriſſim. Dominus Senator Regius meritiſſimus Doct̃or Gabriel Pereira à Caſtro noſtræ Luſitanicæ gentis decus, & ornamentum, illius quondam celeberrimi Iuriſconſulti, Regij pariter Senatoris nobiliſſimi D. Franciſci de Caldas Pereira, & Caſtro filius, in ſuis erudiſſimis deciſionibus tom. 1. deciſion. 83. Ex filiis ego natu maior, qui dum puſillus puer, & in cunabulis pene verſans Luſitano occultato idiomate latinam didici linguam. Fuerunt & alij filij, quorum vnus piſſimus parens Beatiffimæ Virginis Montis Carmeli, alterum Sanctiſſimæ Trinitatis religionibus, tanquam ſuorum fructuum primitias obtulit, qui adhuc iuuenes in philoſophia, & ſacra Theologia de ſe multa, & grauia in dies pollicentur. Inter quos prætereundus non eſt Doct̃or Simon Vaz Barboſa in Conimbricenſi Academia Artium Magiſter, & publicus Bachalaureorum, & Licentiariorum ciuſdem facultatis examinator, quem, vt eius opera, & diligentia in meis operibus conſcribendis vſus fuiſſem, in hanc Cutiam focum elegi. Reſtabat & ſoror vna, non ſolum nobis fratribus, cæteriſq; propinquis, ſed etiam omnibus matronis incomparabili virtute, ſingulari prudentia, & morum grauitate conſpicua, nupſit nobiliſſimo viro Philippo Vieira Pinto, Chriſti Cruce inſignito, filio Doct̃oris Hieronymi Vieira Pinto Senatoris Regij, & triumphari ciuitatis Vlyſſiponenſis gubernandæ. Habuit & parens meus ſub eius tutela ſorores duas, quarum vna nupſit Excell. D. Didaco Correa de Lacerda, filio Antonij Pereira Correa Ordinis Domini noſtri Ieſu Chriſti Commendatoris, & domini oppidi de Farelæs, cuius ex vtroque latere nobilitas cum omnibus nota ſit, non eget commendatione; altera vero nupſit Ceſimo Machado de Miranda ex vtroque etiam latere nobili Luſitano. Exiit & alius Emmanuel Barboſa proauus meus, & parentis auus ciuis Bracharenſis, & Medicus Regius, qui valebat plurimum gratia apud Infantem Henricum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, qui poſtea fuit Rex, cuius erat cliens; huius filius fuit Doct̃or Antonius Barboſa eiufdem Cardinalis Henrici intimus Cubicularius, & Portugaliæ Regni Chirurgicalis maior, viri omnes ex nobilibus Cardoſorum Auerij, & Braviorum Aſturicæ Auguſtæ familiis originem trahentes. Fuerunt & viri alij

(exceptis Barboſis ob eorum ſingularia ſcripta vbique notis) in noſtra familia litteris inſignis, quorum vnus, ne longior ſiam, ætatis noſtræ in medium proferam, Doct̃orem ſcilicet Franciſcum Rebello Dazeuedo parentis mei ſobrinum, quem tantis auctibus fortuna extulit, vt intra breuem temporis curſum in Conimbricenſi Academia Iuris Pontificij eximius profeſſor, ac publicus Magiſter extiuſſet, deinde Doct̃oralis Canonicus in Metropolitana Vlyſſiponenſi, cuius fuit Apoſtolico munere gubernator, hinc ad ſupremum ſupplicationis Regium Senatuum tranſlatus, poſtea Regij Palatii Senator, & à conſiliis Regiæ Maiſtatis creatus fuit, nimirum, vt quæ noſtræ Luſitanæ ſunt partes, totidem faceret monumenta virtutis ſuæ, cuius immatura mors maximum nobis reliquit ſui deſiderium. Ex materna parte à nobilibus ciuibus Portugaliſis ciuitatis in Regno ſecundæ originem ducō, in qua auus, ac proauus meus nobilia Reip. officia obierunt, & hac tempeſtate matris meæ patruelēs fratres conſules extiterunt, ac Conſraternitatis Sanctæ Miſericordiæ Gubernatores, ad quæ officia ex Regiis litteris non niſi nobilitate inſigniores populi voce eliguntur. Extat & matris meæ germanus frater patritius in libris Regum inter nobiliores deſcriptus, Chriſti inſigne geſtans. De illo demum gratias Deo referens gloriari oportet, quod nullus extiterit ex parentibus, auis, atavis, & proauis meis, & plus vltra, vbi memoria hominum, vel ſcripturarum monumenta peruenire poſſunt, qui infamia laboraret, mechanicam artem exerceret, aut contra Diuinam, vel humanam maiestatem crimen vllum committeret.

5 In hac Interamnenſi Prouincia, quam prædicti Maiores mei coluerunt ſita eſt Bracharenſis ciuitas, quæ à Chartaginienſibus illic appulſis, & ab Himilione relictis initium ſumpſit, & non à Gallis Celtis, vt *Florianus Campenſis* autumat in *Chronica Hiſpaniæ* libr. tertio cap. vigefimo ſexto. à Flauio Africa Bragada cognominata teſte *Ario Barboſa Luſitano* in ſuis poematibus, & *Auguſtino Pacenci* in vita ſancti Petri martyris, ac Doct̃. *Bernardo de Britto* in monarchia Luſitana lib. 2. cap. 6.

6 Auguſtæ titulo ab Auguſto Imperatore ſibi impoſito Bracharam ecohonestatam meminit *Plinius* libr. quarto cap. vigefimo, & late alios citans tradit Doct̃or *Bernardus de Britto* in monarchia Luſitana, part. prima libr. quarto cap. vigefimo octauo, vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inſcriptiones lapideæ, quæ in iplâ vrbe reperiuntur, de quibus meminere *Ambroſius Morales Hiſpanus* hſtiographus in deſcriptione Hiſpaniæ cap. vigefimo quarto. *Elias Vmetus* in annotationibus ad *Anſonij* vrbes, vbi de Hiſpali agit numer. 204. Doct̃or *Bernardus de Britto* part. 2. libr. 5. cap. 11. & 13.

7 Diuitem Bracharam ex antiquiſſima negotiatione & magnitudine appellat *Anſonius* illo carmine.

Quæque ſinu pelagi iactat ſe Brachara diues.

Diuitem vocat ex mercibus ad portum ſuum exportatis, quia ager Bracharenſis, quem vulgò terminum, vel territorium appellant, extendebatur vſque ad mare, quod nunc diſtat ab vrbe plus viginti milliaria, multique Bracharæ ea de cauſa negotiabantur, vt refert *Aliaſ* *Vmetus*.

ius ad dictum locum *Auſonij*, vbi ait ſe extra urbem fragmentum lapidis reperiſſe cum inſcriptione ſequenti. Ciues Romani, qui negotiantur Brachara Auguſta. Non enim nouum eſt ſi ciuitas hæc noua baſilica mercium paucis ab hinc annis à gubernatoribus ſuis erecta, mercatorum copia frequentetur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam neceſſariorum copia abundet.

8 Vnum è ſeptem contentibus iuridicis prouinciæ Hiſpaniæ habuiſſe refert *Plinius iunior, naturalis hiſtoriæ libr. tertio capit. tertio*. Nunc, inquit, vniuerſa prouincia diuiditur in conuentus ſeptem Chartaginensem, Tarraconensem, Caſarauguſtanum, Clunienſem, Aucturum, Lucenſem, Bracharum, ſunt autem nomina harum urbium vulgari idiomate Chartagena, Tarragona, Caragola de Aragón, Corunha, Aſtorga, Lugo, Braga.

9 In hiſ iuridicis conuentibus Ethnici ad ſua ſacrificia peragenda flamines, prothoſtamines, & archiſtamines ſoliti erant conſtituere teſte *D. Iſidoro ethymologiarum libr. 7. cap. 12. relato in cap. 1. & 2. diſtinct. 21.*

10 Pro ſingulis prælationis ac dignitatum gradibus Diuus Petrus Apoſtolus vrbes & loca conſtituit, ita ut in hiſ, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas ſcilicet Rectores prouinciarum, proconſules, eorumque legati, præſentent Primates, in iis vero, in quibus erant archiſtamines eſſent Archiepiſcopi, in ſingulis vero reliquis ciuitatibus præſentent Epifcopi, vt refert *Clemens Papa in cap. in illis 80. diſtinct. & Anacletus in cap. 1. 99. diſtinct.*

11 Cum ergo Bracharenſis ciuitas caput Prouinciæ iuridicæ conuentui ornata fuiſſet iuxta auctoritatem *Plinij* ſupra relatam, Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ ſedis ſecundum dignitatum gradus à Diuo Petro conſtitutos optimo iure adeptæ eſt, illo ſcilicet tempore, quo nulla alia in Hiſpania erecta erat Eccleſia, quæ cum Bracharenſi de primicia contendere poſſet, prout late probat *Doct. Bernardus de Britto in monarchia Luſitana par. 2. lib. 6. cap. 5.*

12 In deſcriptione Bracharæ Auguſtæ *Georgius Brannius Agrippinus in theatro urbium præcipuarum mundi*, ſic ait.

Bracharam vnam de antiquioribus Hiſpaniæ urbibus à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuiſſe conditam fama eſt anno ante virginæ partum 290. Hanc annorum 40. obſidione tandem expugnatam ſub ſua ditione annis fere quingentis Romani tenuere, cui & Auguſtæ nomen indiderunt. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus, vnus è ſeptem citerioris Hiſpaniæ, veteri more, inſtitutoque Romano, vnde auctore *Plinio* vrbes quatuor & viginti ius petere conſueuerant. Hinc ab Antonio Pio quinque itinera militaria in varias Hiſpaniæ partes deſcribuntur. Illam urbem *Auſonius* poëta diuitem, atque opibus florentem vocat. Sed & priſcis Maiorum annalibus præſcriptum extat Regum Sueuorum antiquam Sedem fuiſſe Bracharæ annos 70. ſupra centum, & ſub Gothis anno 127. floruiſſe, quam & Alphonſus huius nominis primus cognomento Catholicus Hiſpaniarum Rex primam ante omnes Hiſpaniæ Metropolitanas vrbes ex Saracenorum tyrannide in priſtinam libertatem vindicauit an. 740. Illic

Regum Portugalie primus ſator Henricus comes (Guidonis Comitæ Vernohenſis, & Brionenſis filius) Alphonſi Henrici primi Luſitaniæ regis pater, in templo maximo, quod ipſe erexerat, ſepultus eſt. Sed longe maius vbi decus è rebus ſacris accedit. Nam Chriſti Opt. Max. Fidem complexa eſt D. Petro S. Iacobi Maioris diſcipulo prædicante vix poſt annum decimum, quo idem Dominus ſubacta morte in cælum victor aſcenderat. Colit igitur Brachara vt patronum eundem D. Petrum Martyrem ſuum primum Archiepiſcopum, vna cum tribus aliis ſuiſſe ſacris Paſtoribus, Martino, Fructuoſo, & Gerardo, quibus veluti quatuor columnis Bracharenſis Eccleſia fulcitur, & fulget. Multum ſanguinis olim pro Chriſto effudit, diues octo ſanctorum corporibus, aliſque innumeris reliquiis, ornata templis, nobilitata Patrum Conciliis, decorata ſodalitiis rite inſtitutis, totius Hiſpaniæ Primatum antiquiſſimo iure ſibi vendicat, qua de re cum Toletana Sede verus ei lis eſt, & contentio, cuius meminit Honor. III. in cap. coram. de in integr. reſtitut. quæ tamen lis ab eiuſdem Pont. Max. tempore, ad noſtram vique ætatem ſilet. Poſita eſt Brachara in ea parte Regni Portugalie, quæ Regio Interamnis dicitur, à duobus, quibus clauditur, Durio, & Minio memorabilibus; eſt in quinto climate, gradus habens longitudinis ſex, latitudinis duos, & quadraginta ac ſemis, diſtatque ab Oceano quinque leucas, ciuitas pleno iure ſuo Archiepiſcopo paret, ſue ſpiritualis iuriſdictionem ſpectes, ſue temporalem, multo quondam frequentior, nunc incolarum numerat ad duo millia: fruitur magna cæli, æriſque clementia, inſigni agrorum vberitate, & æternitate quod ei beneficium commune eſt, cum hac tota Regione Interamni. Hæc *Georgius Brannius* dicto loco.

13 Cuius *Brannij* deſcriptione addendum duxi Bracharenſem Archiepiſcopum ex longiſſima quadam conſuetudine, cuius initium longe ab hominum memoria diſtat cauſarum ciuiliū, & criminalium Senatū ſemper habuiſſe, quem nouem Senatores cum congrua portione viri docti & probi exornant, qui lites & pene innumera negotia pro grandi Parochiarum numero expediunt: hunc Senatū, ſue Relationis domum quatuor Suffraganei, Conimbricenſis, Viſenſis, Portuenſis, & Mirandenſis Epifcopi per appellationes agnoscunt, & ſemper caſus occurrunt grauiffimi: ideo munus hoc perſpectæ virtutis, ac maturi conſilij vix commendatur.

14 Præter iſtos alios quinque Senatores inferiores, quos vicarios appellamus, in quinque diœceſis prouinciis triennales creat de more inſtitutoque antiquo illuſtriſſimus Bracharenſis Archiepiſcopus, quorum ſinguli cum certo ſcribarum, & apparitorum numero pro tribunali ſedentes ſuum vicariæ munus egregie præſtant, ſuam vnuiqueque prouinciæ annua viſitatione perluſtrat, atque in id præcipue inſudat, vt omnium animæ à vitiiſ expientur; ab hiſ vniuerſæ lites, ad Curiam Bracharenſem per appellationem delegantur.

15 Habet & temporalem iuriſdictionem Bracharenſe tribunal ampliſſimam, in quo quamplures aduocati multo rerum vſu, & experientia præditi, & iuriſconſultiſſimi, qui omnes in tam vulta forenſium negotiorum mole Primatem haud ſegniter

adiuuant. Ad hæc creat & remouet omnes iudices annuos, magistratus, & scribas vtriusque fori. Decuriones item & Consiliarios tam in Bracharenfi ciuitate, quam in tredecim oppidis alyli titulo decoratis (contos nostro idiomate vocamus) in quibus temporalem iurisdictionem habent Primates nullius imperio obnoxiam; quorum officia ad Primatis obitum expirant.

17 Causæ ciuiles quantumuis graues in amplissimo Bracharenfi Senatu sine vlla appellatione cōcluduntur; criminales item in prima tamen instantia illic deciduntur, & appellationes in finali ad Regiam iurisdictionem deferuntur. Causæ vero omnes tredecim alylorum illic etiam per appellationem terminantur, quia in illis merum, & mixtum imperium habent Primates, sicut & ipse Rex in suis. Quapropter hæc nostra tempestate illustrissimus Dominus Alphonsus Furtado de Mendoza meritissimus Bracharenfis Archiepiscopus viros omnigenæ literaturæ, memorandæ, & incorruptæ virtutis, ac prouidæ eruditionis ad hunc amplissimum Senatum selegit, ex quibus viua apud nostros permanebit memoria *Doctoris Ioannis Peixotii à Sousa* Iuris vtriusque consultissimi, cuius eximia doctrina, & exacta prudentia, postquam illum in generalem Archiepiscopatum Eboracensem. Vicarium elegit, ad amplissimum Bracharensem Senatum Cancellarij Maximi dignitate omnium ore, & assensu transtulit.

18 Alter adest meritissimus Curia Bracharenfis Senator, *Doctor scilicet Ioannes Peixotius Regello* vir integerrimus, omnium rerum, ac litterarum studio clarissimus, & ingenij acumine insignis. Nec tamen à memoria nostra vnquam elabatur clarissimus *Doctor Gaspar do Rego de Fonseca* in Curia, & tota Bracharenfi diocesi officialis in spiritualibus, & temporalibus generalis, vtriusque iuris prudentissimus, qui ob rerum forensium, domesticarumque peritiam ad omnes encomia laudes natus. Emicat denique in amplissima Curia *Doctor Bernardus da Fonseca* & *ayala* vir legalis, & Pontificij Iuris scientia conspicuus, disciplinarum omnium cognitione ita inclutus, vt eius ingenium, comitatem, & in litteris humanis prudentiam nullas fatis æquare possit admiratio, ob cuius maximam eruditionem, assiduæque negotiorum experientia vicarij generalis honore Brachara est insignitus.

19 Priori in Fide recipienda Ecclesiæ potiorerem Sedem debere exemplo ipsiusmet Ecclesiæ in eius Sede habenda instrumitur, in qua beatus *Paulus cap. 8. ad Romanos* Apostolos, vt primitias Fidei habentes, maiori priuilegio ornatus ostendit, ibi, non solum autem illa, sed & nos ipsi primitias Dei habentes, quo loco *Beatus Thom. 2. p. 1. questio. 44. artic. 7.* ceteraque Theologorum schola in 1. sentent. distict. 16. artic. 2. docet potiori ac sublimiori gradu & præmio gloriæ Apostolos frui, quia priores in Fide recipienda extiterint, eaque laude ornati *Beatus Lucas Antiochenfes cap. 11. Actuum Apostolorum*, ita cognominarentur primi Antiochiæ discipuli Christiani, & ideo, qui primi potiores constituti sunt, cum ibi Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocauerit, & Romam postea Sede translata, vt supra ostendimus, Patriarchalis dignitas perpetua manserit in Ecclesia eius gloriæque gentis extollit hæc in re diuinus *Chrysostomus homilia 3. ad populum Antiochenum*.

20 Sicut Petrus inter Apostolos primus Christum prædicauit: sic inter ciuitates hæc Primum, & coronam quandam admirabilem Christianorum tulit appellationem. & *homilia 7. in Mattheum*. Vos autem siquidem aliquod de honore certamen oritur omni ambitione contenditis, vt vel vniuerso præsideatis orbi, illo scilicet vobis priuilegio blandientes; quod hæc prima ciuitas fidelibus Christianorum nomen imposuit. Et ab ipsomet legistore diuino legis Euangelicæ Christo Optimo Maximo exordiando hæc lex ordinata fuit cum primo in Fide; & vocatione Petro ex *cap. 4. Matth. & Marci capit. 1.* prior dignitas, & maior collata sit, vt Pontifex successor eiusdem Christi, & caput eius Ecclesiæ esset.

21 Qua regula nostrum propositum dirigentes dicere tutò possumus, si ab ipso nascentis Ecclesiæ primordio sint iacta fundamenta, nullam in Hispania antiquiorem Bracharenfi reperiri. Habet enim Diuum Petrum suum Episcopum diuinitus sibi datum à Diuo Iacobo Apostolo, à mortuis suscitatum, multis antea seculis defunctum, vt ex relatione Diui Athanasij primi Cæsaraugustianæ ciuitatis Episcopi compertum est, quæ in Insula Sardinæ Reuerendum Patrem Andream ab Olienfa reperisse refert *Fr. Prudentius de sandonal Episcopus Pamplonenfis in libro, quem inscripsit de antiquitate Tudenfis Ecclesiæ. in principio*, quod quidem fragmentum, prout ab eo accepi, in medium profero, & fides sit penes lectorem, verba Athanasij sequuntur.

22 Ego noui sanctum Petrum primum Bracharensem Episcopum, quem antiquum prophetam suscitauit sanctus Iacobus Zebedæi filius magister meus, hic venerat cum duodecim tribubus missis à Nabuchodonosor in Hispaniam Hierosolymis duce Nabuchocerdan; vel Pyrrho Hispanorum præfecto, dictus est hic propheta Samuel iunior, vel Malachias senior propter morum gaauitatem, & vultus pulchritudinem, Vni propheta filius, factus Episcopus multos Iudeorum ad Fidem conuertit, dicens se venisse cum eorum Maioribus, & prædicasse transmigrationis, obisse vero viginti annis post aduentum eorum in Hispanias. Hic vir Apostolicus acceptis à sancto Iacobo institutionibus Apostolicis, Euangelio, & ordine Missæ, ac celebratione Sacramentorum, venit Bracharam, epistolas Apostolico plenas spiritu scripsit ad Ecclesias, in quibus Episcopos instituit, vt Iriensem, Amphilochem, Eminientem, Portuensem, vbi sanctum Basileum condiscipulum posuit (qui illi per martyrium sublato successit in Sede Bracharenfi) Epitacium in Tudenfi. Isti viri diuini, planeque Apostolici, instar Apostolorum, non in vna semper vrbe morabantur, sed quò rapiebat illos Spiritus sanctus, ferebantur, vt Epitacius, qui non solum in Tudenfi Ecclesia, sed in vrbe Lusitanie Ambratiæ prædicauit, qui signis, & varietate linguarum prædicationem illustrabant, nec soli ibant prædicatum, sed multis discipulis comitati, vt fecit Christus, Petrus, Iacobus, & ceteri Apostoli.

23 Rem stupendam, & multis seculis absconditam, & paucis abhinc annis repertam nobis narrat Athanasius, qui in isto fragmento se nominat sancti Iacobi discipulum, & vltra Petrum Brachara Episcopum, dicit Basileum fuisse condiscipu-

lum; sunt ergo ibi tres sancti Iacobi discipuli, & licet Pelagius Ouerensis Episcopus relatus ab Ambrosio Morales part. prima Chronica Hispania libro nono, capit. septimo, septem tantum dicat fuisse discipulos à Diuo Iacobo in Hispaniam susceptos, Colocorum scilicet, Basileum, qui est prædictus Basileus, Pium, Giliogonum, Theodorum, Athanasium, qui est prædictus Athanasius & Maximus; constat tamen fuisse etiam dictum Petrum, & in laminis plumbeis repertis in monte sancto Gratensi, anno Domini 1595. alij etiam nominantur discipuli, sanctus scilicet Hiccius, sanctus Thesiphon, sanctus Cecilius, ita referunt Gregorius Lopez Madeira in discursibus dicti montis sancti capit. primo. Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar capit. 8. pagina 62. Francisco de Piza en la historia de Toledo libr. secundo capit. 7. Iacob. Valdesius de dignitate Regum, regnorumque Hispania capit. sext. numer. vigesimo nono cum sequentibus. D. Bernard. de Britto in monarchia Lusitana, part. secunda, libr. quinto capit. quinto, ubi ex Papæ Calixti auctoritate dicit nomen discipulos Diuum Iacobum elegisse in Hispania, è quibus septem secum duxit Hierosolymā, relictis duobus in Gallecia, nomina istorum septem sunt Torcatus, Thesiphon, Secundus, Indalecius, Cecilius, Esicius, Euphrasius: in laminis in monte sancto repertis de Thesiphonte, Cecilio, & Hicicio ibidem martyrio sublati mentio habetur, & pro discipulis Diui Iacobi nominantur, qui autem fuerint duo, qui desiderantur in Calixti Papæ relatione incertum est, cum & alij etiam nominentur, inter quos Basileus, & Athanasius reperiuntur, & de beato Petro Iacob. Valdesius dist. capit. sext. numer. quadragesimo, in hac verba: Cum Petrus Martyr etiam discipulus Beati Iacobi Bracharensis Episcopus, vulgò Braga in Lusitania legatur apud Baronum die vigesima sext. Aprilis in martyrologio.

24 Habet deinde fragmentum sanctum Petrum fuisse antiquum prophetam, quem sanctus Iacobus suscitauit, ut cum in Sede Bracharensi collocaret, illique nomen fuisse Samuel, vel Malachia, cui pater Vrias propheta; de quo Hieremias capit. 26. dicit fuisse occisum iussu Regis Ioachim tempore Nabuchodonosor; & istum Samuelem venisse cum transmigratis in Hispania dūce Nabuchocerda, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto, cum imperaret Nabuchodonosor annis ante Christi Seruatoris nostri aduentū 388. iunctisque 36. post illius natiuitatem, quo tempore S. Iacobus venit in Hispaniam, sunt ann. 624. venisse Nabuchodonosor in Hispaniam, prout referunt Ioseph de antiquitatibus libr. decimo, capit. undecimo in fine. Petrus Matthæus in scholiis ad Motum proprium 32. P. 9. Quinti pagina 605. Pineda in monarchia ecclesiastica libr. quarto capit. vigesimo §. 1. Mariana part. prima historia Hispania libr. primo capit. decimo septimo. Doct. Bernard. de Britto in monarchia Lusitana part. prima, l. 1. cap. 28.

26 Ex discipulis, quibus sanctus Petrus comitatus erat, ut dixit fragmentum, ordinauit Episcopos, & in locis in fragmento nominatis constituit, ubi ex illis duo nominantur scilicet Basileus & Epictacius, quos instituere non poterat, nisi prius à Diuo Iacobo fuisset ordinatus, illique traditum ius Primatiae, quo semper vsa est Ecclesia Bracharen. quæ ergo potest esse contentio, ubi liquido constat Ecclesia Bracharen. edito tam inf-

gni miraculo illud fuisse tributum.

27 In illa Gallecia provincia, quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Interamnenis regionis includens, ubi sita est Bracharensis ciuitas cum suo territorio, Diuus Iacobus cum in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, ut quam viuus peragravit eam post obitum suum elegit ad sui corporis depositionem, & licet longis intermediis regionibus martyrij palmam fuerit consequutus, à discipulis, quos illic instituerat, & secum Hierosolymam duxerat, voluit non sine maximo miraculo nauigio delatus ad Iriensem portum ubi Diuum Petrum iam Episcopum constituerat, appellere, quod narrat historia Compostellana, quam etiam Vasens refert seruata in archiuo eiusdem Ecclesiæ, prout testatur Iacob. Valdesius dist. capit. sext. numer. vigesimo quinto, cuius verba hæc sunt.

28 Occidit Herodes Iacobum fratrem Ioannis gladio, cuius Beatissimi Apostoli corpus venerandum Iudæi maleuolentia & inuidia ducti nec sepeliri vulerunt, nec à Christianis, qui tunc temporis Hierosolymis erant, sepeliri permiserunt: sed sicut Leo Papa in epistola, quam de eius passione & corporis ipsius in Hispaniam translatione ad Hispanos destinauit, affirmat integrum corpus cum capite extra ciuitatem proicientes canibus, auibus, atque feris deuorandum consumendumque expoluerunt; sed eius discipuli ab eo adhuc viuente præmoniti, ut corpus suum in Hispaniam transferrent, tumulandum totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad litus vsque maris citato calle perueniunt, ubi dum solliciti de nauigio, quo transfretarent in Hispaniam, essent, nauem diuinitus paratam in litore maris inueniunt, quam Deo gratias vnanimiter agentes imposito sacratissimo corpore læti conscenderunt, & scyllam cum Carybdi, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Iriensem portum felici cursu perueuerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc liberum donum, nunc Compostella dicitur, deferentes, sub marmoreis arcibus sepelierunt. Neciam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento constat, librosque integros ediderunt Domin. Ioannes à relasco Castella Comestabilis, Hernando Oxe en la historia del glorioso Apostolo Sancti Iago Patron de Hespanha, y de su venida à ella. Didacus del Castillo en el libro de la venida de Sancti Iago à Hespanha. Bartholame Llorente en el indice de los Autores, que afirman la venida de Sancti Iago à Hespanha, & eiusdem sententia sunt, eamque ab impugnatoribus defendunt Ferreolus in libro de Maria Augusta Virgine Deipara libr. secundo capit. secundo. Vasens in chronica Hispania anno 37. Mutius Iustinus par. 7. historia sacra fol. 163. Sanctus Isidorus de vita & morte Sanctorum capit. septuagesimo tertio. Tarafa de Regibus Hispania part. prima in Claudio Caligula. Sanctus Antonin. part. prima historia titul. 6. capit. 7. Fr. Henric. in apologia contra Archiepiscopum Toletanum, Gregorius Lopez Madeira in discursibus montis sancti Granatensis capit. tertio fol. 144. Lucius Marinus Siculus en la historia de las cosas de Hespana lib. quinto cap. de san Trocari, y sus companneros, y cap. de la fundacion de la yglesia del Pilar, Amb. de Morales en chronica Hispania part. prima libr. 9. cap. 7. fol. 228. Antonius Benter en las chronicas de Hespana par. prima

prima capit. 23. Rhades de Andrada en la historia de las tres ordines Militares en la de Santiago capit. prima. Esteban de Garibai libr. 7. capit. 3. & 4. & libr. 23. capit. 72. Hieronymus Zurita libr. primo de los annales de Aragon capit. 44. fol. 28. Hieronymus Romanus en la chronica de las Republicas libr. 3. capit. secundo & tertio. Fray Fernando del Castillo en la historia de Santo Domingo libr. primo capit. primo. P. Ioannes de Mariana, part. prima historia Hispaniae libr. quarto capit. 2. Episcopus Prudentinus de Sandoual in libro quem inscripsit de antiquitatibus Tudensis Ecclesiae fol. 12. vers. Doctor Bernardus de Brito in monachia Instana, part. secunda libr. quinto, capit. tertio. Don Manius Ferrer en la historia de Santiago. Fr. Didacus Morillo en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar capit. quinto, late, & eleganter Iacobus Valdesius de dignitate Regum, Regnumque Hispaniae, capit. sext. numer. 8. cum sequent. ubi contrarius responderet fundamentis, plures alios Doctores de hoc aduentu Diui Iacobi in Hispaniam attestantes refert diligentissimus Cened. ad Decretum collect. 43. numer. 2.

30 Anno post natiuitatem Christi 36. & vltimo imperij Tiberij Caesaris, ex Pafio anno 37. vel anno 38. in primo Caij Caligulae ex Ambrosio Morales, tribus aut quatuor annis post Christi passionem, quae anno 34. etatis suae accidit, completis 33. annis, & tribus mensibus, & aliquibus diebus anni 34. vt computant diligenter Cardinalis Caesar Baron. tom. 1. annalium Ecclesiae anno 34. & Ambrosius de Morales libr. 9. cap. quarto. P. Azor. moral. part. secunda libr. primo, capit. 7. vers. duae super sunt, Campan. diuersis Canon. in rub. 7. capit. 6. numer. 160. antequam ceteri Apostoli diuiderentur anno 36. Beatus Iacobus Apostolus in Hispaniam venit, ibidemque Fidem Catholicam praedicauit. Et licet eo tempore nondum Apostoli distributi fuissent, vt gentibus praedicarent, quia cap. 15. Actuum Apostolorum diuisi, & sortiti prouincias sunt, tamen aliqui Apostoli priuati ex Hierosolymitana ciuitate ad praedicandum Gentibus exierunt, vt Paulus, & Barnabas Antiochiam profecti sunt cap. 11. Actuum Apostolorum, & alibi; animo tamen statim reuertendi, & reddendi rationem praedicationis apud Petrum, & Apostolos Hierosolymis, non dicuntur hoc modo exeuntes discessisse, nec diuisos ab aliis extitisse, tunc enim discessisse, & diuisos esse potest dici cum omnino separarentur, sortitique essent prouincias animo ibidem manendi, vt Asia B. Ioannes Euangelista commemeratus est.

32 Qua autem Ciuitate, vel oppido Hispaniae sit primum exceptus S. Iacobus, & per quae loca prius ambulauerit, non satis liquet, sed pro certo dici potest ad Iriensem portum in Gallecia appulisse, ibique Episcopum primum constituisse Beatum Petrum, & ad Bracharam illum misisse ab illo portu distantem circiter quadraginta miliaria, tantquam ad ciuitatem illius prouinciae celeberrimam, Augustam iuridico conuentu ornatam, in qua Ethnici suos habebant Flamines, quo loco D. Petrus Apostolus Primates, & Patriarchas constituere solitus erat, vt supra ostensum est.

33 Et ideo Diuus Iacobus post eius passionem, ac sacrum martyrium, cum Hierosolymis ab Herode Agrippa gladio occisus fuisset cap. 12. Actuum Apostolorum anno à Christi natiuitate 44. ex Nicephoro libr. 2. cap. 11. & 12. Morales libr. 9. cap. 12. Cardinal. Baron. annalium Ecclesiae tom. 1. anno Christi 44. & in

martyrologio die 25. Iunij non sine magno miraculo nauigio delatus voluit ad dictum Iriensem Portum appellere, & patronum mortuum illic sic viuum se ostendere, vt qui dum vixit primus fuit ad eiusdem portus incolas conuertendos, mortuus eos protegat, & ab omnibus calamitatibus securos, ac firmos in Fidem, quam docuit, reddat, vt experientia cognitum est.

34 Item etiam non sine magno miraculo eodem anno quo Sanctus Iacobus Hierosolymis martyrij palmam consequutus fuit, eodem etiam eius discipulus beatus Petrus, quem primum Bracharae Episcopum reliquerat, passus est, vt testatur doctissimus Iacobus Valdesius de dignitate Regum, regnumque Hispaniae cap. sext. numer. 22. his verbis. Item & Petrus Martyr primus Bracharensis Episcopus in Lusitania discipulus Iacobi, colitur in ea Ecclesia, qui anno 44. Hispaniae coronam martyrij accepit, & die 26. Aprilis ex Baronio eodem die in martyrologio, Beda, & aliis, celebraturque, quod in honorem Beati Petri Apostoli viui condidit templum, vt in manuscripta historia Compostellana Hieronymi Romani cap. 4. asseritur. Haec Valdesius.

35 Deinde etiam dies martyrij B. Petri fuit 26. Aprilis, vt constat ex Cardin. Baron. quem citat Valdesius ubi proxime, triginta & duobus diebus tantum post passionem B. Iacobi, cuius dies martyrij vigesima quinta Martij sollemnis fuit, qua & Christus carnem humanam accepit, & passus est: & quia celebritate festi Domini non potest dies Apostoli, qua decet festiuitate celebrari, transfertur festum in diem 25. Iulij, qua Ecclesia exultat memoria huius incliti Apostoli, quia eo die inuentum fuit eius corpus.

36 Sicut dies vinculorum sancti Petri non celebratur eo die, quo accidit propter sollemnitatem Paschatis, in quo euenit cap. 12. Actuum Apostolorum, sed die prima Augusti, qua catenae Romae sunt adductae.

37 O felicem Bracharam, quae primam sancti Euangelij praedicationem, ac primum Episcopum diuinitus tibi datum, primamque Ecclesiam ex B. Iacobi iussu obtinere meruisti, quae omnia euenere antequam in alia Hispania, ac totius Europae parte Episcopus extiterit, aut Ecclesia construeretur.

38 Nam B. Iacobus peragrata praedicta Gallecia parte, relictoque Petro Bracharensi Episcopo constitutus Hierosolymam proficisci, rationem redditurus, & paratus accipere prouinciam in diuisione generali, quae sibi credita esset, Aragoniae regnum petiuit, cumque in littore ingentis, & celebri Iberi fluminis Caesaraugustae cum sociis sederet nocte quadam sollicitus, & quodammodo sibi succensens, eo quod ex Hispanis exiguae oues ad ouile Christi, & Hierosolymam reportaret, ad leuandam maeritiam eius Beatissima Virgo Maria adhuc in carne viuens, ei apparuit innumeris Angelis circumdata in quadam columna existens, praecipitque conforino Iacobo eo loco in memoriam, & honorem eius templum ei dicatum construere, quod his verbis narrat Iacob. Valdesius. dist. cap. 6. numer. 21.

39 Ex quibus colligitur Diuum Iacobum quando ad Caesaraugustam peruenit aliquas Hispaniae partes peragrasse, & ad Christi Fidem aliquos conuertisse, nec in illam primum abiisse, vt aliqui volunt, nec ibi primam Ecclesiam construxisse, vt alij tenent: cum iam in Galleciae prouincia ad

Iriensem portum B. Petrum Episcopum instituit, ad Bracharamque misisset, ubi statim & prædicatione Evangelica, ac innumeris Christi miraculis plures ad fidem conuertit, Ecclesiamque primus construxit. Si ergo Caſarauguſta ciuitas gloriatur se primam Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis adhuc viuæ Hispania constructam habere, gloriatur etiam nostra Brachara se primam Hispaniæ, & totius Europæ habuisse Ecclesiam in ipsiusmet Christi Domini, & Beati Petri Apostoli adhuc uiui, honorem constructam, primamque Euangelij prædicationem audiuisse, vt ex historia Compostellana Hieronymi Romani tradit *Iacobus Valdesi. dist. capit. sexto numero 22.* Prima ergo Ecclesia Diuæ Mariæ dicata fuit in ciuitate Caſarauguſtana, & ita intelligenda sunt, quæ de eius mirabili erectione tradunt *Garſia Loaiſa in margine decreti Gundemari folio 292. in Concilio Hispaniæ. Marimæ Siculus de laudibus Hispaniæ libr. quinto de sacris adibus. P. Mariana de rebus Hispaniæ libr. quarto, capit. secundo.*

40 Ex historia Compostellana citata à *Iacobo Valdesio* constat Diuum Petrum primum Bracharensem Episcopum martyrij palmam conſequutum fuiſſe anno à natiuitate Domini 44. quod & verum iudico, licet de hoc aliqua ſit inter historiographos variatio: nam aliqui tenent martyrium fuiſſe anno 45. prout ex *Dextro*, quem citat, affirmant *Hernando Oxea en la historia de Santiago cap. 55. num. primo, & Ambrosius de Morales libr. 9. capit. 8.*

41 Quem etiam ſequutus eſt Sanctus Baſileus ſecundus eiſdem Eccleſiæ Episcopos, qui paſſus eſt ann. 58. teſte Reuerendiſſim. Domino Episcopo *Fr. Prudentio de Sandoual in dist. libro* quem ſcripſit de antiquitatibus Eccleſiæ Tudenſis pag. 16.

42 Deinde tertio loco ſuccceſſit ſanctus Ouidius Romanus, qui mortuus eſt anno ſexageſimo quinto à natiuitate Domini.

43 A quo fuerit Diuus Eugenius primus Toletanæ Eccleſiæ Episcopos conſtitutus non inuenitur;

44 Scimus tantum à Clemente ſummo Pontifice poſt Petrum I. V. anno à natiuitate Domini 94. vel 95. cum Dyoniſio Arcopagita in Galliam miſſum fuiſſe ad Euangelium prædicandum antequam Episcopos crearetur, vt teſtantur *Illeſcas in chronica Pontificali libr. primo, capit. ſext. in fine. Doctore Franciſcus de Piſa en la historia de Toledo, part. prima libr. ſecundo, cap. 9.*

45 Nec in hoc Hispani concordant cum inter ſe in varias ſunt diuiſi opiniones. Nam *Iacobus Valdesius dist. cap. ſext. numer. 46. & 47.* ita refert. In ſecundo tempore perſecutionis Eccleſiæ Domitiano Imperatore (qui imperauit ab annis 83. vſque ad annum 99.) poſt primam Neronis crudelitatem Eugenius Antilles Toletanus primus inſignis fuit ſecundum quosdam diſcipulus Dyoniſij Arcopagitæ, ab alijs vero ſocius, cum ambo Paulum ex Græcia fuerint ſequuti, & Petrus Dyoniſium in Galliam, Eugenium in Hispaniam miſit, viros doctrina & ſapientia excellentes. Eugenius autem cum plures ad fidem reduxiſſet elegit Sedem Toleri in medio regni, vt ex corde eius ſpiritus Chriſti diffunderetur per vniuerſum corpus regni, martyrio poſtea clarus exiit, vt referunt *Vſuardus, Adonis, Cardinal. Baronius*, & omnes ſcriptores in martyrologio die nona Nouembris, & noſtri, idque anno 68. accidiſſe *Garſia Loaiſa Tole-*

tanus Archiepiſcopos meritiſſimus aſſerit in *Concilio Hispaniæ chronologia Toletanorum Preſulum*, cuiſque diuini Eugenij corpus è Galliis in Hispaniam ad Toletanam Sedem religioſiſſimo cultu, & triumpho auguſtiſſimo delatum eſt anno 1565. religioſiſſimique Regis Philippi I. I. humeris ad Eccleſiam ingreſſum fecit.

46 Haſtenus *Valdesius* non ſibi conſtans in annorum computatione, ſi enim Diuus Eugenius inſignis fuit tempore Domitiani Imperatoris, qui cepit imperare ab anno 83. quomodo martyrio clarus exiit anno 68. hæc incerta ſunt, martyrio tamen coronari anno 97. poſt Chriſtum natum probabilius duco cum *Doctore Franciſco de Piſa en la historia de Toledo part. prima libr. quinto, capit. 36. in principio numer. primo, & libr. 2. capit. 8. per totum.* quo tempore iam Eccleſia Bracharenſis tres Episcopos martyrio coronatos, nimirum Petrum, Baſileum, & Ouidium caelo reddiderat, à quo diuinitus acceptos in prima Fidei Catholica plantatione credendum eſt.

47 Probatiſſimæ & patentibus antiquiſſimæ Bracharenſis Sedis fundamentis, aliqui qui Primatiæ ius tetigere, vt videre eſt apud *Ambroſium de Morales part. ſecunda libr. 11. capit. 73.* coacti fatentur tempore tantum Sueuorum Regum Primatiæ apud Bracharenſem Archiepiſcopum conſtituiſſe: hoc eſt ſomnians dictum, Primatiæ enim ius quod Bracharenſi Eccleſiæ ineſt nouum non fuit, & à Sueuis inſtitutum; iam à tempore Diui Iacobi Apoſtoli & Petri primi Bracharenſis Antiliſtis ibi Primatiæ radices egerat, quas Gothorum imperium per extinctionem Sueuorum euellere non poterat, ſecumque traducere Toletum: non enim ſecularis poteſtas ad Eccleſiæ iura poteſt manum adhibere, quia diſtinctæ ſunt iuriſdictiones *capit. ſolite de maioritate & obedientia*, ſecundum vnā opinionem.

50 Sic etiam huiusmodi ius & primatiæ ſedem extinguere non potuerunt Maurorum inuaſiones per totam illam Interamnenſem regionem, qui prope annum Domini 710. illam occuparunt, & Felicem Bracharæ Archiepiſcopum cum viginti & ſeptem viris dictæ Ciuitatis martyrio tradiderunt, & licet à dicto anno 710. vſque ad annum 888. in poteſtate Sarraçenorum eſſet, à Rege Alphonſo Magno inſtaurata dicto anno 888. vt refert *P. Mariana dist. part. 1. libr. 7. cap. 39.*

51 Tamen medijs illis temporibus non penitus Paſtoribus caruit hæc ſancta Eccleſia alijs in locis reſidentibus, prout de aliquibus mentio reperitur apud noſtros historiographos, & de Argemiro Archiepiſcopo Bracharenſi anno 863. faciunt mentionem *Ambrosius de Morales in chronica Hispaniæ libr. 9. cap. 7. fol. 239. Garſia in compendio hiſtoriali libr. 9. capit. 22. pag. 443. in anno 877.*

53 Et de Hero Archiepiſcopo Bracharen. de Era 980. mentio ſit apud *D. Prudentium de Sandoual in libro quem ſcripſit de antiquitatibus Tudenſis Eccleſiæ fol. 61.*

54 Et licet aliquibus annis temporum iniurijs Paſtore careret, in priſtinum poſtea decus ante omnes reſtituta, vt colligitur ex dictis per *P. Marianam d. par. 1. libr. 9. cap. 16.* ſacientem ac pene dormientem ſtatum reſuſcit, quali poſtliminio reuerſa ad Primatiæ dignitatem, nec villa præſcripto cucurrit donec impedita, & captiuitate apud hoſtes detenta fuit *capit. primo de præſcript. cap. porro 16. quæ-*

stione 1. Valdes. de dignitate Regum, regnorumque Hispania caput. tertio numer. undecimo & duodecimo, fuerat enim titulo hoc insignita, cum in ea Christianae religionis prima iacta fuerunt fundamenta, edito tam insigni miraculo in institutione primi sui Episcopi, ut supra ostensum est, seruatore more, quem idolorum cultores relictis idolis Christo Optimo Max. nomen dantes insignibus vrbibus loco Flaminum, & iudiciaria potestatis Primates ab Apostolis institutos in praedicationem Euangelij mis-
 sos, excipiebant.

55 Primum Bracharense Concilium ante omnia illud in Hispania fuit celebratum. Diligentia enim Doct. Bernardi de Brito in monarchia Lusitana, part. secunda libr. sext. capit. secundo, repertum est in cenobio Alcobacensi Ordinis Diui Bernardi primum Bracharen. Concilium celebratum anno Domini 412. in fano sanctae Mariae Bracharen. à Pancratio Episcopo primae Sedis, vbi propter Alano-
 rum & Sueuorum in Galliciam, & Lusitaniam irruptionem, congregatio facta est Episcoporum super reliquijs Sanctorum in loco tuto reponendis, & occultandis ab istis barbaris, erat enim tunc gens indomita, & fera. Et Pancratijs Bracharen. Archiepiscopus dixit. Nunc si placet vobis omnibus statuatur quid agendum sit de reliquijs Sanctorum, praecipue de Patre nostro, & Apostolo huius Regionis Petro Ratifensi, quem ad saluandas animas Iacobus Domini consanguineus admisit, &c.

56 Ex quibus apparet Diuum Petrum primum Bracharæ Episcopum Apostolum illius regionis vocari, quod & in alijs etiam prouincijs familiare est, & à Diuo Iacobo illic relictum, ut opus faceret Euangelistae, & Primas seminaret doctrinam Christianam: constat etiam ex verbis sequentibus Pancratium Primatem esse, & ad eum ut talem confugisse Conimbricensem, Egitanensem, Portugalsensem, Emeritensem, Lamacensem, Iriensem, & Numantinum Episcopos; celebratum etiam fuit aliud, de quo Valdes. de dignitate Regum regnorumque Hispania cap. 9. numer. 51. his verbis agit. Item & Baronius summo cum iudicio obseruat tom. 6. anno 447. aliud fuisse concilium, quod ex prouincijs, Carthaginensi, Lusitana & Batia iubet congregari Leo Pontifex, quod fuit Bracharense. Posteaque in vrbe Lucensi anno 569. celebratum fuit aliud, cui praefuit Lucretius Bracharen. Archiepiscopus, de quo meminit Cardinal. Caesar Baronius tom. 7. annalium Ecclesiae ann. Christi 563. in primo Concilio Bracharen. pagin. 486. Licet autem in tomo 1. conciliorum pro primo concilio Bracharen. habitum fuerit aliud celebratum anno 566. regnante Theodomo Rege Sueuorum, pro secundo concilio Bracharen. numerari debet ex resolutis accuratius per Doct. Bernardum de Brito dict. part. secunda libr. sext. cap. 13. & 14.

57 Illud vero concilium, quod pro primo Toletano habetur dict. tom. 1. conciliorum, contra Priscilianistas congregatum circa annum Domini 450. (vbi congregati sunt plures ex Episcopis Lusitaniae, & Galliciae apud Aquas celenas, quas Reuerendi. Episcopus Fr. Prudentius de Sandoval in suo libro de antiquitatibus Tuden. Ecclesiae fol. 17. verso asserit esse in Tuden. diocesi, vocarique nunc, Vanhos, aut, fontes caldas, prope Archie-

piscopatum Bracharen. quindecim milliaris) nationale fuit iussu Leonis Papae congregatum, & confirmatum; & Balconi Archiepiscopo Bracharen. tanquam Primati transmissum, de quo Doct. Bernardus de Brito dict. part. secunda, libr. sext. capit. 8. Ideoque illud nationale, non vero prouinciale vocat Doct. Franciscus de Piza in la historia de Toledo libr. secundo, capit. decimo quarto post princip. pag. 89.

58 Olim enim Regum, summorumque secularium, ac magistratum causa in concilijs ex Regis consultatione solebant tractari, ut patet ex annotationibus Gaspar. Loaisae Toletanae Ecclesiae Antistitis, ex quibus, & Roderici Toletani libr. secundo, cap. 19. historia colligitur, quod cum Cinthila, qui primus ex omnibus Regibus Gothis pulsis Romanis totum Hispaniae regimen obtinuit, successerit, Sisenandus, ut imperium suum confirmaret, nationale illud Concilium ex Episcopis Hispaniae, & Galliae Gothicae conuocauit, vbi de priuatione Suintilani Regis cum vxore, & Genalofa fratre eius actum est, ut canone 75. eiusdem Concilij extat.

59 Deinde in prouincialibus, & nationalibus Concilijs Gothorum Reges antiquiori seculo praesentes extiterunt, prout anno Domini 589. Recaredum Regem Gothorum in tertio Concilio Toletano adfuisse ex actis Concilij omnium editionum notissimum est, & apud omnes historiographos, praecipue Vascon anno 589. P. Marianam libr. quinto, capit. decimo quinto. Morales libr. duodecimo, cap. tertio, vbi refert Pantacardum Bracharensem Episcopum in eo interfuisse.

60 Antiquitati igitur Bracharen. Ecclesiae non obstant haec, ac reliqua Concilia Toleti celebrata tempore Gothorum Regum ibi sedem Regiam constituentium; non enim ad alicuius Episcopi conuocationem, sed ad Regis supplicationem excitati sapissime in huiusmodi concilijs assidebant, teste Iacobo Valdesio de dignitate Regum, regnorumque Hispaniae cap. primo numer. decimo tertio, & numer. vigesimo secundo, exemplo Constantini Imper. qui Nicano adstitit. Nam principes seculares ratione sui muneris, & officij possunt pro negotijs Reip. communibus rogare Episcopos, eosque vocare, ut ad se veniant, non tanquam proceres, quia opus illis habent, ita Pesant. de immunit. ecclesiast. questione vigesima prima, ideoque plerumque Toletanus tertio, vel quarto loco se subscribat, prout fecit Milancius Episcopus Toletanus, qui in Concilio Eliberitano septimo loco firmavit, prout refert P. Marian. dict. part. prima libr. 9. capit. 19. cum, si tanquam Primas astitisset, primo loco constituendus erat, quia in subscriptione, & prima voce dignitas maior agnoscitur l. 1. ff. de albo scrib. Afflict. decis. 1. Belluga in speculo Principum, rubr. 6. numer. 24. Valdes. de dignitate Regum, regnorumque Hispaniae in praefatio numer. 25. Quod aperte ostenditur ex Concilio celebrato tempore Regis Gundemari, vbi Emeriten. & Hispalensis Metropolitani in subscriptione appo-
 fuerunt.

Ego N. dum in vrbein Toletanam pro occurru Regis venissem, subscripsi. In quo occurrere voluerunt futuris controuersiis, si sequentibus seculis velit aliquis ex hoc capite Primatis sibi iura vsurpare.

61 Verum in prædictis provincialibus, aut nationalibus conciliis ex superioritate loci nullum potest sumi argumentum maioris dignitatis.

62 Nam licet frequentius dextra nobilior sit, argum. *tex. in cap. solus, de maiestate, & obedient. cum resolutis per Castald. de Imperatore questione 88. numer. 9. Tiraq. de iure primogen. in præfat. numer. decimo tertio & decimo quarto. Azueto ad Curiam Pisanam libr. secundo, capit. 2. numer. 9. Fulvi. Pacian. de probation. libr. secundo capit. vigesimo quinto, numer. 90. Ioann. Garſiam de nobilitate, gloss. 48. numer. vigesimo quarto, & colligitur ex capit. vigesimo quinto Matthæi, ubi electi ad dexteram Dei in iudicio collocabuntur, & ex capit. vigesimo sexto. Amodo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei.*

63 Tamen ad dexteram, vel sinistram sedere non semper maiorem dignitatem arguit, ut aduertit eleganter Cardinal. Caesar Baronius *annalium Ecclesiæ tom. 3. anno Christi 325. folio 273. & tom. 6. anno 451. fol. 141. & tom. 2. anno 213. folio 301. & ex Nicæna, & Calcedonenſi Synodo, act. 1. notat ibi Legatos Pontificis ad sinistram sedere, stante in media aula conciliorum Euangeliorum codice Christum figurante, ut præſent conciliis, sic conciliari plura posse loca conciliorum de dextera, & sinistra asserens, & ideo in sacrificio Missæ id passim inspicere potest cum Epistola ad dexteram, & Euangelium dignius ad sinistram, & lauam canantur. Et in Bullis, in quibus adest sigillum plumbeum Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à sinistris, & tamen nemo dicit D. Paulum D. Petro maiorem fuisse; rationem exquirat Cardinal. Bellarm. *libr. primo de Romano Pontifice, capit. vigesimo septimo*, & post multa concludit posse dici non fuisse hoc perpetuum, ut in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, siquidem in iis, quæ Romæ nunc extant, ut in quibusdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in aliis non paucioribus cernitur ad sinistram, & sicut in diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ita in numismatibus obtinet sinistram. Et fortasse consulto id veteres obseruauerunt, ut ex duobus summis Apostolis, modo vnum, modo alterum anteponerent, nimirum ut eo modo significarent hos Apostolos, vel pares esse inter se, vel certe ignorari vter alteri præſet, nam etsi Petrus maior est potestate, Paulus maior est sapientiâ.*

Item in ludo scacchorum vxor Regis nigri stat ad dexteram viri, videndus tamen est *Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ libro primo, capit. quinquagesimo nono in fine, Cassan. in catal. gloriæ mundi, part. tertia, considerat. 31. & sequenti*, ex quibus colliges apud antiquos, alium fuisse sedendi locum, quam qui est his nostris temporibus, & hodie secundum communem ciuitatis, & regionis reputationem esse regulandum probabilius duco, cum in pluribus partibus ubi duo incedunt locus dextera sit nobilior, in aliis vero sinistra: & ubi tres incedunt in quibusdam locus medij, in aliis vero, qui paritici est proximus.

64 Pro cognoscendo subscriptionum ordine aduertendum est, quod aliquando Episcopi, non suo subscribunt nomine, nec suffragium ferunt, nec sedem occupant; sed nomine prouinciæ, quam sustinent: & eo casu non personæ eius, nec antiquitatis habetur ratio; sed nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, ut

colligitur ex capit. *concilia*, §. *hinc inde 17. distinct.* & ex capit. *bene quidem*, 96. *distinct.* ubi Mediolanensis priusquam Rauennas præſul subscripsit, quia licet antiquior consecratione Rauennas extitisset, si persona, & dignitas Episcopi attenditur prius subscribere debuerat: tamen ibi ratio habetur prouinciæ, & cum dignior sit Mediolanensis Præſul subscripsit: & hic vsus in legatis imperij, & regnorum viget, ut sedes eis, non ex nobilitate personæ, sed pro dignitate Regni, & mittentis tribuatur ex resolutis per Iacobat. de Conciliis libro primo ante finem versic. sed quæro circa præmissa.

65 Frequentius tamen Episcopi subscribunt & sedent, ut non gradus prouinciæ, nec diocesis consideretur, sed antiquitas consecrationis, ita ut antiquior consecratione, licet diocesi recentior prius subscribat, & sedeatur, & iure ita decretum est à Gregorio 1. in capit. *fin. 17. distinct.* & factis colligitur ex resolutis à gloss. in data sexti, verbo *Pontificatus*, & in Clement. verbo *Pontificatus*, & in Clement. 2. de celebratione Missarum, verbo *Pontificum*, & in Clement. 1. de penis, verbo *quemuis Pontificem*. Iacobat. de Conciliis libro primo articulo 12. *Selua de benefic. part. prima questione secunda, numer. trigesima primo. Cardinal. Caesar. Baron. tom. sext. anno 451. & anno 465. optime Marc. Anton. Genues. in practica. Ecclesiæ. questio. 610.*

66 Et ita in Mediolanensi Concilio, & Tridentino, & fere omnibus seruatum est: vnde cum Sedes, & subscriptio antiquitati consecrationis, & personæ debeatur, non sumi poterit argumentum ad probandam maiorem dignitatem, ac superioritatem, præcipue in prædictis Conciliis Toleti ad Regum supplicationes congregatis, quibus Toletanus Episcopus sæpe infimo loco se subscribebat.

67 Nec ad rem facit, quod aliquando acciderit Bracharensem Archiepiscop. fuisse translatum ad Hispalensem Ecclesiam, quia per hoc non fuit derogatum iuri Bracharen. Ecclesiæ, potuit enim Bracharenſis id acceptare, quia reditus Hispalenses vberiores erant; vel Curia Regis proximior esse vellet, ut tempore Excellentissimi Principis Henrici Infantis euenit, cum à Bracharenſi ad Eboresensem Ecclesiam fuit translatus.

68 Minus etiam obstant privilegia, si quæ sunt, Primatiæ ius alicui Præſulo concedentia, quia si attente legantur, ex eorum tenore recte colligi potest Summos Pontifices noluisse aliis Ecclesiis præiudicium inferre, sed tantum quod ex antiquo iure illis competeat, confirmare; de simili privilegio ab Urbano Secundo circa ann. 1088. concessio Toletanæ Ecclesiæ, & ab aliis Summis Pontific. confirmato mentionem faciunt Mariana *dict. part. prima libr. nono, capit. decimo nono. Azori. institutum moral. part. secunda, libr. tertio capit. trigesima sext.* & eius tenorem refert Francisc. de Pisu *en la historia de Toledo libr. tertio capit. vigesimo tertio*, ex quo & aliis epistolis, ac confirmationibus constat primò Summos Pontifices à Rege, & Præſulis suggestos fuisse, existimantes ab exordio nascentis Ecclesiæ, & subsequentibus temporibus, vsquequo Toletana Ciuitas à Mauris fuisset occupata, Primatiæ ius in illa ra-

dices egisse. Secundo constat Urbanum II. in dicto privilegio noluisse iuri tertij præiudicium inferre.

69 Ad primum quod existimarent Summi Pontifices Ecclesiam Toletanam, antequam eius ciuitas à Mauris fuisset occupata, Primatiae ius habuisse, imprimis ex dicto privilegio Urbani, in illis verbis, ibi, teque secundum, quod eiusdem urbis antiquitus constat extitisse Pontifices in totis Hispaniarum Regnis Primatatem privilegij nostri sanctione statuimus.

Et in epistola missa ad Alphonsum Regem ita habetur. Quia ciuitas Toletana à te fuit à Maurorum faucibus liberata, & tuis precibus Bernardum in Prælatum recepi dato Pallio, & concessio privilegio antiquo maiestatis, quam Toletana ciuitas habuit. In quo statutum fuit, vt Primatia iure in omnibus Hispaniarum regnis uteretur, & omnia, quæ antiquitus habuisse noscitur, ea etiam ex liberalitate Sedis Apostolicæ, vt nunc etiam libere decernit, vt habeat in futurum, ita P. Mariana dicta part. prima libro decimo capit. sext. Idem etiam constat ex privilegio ab Alexandro Tertio anno 1170. concessio Toletanæ Ecclesiæ ad instantiam D. Didaci Gelmirez Archiepiscopi Toletani, in illis verbis. Quod sicut Ecclesia tua à tempore antiquo habuit Primatum in tota Hispania prouincia, ita etiam pro dicta Ecclesia, quam Dei ordinatione administras, eandem potestatem exerceas in perpetuum in omnes tibi concedimus, vt refert Mariana dicto capit. 19.

70 Quod quidem cum ab omni veritate alienum esse ex huiusque dictis clare appareat, necesse est, vt dicamus ex precibus, non veris, vel narratione facta contra veritatem, gratiam, seu prædictum privilegium ipso iure fuisse nullam ex resolutis per Azuad. l. 2. titulo 14. libro quarto noua recopilat. Brunar. à Sole verbo subreptio, Menoch. consilio 1. numer. 399. & consilio 201. à numero decimo sext. Ioannem Garfia de nobilitate gloss. 1. §. 1. numer. septuagesimo secundo. sanch. de matriman. libr. 8. disputat. 21. numer. sexagesimo quarto, in vnoquoque enim rescripto, & mandato, gratia, vel privilegio intelligitur clausula illa, si preces veritate nitantur, ex tacitaque conditione inest, ad quod multos citauit Doctores in Remiss. meis de dictionibus & clausulis claus. 42.

71 Ad secundum, quod scilicet Urbanus Secundus declarauit se noluisse iuri tertij præiudicium inferre, constat ex ipsomet privilegio ab eo concessio, in illis verbis ibi, salua tamen Romanæ Ecclesiæ auctoritate, & Metropolitanorum privilegiis singulorum. Ex eo, quia privilegium, ac concessio à Summo Pontifice facta intelligitur sine præiudicio tertij, vt probant text. in capit. extimarum, de auctoritat. & usu pallij, ibi, dummodo is, ad quem Ecclesia pertinet, hoc permittat, capit. super eo, de officio delegat. ibi, non tamen est nostre intentionis diocesis Episcopo, vel Archiepiscopo, vel Archidiacono præiudicium generare capitul. pastoralis, in fine, de priuileg. ibi, quia per indulgentiam huiusmodi Episcopali iuri non credimus derogari, capit. in ha, eodem titulo, ibi, dum tamen ab aliis, quæ iure paræciali proueniunt, prorsus abstineant, capit. quia intentionis nostre 29. eodem titulo, vbi in-

tegra habet hæc verba. Non extitit, vt per inuocationem, quam fecimus, cuiusdam scripti monasterij S. S. Caldonen. quod in registro bonæ memoriæ Alexandri Papæ Secundi reperimus contineri, derogaretur Ecclesiæ Baiocen. cum aliis citatis à Mascard. de probation. conclus. 1003. numero vigesimo secundo. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gloss. 28. Cabed. Lusitan. decisio. 93. numero secundo, part. secunda. Garf. Gronda in tractatu de priuilegiis, seu exemptionum explicat. numer. 87. & sequenti, Menoch. de presumption. libro secundo, questione nona à numer. quinto, vbi numer. decimo octauo, resoluit, quod etiam in ipso privilegio, vel concessione diceretur, non obstante iure, & præiudicio tertij, tunc etiam non censetur præiudicare tertio, in his, quæ sunt maximi ponderis. Sicut nec censetur præiudicare, etiam si adesset clausula ex certa scientia, quæ nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit vitium subreptionis, aut supplet erroneam, & falsam informationem, vt resoluunt per me citati clausul. 25. à numer. vigesimo primo. Sicut nec censetur præiudicare, quamuis adesset clausula, Motu proprio, quæ eodem modo nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit ius in re, vel ad rem quæsitum alteri ego ipse clausul. 37. numer. decimo quinto, & decimo sexto. Sicut nec censetur, quamuis adesset clausula, de plenitudine potestatis, quam in alterius præiudicium nihil operari pro certo tradunt relati per me clausul. 19. numer. decimo.

72 Nec aliquo modo prædictum prætensum privilegium corroborare possunt confirmationes de eo factæ à Paschali II. & Gelasio II. ac aliis Summis Pontif. de quibus Azuad. dict. capit. trigesimo sext. vers. extat; quia respondetur, quod cum confirmatio sit iuris quæriti corroboratio, vt post Host. & alios antiquiores explicat Decr. in rub. de confirmat. c. 1. à numer. secundo, & ibi Bero. à numer. tertio. Cardinal. Tusch. pract. conclus. tom. 2. litera C. concl. 705. Cabed. Lusit. decis. 1. numer. quarto, part. secunda.

73 Nouum ideo ius non tribuit, sed quod antea erat, conseruat, cap. preceptis ibi non nouum aliquid, 12. distinct. cap. inter electos, vers. ceterum, de fide instrum. ibi, confirmari tanquam prius habita, cap. quia diuersitatem in princip. ibi, non obstante confirmatione, de concess. præb. qui enim confirmat, nihil addit de nouo Menoch. consil. 1. numer. sext. & cons. 191. numer. quadragesimo sext. & cons. 351. numer. decimo nono. Gutier. pract. libr. tertio questione decima septima, numer. quadragesimo, & questione vigesima tertia numer. sext. Cabed. dict. decis. 1. numer. vltim. part. secunda. Iosep. sessè Aragonie decis. 15. numer. vltim. Et nullum quod est confirmari non potest Molina de primogen. libr. secunda capit. septimo, numer. septimo. Menoch. consil. 351. numero decimo nono. surd. de alimen. titul. 8. priuileg. 22. numer. trigesimo quarto, & decis. 53. numer. undecimo, & decis. 289. numer. octauo. Cald. Pereira de potestate nomin. in responso pro Duce Pastrana, vers. quæ sententia.

75 Si tamen aliquis occurrat dicendo prædictas Summorum Pont. confirmationes tanquam ex certa scientia confirmare actum nullum, eique nouum robur tribuere, & validitatem, iuxta text. in capit. 1. in fine de transact. quod in hac confirmatione proce-

dere notauit *gloſ. in capit. quia intentionis*, 29. de *privileg.* & ſequuntur ibi omnes, & late *Deci. in cap. 2. de confirmat. utili à numero 46.* & poſt alios *ſoar. de legibus libr. octauo, capit. decimo octauo à numero, duo decimo.*

76 Reſpondebitur confirmationem ex certa ſcientia, & cum cauſa cognitione illam dici, in qua intus eſt tenor rei confirmatæ, & eſt expedita præcedente ſolita diſcuſſione, iuxta *text. in cap. penult. de confirmat. utili*, quæ reſoluunt *Nicol. Garcia de beneficio, par. tertia cap. 2. numer. 226. cum ſequentibus*, *Cardinal. Tuſch. tom. 2. littera C. conſuſ. 341. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. part. quinta collect. 1592. Gutier. conſilio 11. numer. 7 & 8. Cabed. Luſit. deciſ. 2. numer. 5. part. 2.* & ideo operatur præſumptionem informationis in Principe, vt tenuit *Rota apud Farin. deciſ. 180. numer. 2. tom. 1. par. ſecunda*, quia non niſi cauſa cognita apponi poteſt *Molina de primogen. libr. tertio capit. 3. numer. 12. Menoch. conſ. 1. numer. 433.* quod in huiusmodi confirmationibus non apparet, propter quod ex certa ſcientia eſſe conceſſas non eſt dicendum, cum non præſumatur ex *Hippol. ſing. 37.*

77 Dato ſine veri præiudicio, quod ille confirmationes factæ fuiſſent ex certa ſcientia, & cum cauſa cognitione, ac expeditæ præcedente ſolita diſcuſſione, adhuc nihil operarentur in tertij præiudicium, prout reſoluit *Nicol. Garcia diſt. capit. 2. numer. 231.* Nec ſupplerent erroneam, ac falſam informationem ex *Valaſco conſult. 130. numer. 33.* Nec tollerent vitium ſubreptionis, vt per *Molin. de primogen. libro ſecundo cap. 7. numer. decimo quinto. Gutier. conſil. 11. numer. 13. Ludou. Redolphin. de ſuprema, & abſoluta Principis poteſtate cap. 5. numer. 13. Nicol. Garcia diſt. cap. 2. numer. 233. Joſeph. de ſeſſe Aragonia deciſ. 15. numer. 7. tom. 1.*

78 Quare non obſtante prætenſo privilegio, poſt illius conceſſionem tranſactis iam centum annis emanauit conſtitutio, *cap. coram de integ. reſt.* ex qua deprehenditur à tempore Innoc. III. qui ann. Dom. 1198. ad culmen ſupremi Pontificatus aſcenderat litem inter Bracharenſem, & Toletanum Archiepiſcopos ſuper Primatiæ iure motam, & conſtitutâ, & ad probationem deductam fuiſſe, id enim inſinuant præſentia illius *tex. verba ibi*, Coram feliciſſimæ memoriæ Innocentio Papa prædeceſſore noſtro &c. Et vt ex annalibus Hiſpaniæ deducitur Rodericus Eccleſiæ Toletanæ Antistes ſummæ facultiæ, & auctoritatis vir ab Alphonſo Legionenſi Rege Romam ad dictum Innocentium miſſus fuit ann. 1212. vt ſignificaret ſibi cordi eſſe magnam expeditionem parare contra Sarracenos Chriſtiani nominis hoſtes, dignareturque Sanctitas Sua pro Cruce ſignatis indulgentiam peccatorum concedere, eaque impetrata, & bello feliciter conſecto, proſtigatis Sarracenorum copiis, rediens dictus Rodericus Romam ann. 1215. ad Cœcilium Lateranenſe celebratum ſub prædicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharenſis Archiepiſcopus, de Primatiæ Hiſpaniarum quaſtione excitata fuit inter dictos Archiepiſcopos, & cum vnuiſque ad ſui iuris confirmationem argumenta attuliſſet, ad ſententiam non fuit cauſa deducta; plurimum tamen poterat Toletanus apud Pontificem, ei enim conceſſit vt per decennium in tota Hiſpania ſuum legatum ageret; & ſi ciuitas Hiſpalenſis, quæ tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Chriſtianos

rediret, ſubdita maneret Toletanæ Eccleſiæ. Conceſſit etiam facultatem diſpenſandi cum baſtardis vſque ad numerum trecentorum, & quod nominare, & collocare poſſet Episcopos, & Sacerdotes in ciuitatibus à faucibus Maurorum ereptis, vt nobis eſt teſtis *Franciſc. de Piſa erſta hiſtoria de Toledo libr. 4. cap. 17.* & licet maximam gratiam apud Pontificem fuiſſet aſſequutus, non tamen ei tributum fuit ius Primatiæ, nec ſuper hoc ſententiam, aut aliquam conceſſionem contra Bracharenſem Eccleſiam aſſequi potuit.

79 Deſuncto Innocentio, ſuccedenteque Honorio II. I. an. Domini 1216. reſcriptis Archiepiſcopo & Capitulo Bracharen. poſtulantibus per procuratorem ſuum concedi ſibi reſtitutionis auxilio, tempus aſſignari ad adducendas Romam deſiſtiones teſtium, & munimenta ad inſtructionem cauſæ parata: quid in futurum actum fuerit conſtabit è proceſſu: ſcimus tamen poſtea cum Sarracenis tamen Luſitania, quàm in Caſtella pluries fuiſſe dimicatum, & Regem Sanctum huius nominis II. regno pulſum pro eius reſtitutione miſſos ad Innoc. IV. ſummum Pontific. Lugduni Concilio ad inſtaurationem beſti ſacri commemorantem, Antistes Bracharenſem, & Conimbricenſem, & decreto dicti Pontificis curam Regni commiſſam Alphonſo Comiti Bononiæ. fratri dicti Regis, qui ei in Regno ſuccceſſit, vt deducitur ex *tex. in cap. grandi de ſuppl. neglig. Prelat. libr. ſext.* Conſtat etiam ex dictis annalibus Alphonſum prædictum relicta Matilda vxore, cum qua comitatum Bononiæ fuerat aſſequuta, aliam duxiſſe; propter quod per annos duodecim Portugaliæ regnum interdicto à dicto Pont. ſupponitur. His proceſſis, & aliis belloſum perturbationibus inter Reges Portugaliæ, & Caſtellæ excitatis, proſequi non potuit ius ſuum Bracharenſis Eccleſia, nunquam deſiſtens à nomine Primatis, quod ſemper retinuit, & hucusque retinet. Sed cum omnis res ad vltimum ſtatum reduci debeat *capit. conſultationibus. de iure patron. iunctis*, quæ *Cald. Pereira de poteſtate eligen. capit. quinto numer. primo*, & de *renouat. emphyt. quaſtione decima quinta numer. vigefimo & ſequenti*, & ſuis rerum, veluti ad ſagittam ſcopus, attendi debeat l. 1. C. de nouo Cod. faciend. *gloſ. in cap. ſcientes, de cenſibus*, *Franc. Molinus de ritu nuptiarum libr. primo comp. 4. numer. ſext.* qui quidem in omni materia inſpicitur l. illud C. de collation. *Grammat. deciſ. 67. numer. ſext.* *Parlador. libr. ſecundi rerum quotidian. cap. 5. numer. 19.*

81 Et in beneficialibus præcipue, in quibus maxime conſideratur *Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. ſecundo, numer. decimo quarto*, & ſ. tertio numero decimo octauo, & *gloſ. 45. ſ. 2. numer. decimo quarto. Marc. Anton. Genueſ. in praxi Curia Archiepiſcop. Neapolitane cap. 100. verſ. quod ſi, in nouiſſ. impreſſ. Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 153. numer. quadragefimo ſext. in 1. edit. & reſolut. in 2. edit. Anton. Monach. Bonn. deciſ. 36. numer. decimo tertio cum ſequentibus.* Videndum igitur eſt quomodo hac tempeſtate vigilantiffimi Bracharenſis Eccleſiæ Antistes in publicis actionibus, ac in præſentia Philippi III. Hiſpaniarum Regis Catholici Primatiæ dignitate ſuoque iure libere vſi fuerunt, quod infra ſcriptis exemplis dilucide apparebit.

82. Anno post Christi natiuitatem 1558. ex Dominicanana familia ad Archiepiscopatum Bracharensem promotus fuit vir ille eminenti virtute, ac summa vitæ integritate præclarus Fr. Bartholomæus à Martinibus spectata fide, singularique prudentia insignis. Qui etiam maximis prouentibus abundauerat, ea exigua semper vixit fuit suppellectili, eam paupertatem amplexus, vt præter indumenta sui Ordinis monachalia, quibus pro corporis utebatur in diem necessitate, nihil habuerit vitra; non alta pendebant arabica ornamenta, non cata tapeta, non vestiebantur parietes, non opiparis vecebatur mensis, non eorum, non curruum pompa vehebatur, sed sollicitus tantum intendebat populum suum diuinis enutrire alimentis, sanctissimis corroborare exemplis, hospitalitatem asseruare, ac pauperibus subuenire, licque à recta via aberrantes vitæ suæ integritate ad bene & Christiane viuendum allexit. Habuit etiam flagrans saluandi animas desiderium, & in cognoscendis suæ diocesis ecclesiasticis personis maximam semper curam adhibuit, & ob id non sine magno labore Archiepiscopatum totum qui sub se habet 1226. parochias personaliter visitabat. Verus hic Ecclesia Dei Antistes, non solum sanctorum morum exemplo, vitæ integritate, & summa charitate erga Christi pauperes in Bracharensi ciuitate vt verum sydus in firmamento collocatum floruit, sed etiam Primatiæ suæ ius, & Bracharensis Ecclesiæ præminentiam Domini prouidentia aduersariorum conspectu ostendit, & ab eis vt talem venerari permisit, cum in alijs omnibus humilitatem professus fuisset: cum igitur ex Conc. Trid. rediret, sedemque suam peteret Primatiali Cruce erecta per Toletanam ciuitatem libere deambulauit, vt refert *Eduard. Notus de Leon de rebus notabilibus Lusitanie in eius vita.* Denique cum graue Episcopalis dignitatis onus sustinere non auderet, Archiepiscopatu renunciat, reueruata sibi tenuissima pensione, acceptoque iterum cubiculo Viennensi in oppido intra monasterium sui Ordinis à se constructum vitam feliciter cum morte commutauit, multis claris miraculis, de quibus, eiusque vitæ librum edidit Religiosissimus, & doctissimus P. F. *Iudouicus à Sousa.*

83. Post felicissimam illius Præfulis ex hac vita ad cælestem beatitudinem transfigrationem, & Illustrissimis DD. Ioanne à Mello, & F. Augustino à Iesu immediate successoribus, vita functis, ex Coenâ Archiepiscopatu Orientaliumq. Indiarum Primatu, ad Bracharensem Ecclesiam Hispaniarum Primatem euectus fuit Illustriss. & Reuerendiss. D. F. Alexius de Meneses omnibus ingenij, virtutisq. dotibus ornatissimus, qui in Orientalium Indiarum infidelibus ad Christi Domini Fidem conuertendis, & improborum moribus corrigendis, ita diligens ea vitæ sanctitate semper extitit, vt apud optimos, & bene de Repub. Christiana sentientes, summa in religione fuerit habitus, vt multis exemplis rerum ab eo præclare gestarum testatur Reuerendissimus Fr. *Anton. de Gouvea, Syrenensis Episc.* in libro quem scripsit, typisq. mandauit sub titulo *Tornada do Arcebispo de Goa.* Verus hic Ecclesiæ Dei Antistes, qui munitissimas arces dum clarissimus in India Orientali Primas, & Prorex extitit, ab hostium potestate eripuit, Gentilium idola confregit, eorum fana euerit, infractus ani-

mo barbaris Fidem annuntiauit, Persis primus ab Apostolis Euangelij lumen intulit, schismaticos Malabares, qui ab Apostoli Thomæ temporibus ab Ecclesiæ gremio desiciuerant innumeris exhaustis laboribus ad matrem reuocauit. Postea Regis iussu coactus, ex Orientali India ad Vlyssiponensem portum manu Domini gubernante felici cursu peruenit, vbi summa omnium læticia, communiq. populi exultatione exceptus est. Accepta deinde Bracharensis Ecclesiæ, ad quam translatus fuit, possessione, Matritium ad vocationem Potentissimi Regis nostri Philippi III. petiuit, vbi ita inuictissimo, ac Catholico Regi charus euasit, vt omnia Regni negotia, magni scilicet ponderis, & momenti eius singulari consilio, & prudentia expediri iussit, qui dum diuinarum, & humanarum rerum scientia, ac sanctitate se admirabilem omnibus præbuisse, ibi cum mors inopina rapuit anno 1617. cuius promerita magno animo, sanctaq. vita dignissima, in memoria vigeant hominum semper, & omnium gentium, posterorumq. seculorum litteris clarescent, in illa præcipue Catholico- rum Regum Curia, vbi diem clausit extremum, & Primatiali dignitate, Cruceq. erecta sepultus fuit in Toletano Archiepiscopatu, & in Hispanorum omnium conspectu, quod probatione non eget, cum viua de hoc extet omnium memoria.

84. Alter nunc datus est eidem Ecclesiæ dignissimus Præful Illustrissimus scilicet Dominus Alphus Furtado de Mendoza vnus totius Lusitanie nobilitatis instar, illustrissimorum Primatum excellentissimus Princeps, & inter excellentissimos Principes illustrissimus Primas, qui ob admirabilem vtriusque iuris scientiam, & rerum gerendarum peritiam, aliasq. insignes animi dotes intra breuem temporis cursum Conimbricensis Academiae Rector, inde ad supremum Regij Status consilium adscitus, mox grauissimi, quod Conscientia vocat Tribunalis Præses, deinde Aegitanensis Ecclesiæ Præful; hinc ad Conimbricensem Episcopatum translatus: postremo Bracharensis Archiepiscopus, Hispaniarumq. Primas, Dijs, hominibusq. fauentibus ann. 1617. creatus est, nimirum, vt quot nostræ Lusitanie sunt partes, totidem faceret monumenta virtutis suæ. Hic dignissimus Præful non minus laudabiliter, quam constanter Vlyssipon anno 1619. coram Rege Catholico Philippo III. ibi tunc commorante, ac in vniuersi fere Orbis conspectu Primatus sui ius defendit, inuolatumq. conseruauit, ac aduersantes cum summa gentis nostræ læticia, & totius Lusitanie gratulatione excommunicationis telo coercuit, illi etiam Apostolici Legati sententia suffragante, cuius oculus testis ego sum.

85. Arduam certe, & viribus meis imparem iudico quæstionem præteritis seculis adeo disceptatam, & præsentibus penitus conscriptam, licet sciam calumnijs obnoxiam, & nihil tam probe, aut prouide hic dici, quod non ex Seneca vellicare malignitas possit: Hic autem non ambitio priuata, sed publicus Regni, & patrius honos est disputationis argumentum, quod Sacra pagina commendatur ab *Isaia c. 24.* præcipiente, gloriam meam alteri non dabo. & *c. 4. Baruch*, ne tradideris alteri gloriam tuam, dignitatem genti alienæ: prædixit enim sui iudicatur, qui honorem à virtute profectum cum iactura sua alteri relinquit, *c. sacerdos, x.*

q. 2. c. nolo 12. q. 1. *Cassian. in catalogo glorie mundi. p. 1. confid. 55.* cum pro Religione, pro Rege, pro patria, pro parentibus defensionem suscipere legitimum, ac naturale ius sit, idque omni auro vter alteri preferendus esset decertatum, & controuersum extitit apud omnes gentes, *l. ius gentium, instit. de iure natur.* Sicuti de Scythis cum Aegyptijs, vel cum Phrygibus huiusmodi quaestionem multis, & diu agitatam scribunt *Herod. lib. 2. & Troil. Pompe. lib. item. 2.* & in ditimendis circa primas sedes excitatis controuersijs multi excellētes vtriusque iuris Doctores disputationes, & consilia in lucem ediderunt, ex quibus quaestionem inter Duces Florentia, & Ferraria recitant *Com. Natal. lib.*

14. *in fine, Port. conf. 167. Decian. conf. 19. lib. 3. Mar- 24r. conf. 26.* Et inter Duces Mediolanenses, & Sabaudia aliam recenset *Aegid. Boss. in praxi tit. 1. de Principe.* Et inter Ducem Burgundia, & Andegauensem refert contentiōem super sedem *Boer. de auctoritate magni consilij n. 110. & 207.* & inter Marchionem de Transio, & Vicecomitem de Tallardo *Io. Garfia de nobilit. glos. 35. n. 59.* Deus enim Opt. Max. *Math. 24. Luc. & Marc. 10.* vt flagitiosum, & turpe prohibet cum aliorum damno primas cathedras, primas in foro salutationes, primas in rebus publicis sedes more Pharisaorum populari gloria exquirere, & cura eis tunc scere.

F I N I S.